

Katrine Olsen

Juni, 2023

Masteroppgave

Masteroppgave

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Katrine Olsen

Europeisk vs. ikke-europeisk innvandring: Holdningsanalyse i Frankrike, Sverige og Polen

En komparativ casestudie av holdninger til
europeiske og ikke-europeiske innvandrere i tre
forskjellige land i Europa.

Juni 2023

Kunnskap for en bedre verden

Europeisk vs. ikke-europeisk innvandring: Holdningsanalyse i Frankrike, Sverige og Polen

En komparativ casestudie av holdninger til europeiske og ikke-europeiske
innvandrere i tre forskjellige land i Europa.

Katrine Olsen

Masteroppgave i Sosiolog

Innlevert: Juni 2023

Hovedveileder: Strabac, Zan

Medveileder: Ingen

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen på fem års studier ved NTNU, og disse årene har vært utrolig lærerike og berikende. Arbeidet med denne masteroppgaven har inneholdt både oppturer og nedturer, men heldigvis har oppturene overveid. Prosessen har vært både interessant og spennende, og jeg har tilegnet meg kunnskap og disiplin gjennom studiet som jeg vil ta med meg videre inn i arbeidslivet.

Det er ingen tvil om at det er enkelte personer rundt meg som fortjener en stor takk for den støtten de har gitt meg under skrivingen av masteroppgaven. Først og fremst ønsker jeg å uttrykke min dype takknemlighet overfor min samboer og kjæreste, Imad. Din støtte og omsorg gjennom denne masteroppgaven har vært uvurderlig. Din tilstedeværelse, oppmuntring og ikke minst dine franskkunnskaper har vært en konstant kilde til inspirasjon. Jeg ønsker også å takke min kjære mor, Eva Terese, for all den ubetingede støtten du har gitt meg. Din oppmuntring og gode telefonsamtaler har vært helt avgjørende gjennom hele min akademiske reise. Og til min kjære far, Willy, vil jeg gi min dypeste takknemlighet. Din gode støtte i de innledende studieårene la grunnlaget for min fremgang. Selv om du ikke var fysisk med meg etter bachelornivået, har jeg alltid følt din oppmuntrende ånd og kjærlige støtte, og jeg vet at du har fulgt meg på denne reisen.

En spesiell takk går også til min veileder, Zan Strabac, som har veiledet meg på en god og stødig måte gjennom hele prosessen. Din ekspertise og engasjement har vært avgjørende for å utvide min forståelse innen emnet og kvantitativ metode. Jeg er stolt av resultatet jeg har oppnådd med din hjelp.

Trondheim, juni 2023

Katrine Olsen

Abstract

The core focus of this thesis revolves around exploring the formation of attitudes and perceptions towards non-European and European immigrants, taking into consideration individual factors, the sociopolitical and socioeconomical context in France, Sweden, and Poland. This study examines the role of education, political orientation, satisfaction with the functioning of democracy, trust in government, the use of the internet, and class affiliation in shaping these attitudes. The analysis unfolds within a comparative case-study framework, highlighting the similarities and differences across these three European nations and different welfare states. Data utilized in the study is drawn from Eurobarometer from 2019 and is analyzed using a multiple logistic regression analysis to evaluate the impact of these influencing factors on the formation of attitudes towards immigrants.

The research uncovers that the factors of examination, such as education level, satisfaction with democracy, and political orientation, also have unique influences observed in each nation. For instance, trust in authorities, belonging to a class higher than the working class, and frequent internet and social media use positively impact attitudes towards non-European immigrants in Sweden. Conversely, internet usage positively impacts attitudes towards European immigrants in Poland and non-European immigrants in Sweden. The influence of population density and cultural exposure significantly impacted attitudes towards non-European immigrants in Poland, an effect that was not mirrored in the other countries under analysis. The affiliation with right-wing political parties exhibited a markedly stronger influence on attitudes towards non-European immigrants in Sweden and France.

The conceptual framework for this research combines Bourdieu's theory of cultural capital and habitus, Blumer's group position theory, Pettigrew & Tropp's intergroup contact theory, and Crenshaw's intersectionality theory paired with Yuval-Davis's perspective on 'visible' immigrants. This complexity becomes particularly evident within the varied political orientations observed in France. Simultaneously, Bourdieu's concepts of cultural capital and habitus facilitate a deeper exploration into the role of education and the potential variability of a distinct 'welfare habitus' across different welfare regimes. These concepts provide valuable insights into how these factors can mitigate prejudices against foreign ethnicities.

Sammendrag

Formålet for denne masteroppgaven i sosiologi er å undersøke den objektiverte følelsen og holdningen mot ikke-europeiske og europeiske innvandrere i den franske, svenske og polske befolkningen. Gjennom statistiske tester og en analyse av samfunn og kultur i disse landene, vurderes faktorer som påvirker holdninger til innvandrere. Resultatene av analysen viser at utdanning har en positiv effekt i Frankrike og Sverige, både i holdning til europeiske og ikke-europeiske innvandrere. I alle landene hadde en høyreorientert politisk plassering negativ effekt på holdninger til europeiske immigranter og en enda sterkere negativ effekt på holdninger til ikke-europeiske immigranter i Frankrike og Sverige. Tilfredshet med demokratiet har også en positiv effekt på holdninger for begge analysene i Frankrike og Sverige, mens det kun er en signifikant positiv effekt på holdninger til europeisk innvandring i Polen. Sverige skiller seg fra Frankrike og Polen ved å vise en positiv effekt av tillit til myndighetene, tilhørighet til en høyere klasse enn arbeiderklassen, og hyppig bruk av internett og sosiale medier på holdninger til ikke-europeisk innvandring. Bruk av internett har også en positiv effekt på holdninger til europeisk innvandring i Polen, hvor det samtidig viser en negativ effekt for de som bor på rurale områder sammenlignet med de som bor i storbyer. Disse individuelle faktorene spiller en rolle i holdningsdannelsen mot ikke-europeiske og europeiske immigranter i Frankrike, Sverige og Polen.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	8
1.1 Politiske bestemmelser som favoriserer europeiske innvandrere	10
1.2 Noen viktige begreper og utdypninger	12
1.2.1 Etnosentrisme og kulturrelativisme.....	13
1.3 Analyselandene.....	13
1.3.1 Frankrike	15
1.3.2 Sverige.....	18
1.3.3 Polen	20
2.0 Teori og tidligere forskning	23
2.1 Individuelle faktorer til innvandringsfordommer	24
2.1.1 Bourdieus begrep habitus og kulturell kapital	24
2.1.2 Interseksjonalitet	26
2.2 Gruppeposisjonsteorier mot innvandringsfordommer	27
2.2.1 Gruppeposisjons-teori	28
2.2.2 Kontakt- og eksponeringsteori.....	29
2.2.3 Realistisk konfliktteori og økonomiske- og politiske forhold.....	30
2.2.4 Teori om motstridende tanker.....	33
3.0 Metodiske strategier.....	36
3.1 Forskningsdesign.....	36
3.2 Utvalg	37
3.3 Analysemetode	38
3.3.1 Valg av binær logistisk regresjonsmodell.....	39
3.4 Variabler.....	41
3.4.1 Avhengig variabel.....	42
3.4.2 Uavhengige variabler på individnivå	44
3.4.3 Kontrollvariablene Alder og Mann.....	52
3.5 Kvalitetssikring	53
3.5.1 Reliabilitet og validitet	53
3.5.2 Vekting	54
4.0 Analyse.....	55
4.1 Regresjonsmodellene for Frankrike.....	55
4.2 Regresjonsmodellene for Sverige	58
4.3 Regresjonsmodellene for Polen	61

5.0	Diskusjon	64
5.1	Evaluering av resultater til surveysspørsmålene	64
5.1.1	For hvert analyseland.....	64
5.1.2	Mellom analyselandene	67
5.2	Holdninger mot europeiske innvandrere.....	68
5.2.1	Effekt av utdanning på holdning til europeiske innvandrere	69
5.2.2	Effekt av politisk orientering på holdninger til europeiske innvandrere	70
5.2.3	Arbeidsledighetssituasjon på holdning til europeiske innvandrere	72
5.2.4	Tilfredshet med demokratiet på holdning til europeiske innvandrere	73
5.4	Holdninger mot ikke-europeiske innvandrere.....	74
5.4.1	Utdanningsnivået på holdning til ikke-europeiske innvandrere.....	74
5.4.2	Politisk orientering på holdning til ikke-europeiske innvandrere.....	74
5.4.3	Tilfredshet med demokratiet på holdning til ikke-europeiske innvandrere.....	75
5.5	Særegent for Polen	76
5.5.1	Bostedsområde i Polen	76
5.6	Særegent for Sverige.....	78
5.6.1	Kontrollvariablene Kjønn og Alder i Sverige	79
5.6.2	Tillit til myndighetene i Sverige.....	80
5.6.3	Klassetilhørighet i Sverige	82
5.7	Særegent for Sverige og Polen.....	82
5.8	Europeisk vs. ikke-europeisk innvandring.....	83
5.8.1.2	Utdanningsnivå i Frankrike	87
5.8.1.3	Politisk orientering i Frankrike	89
5.8.2	Sverige.....	90
5.8.2.1	Tillit til myndighetene i Sverige.....	90
5.8.2.2	Klassetilhørighet i Sverige	90
5.8.2.3	Internettbruken i Sverige	91
5.8.2.4	Utdanningsnivå i Sverige.....	92
5.8.2.5	Politisk orientering i Sverige	93
5.8.3	Polen	93
5.8.3.1	Boområde i Polen.....	94
5.8.3.2	Internettbruk i Polen.....	94
5.8.3.3	Politisk orientering i Polen	95
5.9	Sammenligning av Pseudo R2	96
6.0	Konklusjon.....	98
6.1	Videre forskning.....	99

7.0 Referanser.....	100
8.0 Vedlegg	110
Vedlegg 1: Korrelasjonsanalyser og reliabilitetskoeffisient for skalavariabelen	110
Vedlegg 2: Faktoranalyse av skalavariabelen	111

1.0 Innledning

Flere millioner mennesker har blitt tvunget på flukt som følge av konflikter i Midtøsten og Europa. Disse begynte allerede i 1948 med fordrivelsen av palestinerne fra Israel og fortsatte med den amerikansk-drevne Irak-krigen i 2003, konfliktene i Syria fra 2015, og Talibans voldelige overtakelse av Afghanistan i 2021 (Culcasi, 2017; Coninck, 2022). På europeisk jord har Balkan-konfliktene i Jugoslavia på 1990-tallet ført til et betydelig antall flyktninger, som markerte en av de største flyktningkrisene i europeisk etterkrigshistorie. I nyere tid har den russiske invasjonen av Ukraina og Ukrainas kamp for uavhengighet og demokrati resultert i at mange ukrainere søker tilflukt i andre europeiske land (Bajaj & Stanford, 2022). Det er imidlertid argumenter for at mottakelsen av europeiske og ikke europeiske flyktninger og innvandrere har vært vesentlig forskjellig (Coninck, 2022, s. 5).

En stor andel av ikke-europeiske innvandrere og flyktninger i Europa er muslimer, og siden 1980-tallet har det vært en vedvarende interesse for fordommer og motstand mot muslimer. Begrepet islamofobi ble etablert på denne tiden (Zolberg og Woon, 1999). Noe av grunnen til dette kan være hvordan betydelige grupper av mennesker fra Pakistan og Bangladesh (Sør-Asia), Marokko og Algerie (Nord-Afrika), og Tyrkia (Midtøsten/Europa), begynte å ankomme Europa som arbeidsinnvandrere fra 1960-tallet og utover. På 1980-tallet ble det ytterligere migrasjon fra Iran, Irak og Somalia, hovedsakelig som asylsøkere og flyktninger. Disse endringene førte til økt oppmerksomhet rundt islam og muslimer i europeiske offentlige diskusjoner (Strabac & Listhaug, 2007, s. 273).

I kjølvannet av tusenårsskiftet har det vært en synlig økning i anti-muslimske holdninger og islamofobi i Europa, noe som har ført med seg en sterkere segregering av flyktninger og asylsøkere fra majoritetsbefolkningen. Anti-muslimske holdninger har blitt ytterligere forsterket av store terrorangrep utført av islamistiske ekstremister, som for eksempel angrepene 11.september 2001 i USA, bombingene i Madrid i 2004, og bombingene i London 2005 (Anthias, 2006). Den omfattende studien utført av European Social Survey (ESS) i 2016 kaster lys over divergensen i holdninger overfor migranter med forskjellige etniske bakgrunner. Det ble her konkludert med at holdningene til muslimske migranter, i stor grad kobles sammen med holdninger til innvandrere fra økonomisk underutviklede land. Det er bemerkelsesverdig, gitt at i mange nasjonalstater stammer en betydelig andel av muslimske migranter og innvandrere fra økonomisk mindre utviklede land utenfor Europas grenser.

Dette antyder eksistensen av en aktuell hierarkisk rangering av ønskede etnisiteter blant innvandrere. Etniske grupper som ligner majoritetsbefolkningen i mottakerlandene fremmes øverst på dette hierarkiet, mens innvandrere fra fattigere land utenfor Europa ofte befinner seg på motsatt ende av skalaen (European Social Survey, 2016, s. 6).

Denne studien er organisert i flere deler for å gi en grundig forståelse av dynamikken og utfordringene knyttet til holdninger til innvandring i Europa. Først i introduksjonen vil sentrale politiske bestemmelser som påvirker innvandrings- og flyktningpolitikken i EU som Schengen-avtalen og Dublin-avtalen, bli fremlagt og diskutert. Deretter vil problemformuleringen og tilhørende hypoteser presenteres, som vil lede analysen videre. Deretter vil en gjennomgang av innvandringspolitikken historie fremlegges, med spesielt fokus på landene som utgjør analysens subjekter. Denne historiske gjennomgangen vil gi en viktig kontekstuell ramme for å forstå nåværende trender og utfordringer innen innvandring.

Videre vil teorikapitlet introdusere og diskutere relevante teoretiske konsepter som vil bli anvendt for å analysere og forstå de dataene og problemstillingene som presenteres i studien. Teorier fra Pierre Bourdieu, som habitus og kulturell kapital, blir fremlagt sammen med Crenshaws interseksjonalitet, Herbert Blumer og Pettigrew og Tropps gruppe- og intergruppeteori, realistisk konfliktteori av Sherif for økonomiske forhold, og Festingers teori om kognitiv dissonans. Disse teoriene vil utgjøre det teoretiske grunnlaget for analysen. Etter teorikapitlet vil studiens metodologiske tilnærming bli belyst. Dette inkluderer en diskusjon rundt de valgte analyselandene, det utformede forskningsdesignet og de spesifikke variablene som inngår i analysen. Videre vil det bli diskutert hvordan forskningskvaliteten er blitt ivaretatt gjennom studiens løp. Faktorer som reliabilitet, validitet og kvalitetstesting vil bli vurdert, for å sikre at resultatene er pålitelige og gyldige. Etter den metodologiske tilnærmingen, vil studiens resultater presenteres. Her vil en regresjonsanalyse bli benyttet for å forstå og kvantifisere effekten av forskjellige faktorer på holdninger til innvandring i de analyserte landene. Resultatene fra denne analysen vil bli tolket og diskutert i lys av de tidligere introduserte teoriene og begrepene. Til slutt vil analysen og diskusjonen knytte sammen alle aspekter presentert i studien, og integrere politiske bestemmelser, historisk utvikling, teoretiske rammeverk og empiriske resultater for å gi en helhetlig forståelse av innvandringsholdninger i Europa. Denne studien vil være av betydelig interesse for de som søker å forstå og navigere i den komplekse oppbyggingen av holdning mot innvandring basert på etnisitet i Europa.

1.1 Politiske bestemmelser som favoriserer europeiske innvandrere

Denne innledende delen søker å illustrere eksempler på politisk differensiering av innvandrere, med hensyn til etnisitet og grad av “fremmedhet”. Denne seksjonen fokuserer på hvordan *Den europeiske unionen* (EU) har utformet innvandringspolitikken sin og de påfølgende konsekvensene dette medfører for flyktninger og innvandrere av forskjellige etnisitetsgrupper. Spesielt oppmerksomhet blir rettet mot de forordningene EU har fastsatt for kollektiv midlertidig beskyttelse av ukrainske flyktninger, og hvordan disse bestemmelsene og Schengen-samarbeidet opererer til deres fordel. I denne sammenhengen er det viktig å fremheve at Europeiske Unionen (EU) har oppfordret medlemslandene til å motta ukrainske flyktninger med “åpne armer”. *Midlertidig kollektiv beskyttelse* ble aktivert for første gang under Balkan, i tillegg til de ukrainske flyktingene. En slik beskyttelse gir oppholds- og arbeidstillatelse til en gruppe basert på vedkommende sin gruppetilhørighet, og er ikke vurdert individuelt (European Commission, 2022). I kontrast til dette har flyktninger fra Midtøsten måttet søke asyl i landet de først ble registrert under fluktruten. Denne politikken har påført landene som først mottar disse flyktingene, en stor humanitær og økonomisk byrde (Keller, 2020).

Schengen-samarbeidet, etablert i 1985, streber etter et grenseløst Europa innenfor det som er kjent som Schengen-området. Hovedsakelig bestående av EU-land, i tillegg til Norge, Sveits, Island og Liechtenstein, tillater dette samarbeidet fri passasje av både varer og personer mellom medlemslandene. En viktig observasjon i denne konteksten er at ukrainske flyktninger gis visumfrihet under reise innenfor Europa. Dette har resultert i en betydelig strøm av flyktninger som har krysset de polske grensene, hvor de ukrainske flyktninger kan velge hvilket land de ønsker å søke asyl i og senere søke arbeidstillatelse. Dette gjelder ikke flyktninger fra land som ikke grenser mot et Schengen-land, som vanligvis er bundet til det første landet de ankommer på fluktruten (European Commission, u.å.; Schengenvisa, u.å.).

Denne situasjonen står til kontrast til hvordan Dublin-regelverket fungerer for ordinære flyktninger generelt. Dette regelverket, inngått i 2001, bestemmer primært hvilken stat som har ansvaret for behandling av asylsøknader innenfor en Schengen-stat. Hovedprinsippet er at søknaden må behandles i det første Schengen-landet i fluktruten (European Commission, 2020). Dette medfører at flyktninger fra land utenfor Schengen-området ofte blir fastlåst i det første landet de ankommer, og de har dermed ikke samme valgfrihet som ukrainske flyktninger når det gjelder valg av land for asylsøknad og arbeidstillatelse. Noen av faktorene

som kan skille typen med europeiske og ikke-europeiske flyktninger, er interseksjonale aspekter som hudfarge, klasse, etnisitet og kompetanse. Det er også verdt å merke seg at det har vært rapportert om diskriminering mot ikke-europeiske innvandrere bosatt i Ukraina under krigsutbruddet, noe som demonstrerer at diskriminering ikke bare er begrenset til flyktninger på vei fra land utenfor Europa, men også forekommer internt i Europa. Grensevakter er rapportert inn for å ha avvist mørkhudede og asiatiske flyktninger ved inngangen til transportmiddele (Bajaj & Stanford, 2022).

Disse eksemplene samlet, illustrerer hvordan betydelige politiske krefter kan praktisere differensieringen av flyktninger basert på etnisitet og grad av "fremmedhet". Mens europeiske flyktninger drar fordel av visumfrihet og større valgmuligheter når det gjelder mottakerlandet, stilles det alvorlige spørsmål om internasjonal rettferdighet og likebehandling av flyktninger. Dette peker på behovet for en mer rettferdig og humanitær flyktningpolitikk. Europas demografiske utvikling og europeiske velferdssamfunn tiltrekker seg immigranter av en rekke årsaker, og i økende tempo. Muligheter for arbeid, tilgang til medisinsk bistand, utdanning, og politiske rettigheter er noen av faktorene som tiltrekker immigranter fra EU-områdene (Berdiev & Can, 2021). Gitt det høye behovet for imøtekommende mottakerland nå og i fremtiden, er det av stor samfunnsmessig og personlig interesse å studere individuelle holdninger og følelser som oppstår mot både europeiske og ikke-europeiske innvandrere. Studien har som formål å analysere forskjellene i holdninger mot europeiske og ikke-europeiske innvandrere. Med økende innvandring av ulike grunner, vil dette arbeidet være av stor betydning for å forstå hvordan holdninger i tre europeiske velferdsstater formes og opprettholdes.

Det ble ett synlig skille i mottakelsen av flyktninger med opprinnelse innenfra og utenfra Europa da ukrainske flyktninger blir mottatt med åpne armer, mens ikke-europeiske flyktninger mottar større motstand i sin flukt. Oppgaven undersøker hva som bygger holdninger og følelser mot immigranter enten kommende fra europeiske eller ikke-europeiske nasjoner. Det er interessant å se dette i en komparativ analyse med de ulike velferdsregimene som regjerer i Sverige, Polen og Frankrike - samt hvilke tilhørende sosioøkonomiske og individuelle faktorer som kan føre til forskjellsbehandling av innvandrere med ulik landbakgrunn. Det er færre studier som prøver å forklare variasjoner i innvandringsholdninger i en komparativ analyse mellom forskjellige land, og det er i tillegg

vist at en gjennomsnittlig fremmedfrykt korrelerer positivt med den økende mengden av mennesker kommende utenfor EU sine stater (Fretzer, 2000). Dette er interessant.

Ut ifra tematikken og aktualiseringen presentert så langt i oppgaven, er problemformuleringen som følger: *Er det en vesentlig forskjell i holdninger av europeiske mot ikke-europeiske innvandrere til befolkningen i Frankrike, Sverige og Polen, og om så - hvilke?*

1.2 Noen viktige begreper og utdypninger

Før videre fremlegging av oppgave ønsker jeg å legge frem noen begreper og tolkninger jeg vil bruke hyppig i studien og som kan være med å øke forståelsesgraden av innholdet, i tillegg til flyten av lesingen.

En innvandrer er et omfattende begrep som beskriver en person som flytter til et annet land, enten for permanent eller midlertidig bosetting. I kontrast referer det nyere begrepet "migrant" mer spesifikt til en person som flytter for å søke jobber, bedre levekår eller andre muligheter. En flyktning, derimot, er et individ som er tvunget til å forlate sitt hjemland grunnet frykt for forfølgelse, krig eller andre former for konflikt eller vold (Douglas et al., 2019). Det er viktig å merke seg at disse begrepene er overlappende og en person kan være både en innvandrer, migrant og en flyktning samtidig, avhengig av omstendighetene. Det er også verdt å nevne begrepet "emigrant", som refererer til en person som forlater sitt hjemland for å bosette seg i et annet land. Mens "innvandrer" er perspektivet fra mottakerlandet, gir "emigrant" perspektivet fra avsenderlandet. Vennligst merk at disse definisjonene kan variere litt avhengig av kontekst og kilde. Dette er definisjoner i Sverige gitt av Statistiska Centralbyråen (2022), og Douglas et al. (2019), og vil være definisjonen brukt videre i undersøkelsen av innvandringsholdninger i Frankrike, Sverige og Polen.

Til slutt vil jeg belyse mitt valg av å ikke benytte ordet *rase* i studien, som er et mye omstridt tema. Mitt ståsted i diskusjonen følger argumentene til Livingstone og Dobzhansky (1962), og viser til hvordan menneskerasen tar for seg alle av rasen *homo sapiens* - samtlige av menneskene som eksisterer. Det er ingen biologisk basis for å dele mennesker inn i klare rasekategorier. Siden *rase* er blitt brukt til å legitimere diskriminering og rasisme med grunnlag av etnisk opprinnelse, foretrekker jeg å erstatte begrepet med "synlige minoriteter" for å beskrive en annen *etnisitet*, *kultur* eller *opprinnelse* enn majoritetsbefolkningen.

1.2.1 Etnosentrisme og kulturrelativisme

For å forstå holdningsdannelse mot immigranter på forskjellige måter, er *etnosentrisme* og *kulturrelativisme* to viktige begreper. Kinder og Kam (2009), viser til hvordan etnosentrisme er med på å skape offentlige meninger og holdninger i USA, som også er av studieverdi i Europa. Etnosentrisme er et perspektiv eller holdning der andres samfunn, kultur, verdier, normer eller praksis vurderes og måles ut fra de kulturelle forståelsesrammene som preger ens eget samfunn. En etnosentrisk holdning til kultur handler om at du bruker egen kulturs verdier og levemåte som målestokk og vurderer andre kulturer opp mot dette. I all enkelthet er det en overbevisning om at ens egen kultur og etnisitet er overlegen, der noen kan være mer etnosentrisk enn andre.

Det motsatte av *etnosentrisk* holdning er en *kulturrelativistisk* holdning. *Etnosentrisme* kan føre til negative holdninger mot innvandrere og deres kultur, mens kulturrelativistisk holdning kan bidra med til å fremme respekt og toleranse for mangfoldet av kulturer og redusere negative holdninger mot innvandrere. Det er interessant å se at effekten av en utdanning hos respondenter i surveyundersøkelser, er bevist til å gi lavere nivåer av etnosentrisme (Hainmueller & Hopkins, 2014).

Franz Boas' student Ruth Benedict (1971), introduserte en slik holdning for å vise at det ikke finnes noen universell og absolutt standard for å bedømme eller rangere kulturer, og at alle kulturer bør betraktes som likeverdige og verdifulle. I dette synet blir alle utsagn, handlinger og fenomener tolket ut fra kontekst og de kulturelle normene og verdiene som gjelder der, der noe som kan virke fremmed og annerledes for deg – kan være naturlig og riktig for noen med annerledes kulturell bakgrunn. Det går ut på å ikke se menneskeheten som en gruppe i helhet, men heller at den gruppen vedkommende tilhører - operer på en optimal og unik måte splittet fra "de andre".

1.3 Analyselandene

I denne delen er målet å introdusere hvert analyseland og gi en oversikt over deres velferdsregimer, innvandringsstatistikk basert på nasjonalitet, samt belyse relevante historiske hendelser knyttet til landenes innvandrings- og integreringspolitikk. Velferdsstrukturen i et land, som inkluderer tilgjengeligheten av velferdsgoder som utdanning, helsetjenester og lik fordeling av goder, har vist seg å ha en innvirkning på befolkningens holdninger til innvandring (Esping-Andersen, 1990). Formålet med å knytte holdninger til teorien om

velferdsregimer er å vise hvordan våre sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser påvirker vår forståelse og tilnærming til velferd. Velferdshabitusen, som er nært knyttet til Bourdieus (1990) habitus, er en form for internalisert sosial disposisjon som påvirker hvordan enkeltpersoner forholder seg til velferdssystemet (Webb et al., 2002). Den formes av sosial klasse, utdanning, kulturell bakgrunn, tilgang til ressurser og erfaringer, og reflekterer hvordan disse faktorene bidrar til individets holdninger og atferd i forhold til landets velferdsstruktur.

Valget av Frankrike, Sverige og Polen som analyseland er basert på flere faktorer. En av faktorene er landenes geografiske beliggenhet i Europa, som har en sammenheng med hvilke nasjonaliteter de har mottatt innvandrere fra gjennom årene. I tillegg er det interessant å se hvordan landenes historiske valg innen innvandringspolitikk varierer, og hvordan dette kan ha påvirket dannelsen av holdninger til fremtidige innvandrere. Alle landene er medlemsland i EU, og mens Frankrike og Sverige er kjent for å ha relativt åpne innvandringspolitikker, er Polen mer restriktiv når det gjelder innvandring. Polen har også vært hovedsakelig et emigrasjonsland før de ble med i EU i 2004, noe som skiller det fra Frankrike og Sverige. Et interessant funn i dette tilfellet er Hainmueller og Hopkins (2014, s. 231), som viser til at mottakerland som tar imot en høyere andel innvandrere enn andre, opplever økt motstand mot innvandring. Om dette stemmer gjennom en økt motstand mot innvandrere av ikke-europeisk etnisitet, er til ettertanke til diskusjonen. I tillegg gir inkluderingen av Polen som et tidligere kommunistland muligheten til å utforske hvordan forskjeller i politiske og økonomiske kontekster kan påvirke holdninger til innvandring. Det er også av interesse å undersøke om det er noen fellestrekk blant nasjonenes befolkninger, som kan være forankret i hvordan sosioøkonomiske faktorer gjennom politikk og økonomi har internalisert kollektive holdninger.

Videre er valget av disse landene også basert på deres geografiske beliggenhet, da de representerer forskjellige regioner i Europa. Dette tar også hensyn til hvilke nasjonaliteter innvandrene primært kommer fra, der Frankrike mottar flest innvandrere fra Nord-Afrika, og Sverige har ikke-europeiske nasjonaliteter som Afghanistan, Somalia, Irak og Syria som de største innvandrergroppene. Ved å inkludere disse tre landene i analysen ønsker jeg å undersøke hvilke faktorer som kan påvirke individuelle holdninger mot innvandrere i en befolkning som helhet.

1.3.1 Frankrike

Frankrike er det landet i analysen med størst befolkning og innvanderandel av totalbefolkningen (Eurostat, 2019; Insee, 2021). Innvanderbefolkningen i Frankrike utgjør omtrent syv millioner mennesker ifølge statistikk fra 2021, som utgjør omtrent 10 prosent første generasjonsinnvandrere av den totale franske befolkningen¹. Det betyr at hver tiende franskmann er en innvanderer med utenlandsk fødested, men tallet er enda høyere om andregenerasjonsinnvandrere inkluderes. Flertallet av innvandererne kommer fra Afrika og utgjør hele omtrentlig halvparten (47,5 %), av den totale innvanderbefolkningen i Frankrike. De nordafrikanske landene Algerie, Marokko og Tunisia står for henholdsvis 12 prosent, ca. 12, prosent og ca. 5 prosent av innvanderbefolkningen. Blant de europeiske innvandererne er ca. 9 prosent fra Portugal og omtrent 4 prosent hver fra Italia og Tyrkia og Spania (Insee, 2022). I 2018 var rundt 44 prosent av befolkningsveksten i Frankrike fra nyankomne innvandrere (MRG, 2018; Insee, 2021). Disse tallene indikerer at Frankrike er et land av stor analytisk verdi når det gjelder studiet av holdning til innvandring fra utenfor Europa sine grenser, siden Frankrike er det landet i analysen som har mottatt flest ikke-europeiske innvandrere. Det er Algerie og Marokko som er de mest fremtredende nasjonalitetene blant utlendingene i landet.

I Frankrike har høyreorienterte politiske partier uttrykt en merkbar motvilje mot ikke-europeiske innvandrere. Ett eksempel er Sarkozy-loven (Loi Sarkozy, 2003, n° 2003-1119), som har innført et "kvalifisert innvandring" system. Dette kan potensielt ha styrket oppfatningen om at ikke-europeiske innvandrere er mindre kvalifiserte, og dermed mindre ønskelige. Der landets integrasjonsutfordringer kan også forme holdninger til innvandring. Historisk har Frankrikes innvandringsmønster variert betydelig, der tidligere bølger hovedsakelig besto av europeiske innvandrere fra Italia, Spania og Portugal. Senere har vi sett innvandrere fra tidligere franske kolonier som Algerie, Marokko og Tunisia (Insee, 2022; Sas, 2022). Disse variasjonene i innvandringsmønstre har ført til unike integrasjonsutfordringer, som igjen kan ha formet offentlige holdninger.

På grunn av økende mangel på arbeidskraft med den voksende industrielle økonomien, har Frankrike måttet åpne grensene for flere utenlandske arbeidere. På begynnelsen av 1900-tallet var mange av disse arbeiderne europeiske mennesker fra Italia, Spania og Portugal. Etter

¹ 2,5 millioner av disse 7 millionene er beregnet som franske statsborgere, da de har fått fransk statsborgerskap etter de kom til landet.

andre verdenskrig opplevde Frankrike en annen bølge av innvandring, da det var behov for å gjenopprette landet. Mange av disse innvandrerne kom fra Frankrikes tidligere kolonier, som inkluderer Algerie, Marokko og Tunisia. Denne innvandringsbølgen førte til en endring i sammensetningen av innvandrerbefolkningen i Frankrike, med en høyere andel av ikke-europeiske innvandrere. På 1970-tallet begynte landet å innføre strengere innvandringskontroller, og dette ble ytterligere strammet inn i 1990-tallet og 2000-tallet (Noiriel, 2011). Historikeren Gérard Noiriel (2011) har argumentert for at innvandring er en grunnleggende komponent av den franske identiteten og derfor av fransk historie. Han påpeker at økonomisk nødvendighet er et gjennomgående tema i de forskjellige bølger av innvandring. I det tidlige 20. århundre, med industrien i sterk vekst, så Frankrike en tilstrømming av utenlandske arbeidere hovedsakelig fra europeiske land som Italia, Spania og Portugal. I etterkant av den andre verdenskrig opplevde Frankrike en ny innvandringsbølge, da landet hadde behov for gjenoppbygging. Mange innvandrere kom fra tidligere franske kolonier som Algerie, Marokko og Tunisia. Dette skiftet sammensetningen av Frankrikes innvandrerbefolkning. Fra 1970-tallet innførte Frankrike strengere innvandringskontroller, en trend som intensiverte seg inn i 1990- og 2000-årene. Denne dype innvandringshistorien og dens betydning for Frankrikes samfunnsdynamikk gir en nødvendig ramme for dagens innvandringsdiskusjoner

Et viktig skritt i integreringspolitikken av Pasqua-loven i 1993, som hadde som mål å bekjempe ulovlig innvandring ved å innføre strengere grensekontroll og begrense tilgangen til velferdsgoder for innvandrere uten lovlig opphold (Loi Pasqua, 1993, n° 93-1027). I 2003 ble Sarkozy-loven nevnt tidligere vedtatt, som introduserte begrepet "kvalifisert innvandring" og innførte kvotesystemer for arbeidsinnvandring (Loi Sarkozy, 2003, n° 2003-1119). Målet var å tiltrekke seg høyt kvalifiserte arbeidstakere som kunne være økonomisk selvstendige, noe som ble forsterket i 2019 da en ny lov ble vedtatt for prioritering av kvalifiserte og språkkyndige innvandrere. Denne politiske fremgangsmåten har skapt mye oppmerksomhet, og har blitt analysert og evaluert av blant annet Facchini og Lodigiani (2014). Sarkozy-loven inkluderte også tiltak for å akselerere utvisningen av utlendinger uten lovlig opphold (Loi Sarkozy, 2003, n° 2003-1119). Loven i 2019 kom bare to år etter at Emmanuel Macron ble president i Frankrike. Macron har gjort innvandring til et betydelig tema i sitt presidentskap. Presidenten fikk fem nye år under valget i 2022 (Élyseé, 2023). Macron har tiltrukket seg både ros og kritikk for sin tilnærming til innvandringspolitikk. Kritikerne hevder at hans politikk har vært preget av et ønske om å fremme fransk økonomi og tiltrekke seg høyt

kvalifiserte innvandrere, som er på bekostning av å imøtekomme behovene til det som søker beskyttelse eller de allerede bosatt i Frankrike (Chamorel, 2019).

I 2018 ble loven Loi Collombs vedtatt, som adresserte de samme begrensningene/mulighetene som Sarkozy-loven, samt akselererte behandlingen av asylsøknader (Loi Collombs, 2018, n° 2018-778). Året etter forsøkte også myndighetene å ta "kontroll" over innvandrings situasjonen, ved å stramme inn i helsetilbudet til asylsøkere og innvandrere uten gyldig legitimasjon (Boubtane, 2022). I senere år har Frankrike stått overfor økt press på grunn av flyktningkrisen og migrasjonsstrømmer fra Midtøsten og Afrika. I 2015 vedtok regjeringen ny innvandringslov med flere mål. Ett av målene var å forenkle prosessen for asylsøkere og flyktninger, samtidig som det ønsket å forberede integreringstiltakene for de som fikk innvilget oppholdstillatelse. Samtidig innførte loven også tiltak for å stramme inn kontrollen av innvandringen, inkludert strengere grensekontroller og økt samarbeid med andre europeiske land.

Med frykt for kulturforandringer på grunn av økt innvandring og innpass av minoritetsgrupper har det utviklet seg anti-immigrasjonsholdninger i landet. Dette har resultert i en segregering i befolkningen, der innvandrere blir bosatt i områder kjent som "banlieue". Det franske ordet "banlieue" refererer til steder der innvandrere fra ulike nasjoner blir plassert, såkalte forsteder. "Banlieue" er sammensatt av to ord og betyr "bannlyst sted" (MRG, 2018; Anthias, 2006). Det er interessant at et slikt ladet ord brukes i dagligtalen for å beskrive hvor innvandrere plasseres i samfunnet, og kan vise antydning av internaliserte og objektiverte anti-immigrasjonsholdninger.

Frankrike har et omfattende offentlig velferdssystem som inkluderer helsevesen, pensjonsordninger og arbeidsledighetstrygd. Imidlertid har familien og kirken tradisjonelt spilt en viktig rolle i velferdssystemet, og det forventes at familiene tar ansvar for omsorg for sine medlemmer, spesielt barn og eldre. Som et resultat blir Frankrike kategorisert som et konservativt velferdsregime (Esping-Andersen, 1990). Frankrike har opplevd en økende mangel på arbeidskraft, noe som har ført til behovet for å åpne grensene for flere utenlandske arbeidere. Det er også en utbredt oppfatning om at ikke-europeiske innvandrere som kommer til Frankrike, samt til andre land, i stor grad har lavere utdannelsesnivå sammenlignet med majoritetsbefolkningen. Dette antyder at flertallet av innvandrerne som kommer til Frankrike er arbeidere med lavere kvalifikasjoner og utdanning, og dermed har begrenset evne til å tjene egne inntekter. Det er sannsynlig at de er avhengige av arbeidsledighetstrygd og støtte

fra Frankrikes velferdsstat (Brücker et al., 2002). Disse faktorene er bare noen av mange som kan påvirke den generelle franske befolkningens holdninger til innvandring basert på etnisitet. Som både et mottakerland og et avsenderland for innvandrere og flyktninger, har Frankrike opplevd en betydelig strøm av mennesker fra forskjellige etniske grupper.

1.3.2 Sverige

I 2019 hadde Sverige en befolkning på over ti millioner mennesker, hvorav omtrent én million var menn og omtrent én million var kvinner av utenlandsk opprinnelse. Dette betyr at ca. 20 prosent av den svenske befolkningen er innvandrere. Blant ikke-europeiske land er de største tilflytterne til Sverige Afghanistan med 58 780 innvandrere, Eritrea med 45 734, Thailand med 43 556, India med 40 641, Irak med 146 048, Somalia med 70 173, og Syria med hele 191 530 innvandrere. Blant de europeiske landene har Sverige flest innvandrere fra Bosnia og Herzegovina med 60 012, etterfulgt av 39 458 fra Danmark og 144 561 fra Finland. Videre er 51 689 innvandrere fra Tyrkia² og 51 436 innvandrere fra Tyskland (SCB, 2019)

Antallet innvandrere i Sverige har variert over tid, med tydelige topper knyttet til arbeidsinnvandring på slutten av 1960-tallet, flyktninger fra Iran på slutten av 1980-tallet, og fra Jugoslavia på begynnelsen av 1990-tallet. Etter tusenårsskiftet har antallet innvandrere økt og nådde sitt høyeste nivå i 2016, etter en stor tilstrømning av syriske flyktninger til landet. Av disse utgjør menn en større andel blant både flyktninger og arbeidsinnvandrere, mens det er vanligere at pårørende til innvandrere er kvinner i Sverige (SCB, 2023).

Sveriges historiske innvandringspolitikk og holdninger har vært i stadig endring siden andre verdenskrig. Denne kvantitative analysen tar for seg noen av de samfunnsmessige og individuelle faktorene som kan påvirke individers holdning til innvandring.

Innvandringspolitikken i Sverige begynte med full assimilering av innvandrere, noe som ikke var overraskende etter et felles skandinavisk mål om å skape en homogen befolkning (Saukkonen, 2013). På midten av 1970-tallet ble dobbelt statsborgerskap akseptert, og Sverige ble et av de enkleste landene å innvandre til, med krav om kun fem års botid, dokumentert identitet og permanent oppholdstillatelse. Dette har resultert i at Sverige har tre ganger så mange innvandrere som Norge og Danmark, og har også den største andelen innenriksfødte med innvandrerforeldre (SCB, 2019). Selv om det gjennom tiårene har vært

² Tallene viser er tatt med antagelsen om at hele Tyrkia er europeisk, selv om alt av tyrkisk areal ikke befinner seg innenfor de europeiske grensene.

forsøk på å bryte ideologien om et fullstendig assimilert samfunn, der minoritetsgrupper ble sett på som likestilte med vanskeligstilte og handicappede, var det først i 1997 at Sverige gikk fra en innvandringspolitikk til en integreringspolitikk (Saukkonen, 2014). I 2019 hadde Sverige en sittende regjering ledet av statsministeren Stefan Löfven, som tilhørte venstreorienterte partiet "Socialdemokraterna". Dette partiet har tradisjonelt forsvart velferdsstaten, arbeidstakerrettigheter og sosial rettighet, samt fremmet verdier i innvandringspolitikken som inkludering, likestilling og mangfold (Dahlstedt & Neergaard, 2019).

Sverige er en typisk sosialdemokratisk velferdsstat med et omfattende offentlig velferdssystem som inkluderer helsevesen, arbeidsledighetstrygd, utdanning og pensjonsordninger. Myndighetene legger stor vekt på å sikre jevn fordeling av goder og tjenester (Esping-Andersen, 1990, s. 18). Det er viktig å merke seg at Sverige ikke har et rent velferdsregime, men er hovedsakelig en sosialdemokratisk stat med noen viktige "liberale" elementer (Esping-Andersen, 1990). Fra 1970 til 1990 var det økonomisk gunstig å motta innvandrere, da det bidro til økte inntekter for landet i form av arbeidskraft og skattebetalere. Men siden 1990 har innvandringen kun medført økonomiske utgifter for de nordiske landene (Nannestad, 2007). Så da var det naturlig at Sverige implementerte på 1970-tallet, en aktiv innvandringspolitikk for å møte behovet for arbeidskraft innen industri og helsevesen. Dette innebar en relativt åpen innvandringspolitikk for å tiltrekke seg utenlandske arbeidstakere, og de som ankom Sverige for arbeid, ble betraktet som fremtidige borgere. Først da innvandringen ble mer av en økonomisk byrde for velferdsstaten, ble det innført restriksjoner og asylreformer i Sverige. Dette inkluderte begrensning av antall asylsøkere landet kunne ta imot, samt økt fokus på retur av avviste asylsøkere (Saukkonen, 2014).

På 2000-tallet opplevde Sverige økt mangfold og flere ikke-europeiske innvandrere, noe som førte til økte utfordringer knyttet til integrasjon, arbeidsmuligheter og sosial inkludering (Dahlström & Esaiasson, 2011). I 2010 representerte Sverige, sammen med tre andre land i verden, et sterkt multikulturelt samfunn. Som en moderne velferdsstat har likestilling av innbyggerne vært et viktig politisk mål i Sverige (Esping-Andersen, 1990; Saukkonen, 2014). Dette har også ført til økt diskusjon og politiske debatter om innvandrings- og integreringsspørsmål. I det påfølgende tiåret ble det innført midlertidige innstramminger i innvandringspolitikken som respons på den store flyktningkrisen fra Midtøsten til Europa, samt økt popularitet for det høyrepolitiske partiet "Sverigedemokraterna". Dette førte til økt

oppsamling til anti-innvandrings politiske partier, som et mulig resultat av mangelfull integreringspolitikk (Dahlström & Esaiasson, 2011). Disse midlertidige innstramningene inkluderte grensekontroller, strengere identifikasjonskrav og registrering av asylsøkere, samt innføring av midlertidige oppholdstillatelser for mange asylsøkere (Hellström, 2021).

En undersøkelse utført av Eurobarometeret i 1997 viste at svensker var bekymret for migranter og arbeidsledighet (Brücker et al., 2002). Generelt har kvalifiserte individer en mindre kritisk holdning til innvandring sammenlignet med de av lavere kvalifikasjoner. Dette fenomenet er mer fremtredende i velstående nasjoner med høy likestillingsstandard, som Sverige med sin sosialdemokratiske velferdsstat sammenlignet med fattigere land. Imidlertid, for de som tilhører de høyeste sosiale klassene, har innvandrernes personlige kvalifikasjoner ingen innvirkning på deres syn på innvandring (O'Rourke & Sinnott, 2006).

1.3.3 Polen

Når det kommer til den polske befolkningen i 2019, hadde landet en innvandrerbefolkning på ca. To millioner av en totalbefolkning 37,97 millioner innvandrere i 2019 (Matusz & Aivaliotou, 2020). Det utgjør ca. 6 prosent av totalbefolkningen, der 34 965 var ukrainske innvandrere, 3 296 innvandrere fra Belarus, 5 031 tyske innvandrere og 5 809 fra England. De få ikke-europeiske innvandrerne i Polen stammer hovedsakelig fra Vietnam, India, USA og Kina (Sas, 2022). Antallet innvandrere i Polen har vist variasjoner over tid, og landets innvandringspolitikk har blitt formet av politiske og økonomiske forhold. Under kommunistregimet på 1970-tallet var Polen primært et emigrasjonsland for arbeidskraft, noe som delvis var motivert av behovet for utenlandsk valuta og reduksjon av arbeidsledighet. Imidlertid endret situasjonen seg på slutten av 1980-tallet ved kommunismens fall, og Polen begynte gradvis å åpne seg for internasjonal migrasjon. Polen gikk fra å være et emigrasjonsland til å bli et land som tiltrekker seg arbeidsmigranter. Etter Polens inntreden i Den europeiske unionen (EU) i 2004, økte antallet innvandrere betydelig, og landet ble et populært destinasjonsland for økonomisk migrasjon fra andre EU-land, spesielt fra Ukraina, Hviterussland og Russland. I 2020 utgjorde ukrainere en stor andel av innvandrere i Polen, etterfulgt av personer fra Hviterussland og Tyskland (Golinowska, 2009; Witkowska, 2022).

Den aktuelle regjeringen i Polen under tidspunktet for undersøkelsen (2019), som var under partiet PiS (Lov og rettighet), prioriterte å opprettholde kontrollen over landets grenser og implementere politikk som begrenser innvandringen. Menneskerettighetsorganisasjoner har kritisert Polens holdninger til flyktninger og asylsøkere, da de har hevdet av Polen har

manglet empati og solidaritet i håndteringen av disse gruppene (Jaskulowski, 2019). Når det kommer til Polens innvandringspolitikk, har det blitt påvirket av politiske hendelser og endringer i EU-politikken. Etter 2015 har Polens innvandringspolitikk vært preget av økende bekymring for sikkerhet og kontroll, spesielt knyttet til migrasjonsstrømmer utenfor Europa. Polen har vært kritisk til EU's felles asyl- og migrasjonspolitikk og har vært motstander av å akseptere kvotefordeling av flyktninger fra Midtøsten og Nord-Afrika. Polen har implementert restriktive tiltak for å begrense innvandringen, inkludert midlertidige oppholdstillatelser og innstramminger i reglene for familieinnvandring.

Innvandringspolitikken i Polen har også vært knyttet til nasjonal identitet, nasjonalisme og politisk kontekst (Jaskulowski, 2019). Det har også vært tilfeller av diskriminering, stereotypier og utfordringer knyttet til integrasjon av innvandrere i det polske samfunnet.

Ukrainske innvandrere har opplevd diskriminering på arbeidsmarkedet og i sosiale settinger i mange år (Wypych & Bilewics, 2022). I tillegg har Polen i den aktuelle tiden tatt imot flere millioner ukrainske flyktninger siden krigen startet i mars 2022 (Bajaj & Stanford, 2022).

Etter 2015 har Polens innvandringspolitikk vært preget av økende bekymring for sikkerhet og kontroll, spesielt knyttet til migrasjonsstrømmer utenfor Europa. For å begrense innvandring har Polen implementert restriktive tiltak (Jaskulowski, 2019).

Polen har et begrenset velferdssystem og legger mer vekt på individuell frihet og ansvar enn på fellesgoder og universelle rettigheter. Landet kan derfor betraktes som en blanding av den konservative og den liberale velferdsmodellen. Den polske kulturen har tradisjonelle verdier og sterke familieverdier, noe som kan knyttes til den konservative modellen (Golinowska, 2009; Esping-Andersen, 1990). Med Polen primært som et emigrasjonsland har utvandringen av polske arbeidsinnvandrere hatt en betydelig innvirkning på landets økonomi, gjennom økt valutainntjening og redusert arbeidskraft. Emigrasjon har påvirket Polen demografisk, da de fleste som emigrerer er yngre individer (Witkowska, 2022). På 1970-tallet var Polen et emigrasjonsland for arbeidskraft, mens landet etter EU-utvidelsen i 2004 ble en destinasjon for økonomisk migrasjon fra andre EU-land (Golinowska, 2009). Utvandringen av polske arbeidsinnvandrere har hatt betydelig innvirkning på landets økonomi, både gjennom økt valutainntjening og demografiske utfordringer knyttet til den unge alderen til de som utvandrer (Witkowska, 2022).

Denne oppgaven vil undersøke om det forekommer forskjeller i holdninger mot innvandrere basert på nasjonalitet i Europa, med Frankrike, Sverige og Polen som analyseland. Det blir

brukt eksisterende data fra Eurobarometer 92.3 samlet inn 2019, for å belyse mønstrene av holdningsbygging i majoritetsbefolkningen for individer om europeiske og ikke-europeiske immigranter (European Commission, 2019a).

2.0 Teori og tidlige forskning

Dette kapitlet vil utforske flere teoretiske perspektiver og tidligere studier som er relevante for temaet, og som kan være med å forklare resultatene av holdninger mot innvandring. Litteraturen til etnisitetsbaserte fordommer, strekker seg i tre retninger når det gjelder individuelle faktorer. Det inkluderer sosialpsykologiske tilnærminger, studier av individuelle korrelasjoner, og teorier som baserer seg på selvinteresse (Quillian, 1995). Det vil bli gitt en innledende oversikt over disse teoriene og deres forbindelse til studiets forskning. Oppgaven ønsker å undersøke Bourdieus begrep *habitus*, som refererer til den kulturelle og sosiale strukturen som påvirker individets handlinger og oppfatninger. *Interseksjonalitet* vil også bli vurdert, da teorien tar hensyn til hvordan forskjellige former for sosialt press, som kjønn, etnisitet og klasse, samvirker og påvirker oppfatningen av andre nasjonaliteter. Men forklaringer på individnivå er ikke nok til å forklare hvordan noen kan ha fordommer mot en viss gruppe, mens andre ikke. Quillian (1995), mener at tverrnasjonale studier er minst like viktig å inkludere som fordommer blant individer. Dette spesielt med tanke på at fordommer årsaker mest skade når en dominerende nasjon eller gruppe institusjonaliserer diskriminering.

Gruppeposisjonsteorier gjennom Herbert Blumer (1958) og intergruppe-kontakt av Pettigrew (1998), vil bli diskutert med formål om å gi innsikt i hvordan individets oppfatninger og handlinger blir formet gjennom interaksjon med andre medlemmer av samfunnet. Videre vil oppgaven se på Sherifs (1961), realistisk konfliktteori og økonomiske forhold, som antas å spille en rolle i dannelsen av holdninger mot innvandring og toleranse overfor andre nasjonaliteter. Til slutt vil kognitiv dissonansteori bli presentert, som forklarer hvordan enkeltpersoner håndterer motstridende holdninger og oppfatninger knyttet til innvandring og andre nasjonaliteter.

Disse faktorene vil bli undersøkt og vurdert i lys av tidligere forskning for å få innsikt i deres potensielle innvirkning på holdninger og toleranse overfor andre nasjonaliteter. Ved å inkludere disse teoriene og tidligere forskning i vår analyse, vil vi kunne danne en solid teoretisk ramme og forståelsesgrunnlag for vår masteroppgave og de problemstillingene vi ønsker å utforske.

2.1 Individuelle faktorer til innvandringsfordommer

I dette kapittelet rettes søkelyset mot individuelle faktorer som kan bidra til å forklare innvandringsfordommer. Vi utforsker Bourdieus begrep om *habitus* og *kulturell kapital*, samt konseptet med *interseksjonalitet*. *Interseksjonalitet* er en teori som kan vise til en synlig forskjell mellom innvandrergruppene, og kan også operere på et gruppenivå teoretisk. Disse teoretiske perspektivene kan bidra til å belyse faktorer som påvirker vår oppfatning på en individuell basis.

2.1.1 Bourdieus begrep habitus og kulturell kapital

Jeg ønsker å benytte Bourdieu (1977), sitt begrep habitus for å forklare hvordan holdninger mot innvandrere kan være formet av sosiale og kulturelle faktorer som ligger utenfor individets kontroll. Dette er en sosialpsykologisk tilnærming som ser på fordommer basert på etnisitet som et resultat av individuelle emosjonelle og/eller kognitive prosesser som oppstår utenom fullstendig bevissthet. Målet er å vise hvordan disse holdningene kan være hierarkiske mot innvandrernes etnisitet, og kan variere mellom ulike land og samfunnsmessige strukturer. Bourdieu (1977), definerer *habitus* som internaliserte disposisjoner, som er formet gjennom sosialisering og livserfaring. Dette påvirker i betydelig grad individets persepsjoner, handling og preferanser. Disse disposisjonene, formet og modifisert over tid, kan tjene som en forklaringsmekanisme for holdninger mot innvandring, ved å demonstrere deres kulturelle forankring og reproduksjon over tid. Videre postulerer Bourdieu (1977), at *habitus* kan tjene som et middel for sosial makt og dominans – der grupper med liknende habitus kan ha innflytelse over samfunnsmessige holdninger og normer.

Enkeltpersonens holdninger mot innvandrere kan i stor grad bli påvirket av deres individuelle habitus, som er sterkt formet av deres kulturelle normer og verdier. Eksempelvis kan en person oppvokst i et samfunn som fremmer negative holdninger mot innvandrere, internalisere disse holdningene og utvikle en habitus preget av disse synspunktene. Bourdieu (1977), understreker også at denne formen for habitus er dynamisk i det den endrer seg over tid og mellom generasjoner som et resultat av skiftende sosiale strukturer.

Innenfor forskjellige nasjonale og kulturelle kontekster kan det være betydelig variasjon i habitus. Dette påvirker hvordan kulturelle og sosiale faktorer former holdninger til innvandring. Konseptet *velferdshabitus* (Webb et al., 2002), kan være spesielt nyttig for å forstå hvordan holdninger er formet på et nasjonalt nivå. Dette konseptet refererer til den

måten individuelle holdninger, verdier og atferd er formet av det bredere velferdssystemet de er en del av. Dette inkluderer påvirkning fra et lands kultur, politikk og historie, som alle kan bidra til å forme folks holdninger til ulike sosiale spørsmål. Dette inkluderer også innvandring.

I denne studien er det inkludert tre ulike velferdsregimer, noe som gir en mulighet til å analysere hvordan forskjellige velferdssystemer kan påvirke holdninger til innvandring. For eksempel, i et land med et mer generøst velferdssystem, kan det være mer støtte for innvandring, mens i et land med et mindre generøst velferdssystem, kan det være mindre støtte for innvandring. Ved å analysere holdninger til innvandring innenfor rammen av *velferdshabitus*, kan vi få en dypere forståelse av hvordan nasjonale kontekster og velferdssystemer kan påvirke holdninger til innvandring. Dette kan bidra til å informere politikk og praksis for å fremme sosial integrasjon og redusere fordommer mot innvandrere.

Det er gjennom *symbolsk interaksjonisme* at mennesker konstruerer meningsfulle og symbolske forståelser av verden rundt seg, inkludert menneskene og gruppene som de interagerer med. En slik forståelse kan knyttes opp mot Bourdieus (1990), begrep *habitus*, som konstrueres gjennom erfaringer, relasjoner og kultur. Blumers (1986) teori om *symbolsk interaksjonisme* er videreutviklet fra George Herbert Mead. *Symbolsk interaksjonisme* sitt første premiss er at alle mennesker oppfører seg mot saker på basis av hvilken mening det har for dem og at menneskelig oppførsel blir sett på som et produkt av flere faktorer som møter menneskets liv opp igjennom årene.

Bourdieu (2006), introduserer konseptene *kulturell* og *økonomisk kapital* som sentrale drivere for reproduksjon av sosiale ulikheter i samfunnet. Individuer med høy *kulturell kapital*, som kan oppnås gjennom utdanning, språkkunnskaper og sosioøkonomisk status, har en tendens til å fremvise mer positive holdninger til innvandring. Dette kan forklares ved at utdanning bidrar til økt forståelse og toleranse, samt gir innsikt i forskjellige kulturer, samfunn og historiske kontekster. Individuer med høyt utdanningsnivå er ofte mer mottagelige for nye ideer og perspektiver, noe som kan inkludere en mer positiv holdning til kulturelt mangfold (Hello et al., 2002).

Til tross for *habitus'* betydning i å analysere holdninger mot innvandring, møter vi en betydelig metodisk utfordring ved forsøk på å kvantifisere slike kvalitative disposisjoner. En løsningsorientert tilnærming kan være å anvende indikatorer som utdanning, yrkesstatus og

kulturell tilknytning, for å skaffe en vurdering av den kulturelle kapitalen innen en gitt befolkning.

2.1.2 Interseksjonalitet

Crenshaw (1991) anser begrepet om *interseksjonalitet* som et konsept som kan brukes for å tyde sammenhengen mellom det å ha flere identiteter i samfunnet og nødvendigheten for å utføre en gruppepolitikk i landet. Interseksjonale forskjeller samler begrepene opprinnelse og kjønn, med det historiske synet på status. Crenshaw (1989), var en av de første til å skrive om interseksjonalitet som teori. Han argumenterte for at kvinner med minoritetsbakgrunn møter diskriminering som ikke kan reduseres til bare kjønn eller etnisitet, men heller en sammensetning av flere faktorer som er knyttet til deres identitet. Dette perspektivet vil bli anvendt i den følgende analysen for å avdekke den komplekse oppbyggingen av forklaringsfaktorer og deres innvirkning på etnisitetsbaserte innvandringsholdninger.

En intuitiv måte å forstå at sosial ulikhet ikke opererer likt for alle mennesker, er hvordan *interseksjonalitet* som teori tar hensyn til samspillet mellom ulike former for undertrykkelse, inkludert etnisitet, kjønn, seksuell orientering, klasse, funksjonsevne og andre identitetsfaktorer (Crenshaw, 1991). Teorien ble utviklet for å ta høyde for de komplekse måtene disse faktorene opererer og hvordan de påvirker personlige identiteter og interaksjoner. Høyt relatert til maktrelasjoner og undertrykkelse av noen menneskegrupper, kan *interseksjonalitet* hjelpe oss å forstå hvordan forskjellige typer av privilegier og undertrykkelse kan samhandle på komplekse måter (Berg, 2015). Derfor kan interseksjonalitet belyse hvorfor noen mennesker kan føle seg truet eller motstandere av immigranter, mens andre kan føle empati og støtte for immigranter og deres rettigheter. Ved å ta hensyn til denne kompleksiteten, kan vi bedre forstå de ulike perspektivene og arbeide for en mer rettferdig og inkluderende verden.

Yuval-Davis (2006), er en britisk-svensk sosiolog og teoretiker som har skrevet mye om interseksjonalitet og innvandring. Hun har argumentert for at *synlige innvandrere*, altså innvandrere som skiller seg fra majoritetsbefolkningen gjennom hudfarge, klesdrakt, språk og/eller kultur, opplever diskriminering på grunn av sin synlige forskjellighet fra majoritetsbefolkningen. Dette kan føre til at disse synlige innvanderne ofte er mer utsatt for rasisme, fremmedfrykt og ekskludering fra samfunnet, og at de ofte må arbeide hardere for å bevise sin verdi og rettferdiggjøre sin tilstedeværelse. For den europeiske befolkningen, vil de *synlige innvandrere* være tilflyttere som kommer fra utenfor Europas grenser. Det er viktig å

forstå og anerkjenne denne synlige differansen mellom innvandrere og ifølge Yuval-Davis (2006), er det et viktig skritt mot å skape et mer inkluderende samfunn og motarbeide diskriminering og rasisme. Dette kan kun oppstå med et mindre fokus på “oss” og “dem”.

Ifølge Duckitt (1992) er det viktig å merke seg at fordommer ikke er universelle, og at individer ikke nødvendigvis viser fordommer mot alle utgrupper (s. 93). I stedet kan det være spesifikke variabler som påvirker fordommer mot bestemte grupper. Dette er et viktig poeng når vi vurderer holdninger mot innvandrere basert på deres etnisitet. I denne sammenhengen kan det være nyttig å vurdere hvordan forskjellige variabler, som sosioøkonomisk status, utdanningsnivå, eller til og med personlige erfaringer med innvandrere, kan påvirke holdninger mot forskjellige etniske grupper. For eksempel, i konteksten av europeiske og ikke-europeiske innvandrere, kan det være forskjeller i hvordan disse gruppene blir oppfattet. Ikke-europeiske innvandrere, ofte referert til som *synlige innvandrere*, kan oppleve forskjellige holdninger sammenlignet med de europeiske. Dette understreker viktigheten av å vurdere *interseksjonalitet* når vi studerer holdninger mot innvandring. Det er ikke bare innvandrernes etnisitet som er viktig, men også hvordan denne etnisiteten krysser med andre sosiale kategorier og individuelle erfaringer.

Gitt kompleksiteten og nyansene i holdninger mot innvandrere, er det avgjørende å også vurdere gruppeposisjonsteorier og gruppeteorier. Disse teoriene gir verdifull innsikt i hvordan individuelle og kollektive holdninger formes og påvirkes av gruppedynamikk og sosiale hierarkier. De kan hjelpe oss å forstå hvorfor det er forskjellige holdninger til forskjellige grupper av innvandrere, og hvordan disse holdningene kan endres over tid. Teorier basert på gruppetilhørighet er med på å belyse nettopp skillet mellom “oss” og “dem”.

2.2 Gruppeposisjonsteorier mot innvandringsfordommer

I lys av gruppeposisjonsteorier, er det interessant å merke seg at størrelsen på immigrantpopulasjonen kan ha forskjellige effekter på holdninger til innvandring i forskjellige regioner. For eksempel, Quillian (1995), og Scheepers et al. (2002), fant positive effekter av størrelsen på immigrantbefolkningen på anti-innvandrer fordommer i Vest-Europa. Dette antyder at i disse landene, kan en større immigrantbefolkning bidra til økte fordommer mot innvandrere. På den annen side, i Øst-Europa, fant Evans og Need (2002), ingen effekt av størrelsen på minoritetsgrupper på holdninger til innvandrere. Dette kan tyde

på at i disse landene, er det ikke nødvendigvis en direkte sammenheng mellom størrelsen på en minoritetsgruppe og holdninger til denne gruppen.

2.2.1 Gruppeposisjons-teori

En amerikansk sosiolog ved navn Herbert Blumer (1958), har arbeidet med forståelsen av immigrasjon og ett av hans bidrag var å skille mellom suborienterte og dominerte grupper i samfunnet. Han fremhever hvordan suborienterte grupper er de med begrenset tilgang til ressurser og makt, hvor disse gruppene kan være innvandrere eller andre marginaliserte grupper som har blitt ekskludert fra majoritetssamfunnet. Blumer (1958), argumenterer for at suborienterte grupper ofte har få valgmuligheter når det gjelder innvandring, og at de ofte blir tvunget til å migrere for å overleve eller forbedre livskvaliteten. På grunn av deres begrensede ressurser og makt, kan suborienterte grupper være spesielt sårbare for diskriminering og undertrykkelse i samfunnet de immigrerer til. På en annen side er dominerte grupper de som har mer makt og ressurser i samfunnet. Disse gruppene kan være de som allerede bor i det samfunnet som innvandrere prøver å integrere seg til. I følge Blumer (1958), kan dominerte grupper ha en tendens til å se ned på innvandrere å anse dem som en trussel mot samfunnet og kulturen. Dette kan føre til at dominerte grupper motsetter seg innvandring og støtter politikere som begrenser innvandreres rettigheter. Han argumenterte for at immigrasjon bør betraktes som et komplekst sosialt fenomen som påvirker både de som migrere og samfunnet de migrerer til, og at det krever en grundig analyse av samfunnets økonomiske, politiske og kulturelle strukturer for å forstå immigrasjonsprosessen fullt ut.

Thomas F. Pettigrew (1998; 2006), en anerkjent sosialpsykolog, har gjort betydelige bidrag til utviklingen av *intergruppeteorier*. Teorien antyder at individer har en tendens til å favorisere medlemmer av egen gruppe (inn-grupper) og diskriminere medlemmer av andre grupper (ut-grupper), noe som kan bidra til forståelsen av negative holdninger mot innvandrere. På samme linje la Gordon Allport (1954), vekt på gruppemedlemskap og gruppeidentitet i dannelsen av holdninger og fordommer. Han fremhevet at fordommer kan bli problematiske når de fører til stereotyper og diskriminering. Det er fire kriterier for effektiv *intergruppekontakt* for å redusere fordommer: lik status mellom gruppene i situasjonen, felles mål, intergruppe samarbeid, og støtte av myndigheter, lover eller skikker. Allports ideer ble utviklet videre av Pettigrew (1998) i hans intergruppe-kontaktteori, som antyder at interaksjon mellom medlemmer av forskjellige grupper kan redusere fordommer

og fremme forståelse og toleranse. Dette er særlig relevant i forhold til innvandring, hvor økt kontakt mellom innvandrere og majoritetsbefolkningen kan fremme sosial integrasjon og redusere konflikter. Videre har forskere som Dovidio og kollegaer (2009), utvidet Allports originale kriterier og identifisert nye faktorer som kan påvirke effekten av kontakt. Personlig interaksjon er en slik faktor, der direkte interaksjon med en person fra utgruppen, kan bidra til en mer positiv holdning mot hele utgruppen. Dette kan føre til en økt oppfatning av likhet mellom personer fra ulike grupper, og redusere negative inntrykk basert på stereotyper. Effekten av de interseksjonale faktorene som synlig skiller individene fra hverandre, kan oppleves dempet. Teorien bygger også på ideen om at kontakt mellom ulike grupper kan føre til at medlemmer av de ulike gruppene får mulighet til å utfordre og revidere stereotypiske oppfatninger de har om hverandre. Prosessen fungerer gjennom kontakt og formidle holdningsendring for å lære om utgruppen, og deretter endre adferd for å senere bygge affektive bånd. Det skal forekomme en gjennomtrengende revurdering av inn-gruppens normer og kultur. Med høyere kunnskap om andre grupper kommer også informasjon som kan revurdere egen inn-gruppens dynamikk og normer. Dette kan føre til en endring i holdningene og atferden til medlemmene av de ulike gruppene, og at de i større grad aksepterer og respekterer hverandre (Pettigrew, 1998).

2.2.2 Kontakt- og eksponeringsteori

En studie utført av Pettigrew og Tropp (2006) støtter denne teorien ved å vise at intergruppekontakt var assosiert med en reduksjon i negative holdninger mot immigranter fra fremmed etnisitet i flere land, inkludert USA, Canada og Australia (s. 767). Disse funnene indikerer en generell positiv effekt av kontakt på hvordan individer vurderer medlemmer av utgrupper, uavhengig av faktorer som utdanning og politisk tilhørighet. Intergruppekontakt fører imidlertid ikke nødvendigvis til automatisk reduksjon i fordommer. I situasjoner med langvarige konflikter eller uenigheter mellom gruppene, kan det kreve ytterligere innsats for å bygge broer mellom gruppene og skape et miljø som fremmer positive relasjoner og toleranse for andre kulturer (Pettigrew, 1998). En viktig faktor i teorien er effekten av vennskap på tvers av grupper, såkalte *krysskategoriske vennskap*. Forskning har vist at personer som har venner som tilhører utgrupper, har lavere fordommer (Dovidio et al., 2003). Det er vesentlig at Allports (1954), fire faktorer nevnt tidligere er innvilget eller blir innvilget gjennom prosessen for et vellykket krysskategorisk vennskap mellom forskjellige grupper.

Denne sammenhengen er spesielt relevant når man vurderer land som Frankrike, Sverige og Polen, med varierende innvandringsmønstre. I Frankrike og Sverige er det for eksempel en betydelig ikke-europeisk immigrantbefolkning (Insee, 2022; SCB, 2019), mens Polen har mange europeiske innvandrere som utgjør en stor del av befolkningen (Sas, 2022). Disse forskjellene i sammensetningen av immigrantbefolkningen kan bidra til å forklare variasjonene i holdninger til innvandring i disse landene, i lys av teoriene foreslått av Pettigrew og Allport.

Internettbruk og dets innflytelse på folks holdninger til innvandring er et viktig forskningsområde, spesielt gitt den økende betydningen av digitale medier i dagens samfunn. Basert på artikkelen til Theorin og Strömbäck (2020), kan vi se hvordan internettbruk og eksponering for ulike kulturer på nettet kan påvirke folks holdninger til innvandring i svensk kontekst. Forfatterne argumenterer for at typen media som konsumeres kan påvirke holdninger til innvandring betydelig. Spesielt fant de at bruken av alternative medier med eksplisitte politiske agendaer, enten det er høyreorienterte anti-innvandringsmedier eller venstreorienterte pro-innvandringsmedier, hadde betydelige effekter på folks innvandringsholdninger.

Dette funnet er spesielt relevant i konteksten av kontakt- eller eksponeringsteorier, som antyder at eksponering for diverse kulturer og perspektiver kan fremme forståelse og redusere fordommer. I den digitale tidsalderen fungerer internett som en primær kilde til eksponering for diverse perspektiver, inkludert de relatert til innvandring. Imidlertid kan typen media som konsumeres på nettet forme arten av denne eksponeringen. For eksempel kan konsum av media som presenterer innvandring i et negativt lys forsterke negative holdninger til innvandrere, mens konsum av media som presenterer innvandring positivt kan fremme empati og forståelse. Theorin og Strömbäcks (2020) studie fremhever også viktigheten av å vurdere typen innvandring og opprinnelsen til innvandrere når man studerer holdninger til innvandring. De fant at holdninger varierte avhengig av disse faktorene, noe som antyder at eksponering for diverse innvandringsgrupper på nettet kan forme holdninger på komplekse måter. Dette understreker viktigheten av å vurdere mangfoldet av innvandreropplevelser når man studerer holdninger mot denne marginaliserte gruppen.

2.2.3 Realistisk konfliktteori og økonomiske- og politiske forhold

Realistisk konfliktteori ble utviklet av Muzafer Sherif og hans kollegaer (1961), på 1960-tallet og har blitt brukt til å forklare konflikter mellom ulike grupper i en rekke forskjellige

sammenhenger, inkludert konflikter mellom etniske og nasjonale grupper. Ifølge *realistisk konfliktteori* kan konflikter mellom grupper oppstå når gruppene konkurrerer om for eksempel makt, penger, status, arbeidsmarkedet eller territorium. Konkurransen kan føre til fiendtlighet og fordommer mot den andre gruppen, som igjen kan føre til økt konflikt og dannelsen av negative holdninger. Teorien antyder at konkurranse om knappe ressurser, som arbeidsplasser, kan føre til at folk utvikler negative holdninger mot innvandrere som de ser som en trussel mot egne interesser.

Blant respondenter som har en oppfatning om at deres land tar imot flere innvandrere enn andre, ble det observert at motstanden mot innvandring øker i takt med denne misforståelsen (Quillan, 1995). Dette stemmer mer for vestlige land, enn østeuropeiske (Dzieglewski, 2016). Selv om innvandring kan føre til økt arbeidskraft og produktivitet, kan det også resultere i lavere lønninger, forverrede arbeidsforhold og økt press på arbeidsmarkedet (Borjas, 2003). Økonomisk press kommer gjennom antakelsen om at lavt kvalifiserte immigranter er en byrde for offentlig finansiering og velferdsregimer (Facchini & Lodigiani, 2014). Dette øker sjansene for at skatt økes eller at tilgjengelige offentlige ordninger per innbygger blir redusert (Quillan, 1995; Hainmueller & Hopkins, 2014). Der innvandringens økonomiske innvirkning varierer basert på en rekke faktorer som arbeidsmarkedsforhold, innvandrernes utdanningsnivå og ferdigheter, og politiske samt økonomiske institusjoner i både opprinnelses- og vertslandene (O'Rourke & Sinnott, 2006). Fretzer (2000), bemerket at individuelle økonomiske indikatorer ofte gir en svak forutsigelse for holdninger til innvandring, som det er observert i land som Frankrike, Tyskland og England. Dette antyder ikke nødvendigvis at sosioøkonomiske faktorer er uten betydning, men heller at deres innflytelse kan være mer intrikat og flerdimensjonal. For eksempel, i øst-europeiske land, har det blitt funnet en korrelasjon mellom høyere sosioøkonomisk status og lavere rapporterte nivåer av fordommer (Evans & Needs, 2002), et mønster som også er observert i Tyskland (Semyonov et al., 2004). Dette tyder på at bredere sosioøkonomiske forhold, som utdanningsnivå og yrkesstatus, kan spille en betydelig rolle i å forme holdninger til innvandring. I en studie utført i Øst-Europa fant Scheepers et al. (2002), at det ikke var noen påviselig effekt av den oppfattede graden av arbeidsledighet i landet på holdninger til innvandring. Dette antyder at selv om økonomiske forhold ofte antas å påvirke holdningen, ser det ut til at oppfattet arbeidsledighet ikke nødvendigvis fører til mer ekskluderende holdninger mot innvandrere i øst-europeiske land.

Facchini og Mayda (2009) understreket at en velferdsstats innvirkning på holdninger til innvandring er sterkt knyttet til statens tilpasningsevne til innstrømming av utenlandsk arbeidskraft. Videre er det observert at høyere utdannede individer som ofte har bedre økonomiske forutsetninger, kan ha en annen holdning til innvandring påvirket av deres posisjon i arbeidsmarkedet og bredere kulturelle og økonomiske perspektiver. Sosial stratifikasjon, med utdanning og arbeid som sentrale faktorer, er betydningsfull her. Individer med høyere utdanning forventes å være mer tolerant overfor innvandring, mens arbeidsløse eller med lav utdanning individer kan være mer intolerante (Massey et al., 1999; Hello et al., 2002).

Alesina og La Ferrara (2005), presenterer i deres studie argumenter for at innvandring og etnisk mangfold kan ha en kompleks innvirkning på økonomiske politikker og resultater. Disse innvirkningene kan både være positive og negative. Denne effekten er i stor grad kontingent på samfunnsstrukturen - landets størrelse, organiseringen av byer i utviklede land, og også dynamikken i landsbyer og grupper i utviklingsland. I Sveriges sammenheng, med hensyn til landets historie med innvandringspolitikk og landets sosialdemokratisk velferdsstat, kan det antas at det er en sterkere tilbøyelighet mot støtte for innvandring blant de med høyere utdanning. Dette er ikke bare et resultat av utdanningsnivå i seg selv, men også av det bredere økonomiske og sosiale landskapet som også inkluderer faktorer som tillitsfølelse til landets myndigheter. Sveriges velferdsstat har prioritert tilgjengeligheten til utdanningsmuligheter, noe som har resultert i en høyere utdannet befolkning sammenlignet med land som Frankrike og Polen (Esping-Andersen, 1990). Denne utdannede befolkningen kan være mer rustet til å navigere og utnytte de økonomiske og kulturelle mulighetene som et etnisk mangfoldig samfunn kan tilby. Følgelig kan høyere utdanning gi individer ferdigheter og ressurser til å blomstre i et mer etnisk mangfoldig arbeidsmiljø, og dermed øke deres støtte for innvandring.

Massey et al. (1999, s. 680) fremhever fire kritiske faktorer som antas å påvirke toleransenivået mot andre nasjonaliteter: demografiske variabler, sosial status, sosial deltakelse og religiøsitet. Moderniseringsteorier, som har vært sentrale i forståelsen av sosiale endringer, særlig i forhold til innvandring, foreslår at slike endringer er en endogen prosess. Medlemmer av et samfunn etterligner mønstrene til 'moderne' samfunn for å redusere avstanden mellom deres egen og 'moderne' samfunn i ulike domener som økonomi, levestandard, verdier, atferd og holdninger. Når det gjelder østlige land, kan det hevdes at disse landene ofte er mindre utviklede sammenlignet med vestlige land. Dette kan være et

resultat av historiske og kulturelle faktorer, samt politiske og økonomiske systemer som har vært på plass i disse landene. For eksempel, er Polen, et øst-europeisk land, i en betydelig økonomisk og sosial avstand fra mer utviklede vestlige land som Sverige og Frankrike (Dzieglewski, 2016).

I forhold til rurale områder og deres innbyggere, kan det hevdes at disse områdene ofte er mindre liberale i sine holdninger og mindre utviklede sammenlignet med urbane områder. Scheepers et al. (2002) fant tegn på lavere nivåer av fordommer i mer urbane områder, som større byer. Dette er i tråd med funnene til Strabac et al. (2011), der individer bosatt i rurale områder viser mindre toleranse overfor innvandrere. Disse funnene gir en solid bakgrunn for å forstå den videre fremleggingen av kontakt- og eksponeringsteori, som begge adresserer hvordan direkte og indirekte interaksjoner mellom forskjellige grupper kan påvirke holdninger og fordommer, og dermed bidra til å forme samfunnets dynamikk og utvikling.

Til slutt, det er verdt å merke seg at politikken har en vesentlig rolle å spille i å fremme positive holdninger mot innvandring. Cas Mudde (1999), en politisk forsker som har skrevet mye om høyreekstremisme og populisme, peker på at det er forskjellige sosiodemografiske grupper som tiltrekkes av høyre- og venstreorienterte partier. Han argumenterer for at høyreorienterte partier ofte tiltrekker individer med lavere utdanningsnivå eller de som er yrkesutdannede. Disse individene kan ha en lavere grad av kulturell kapital og kulturrelativistisk holdning, og en større grad av etnosentrisme. Autoritetsstøtte kan bidra til å dempe fordommer og dårlige holdninger mot innvandring, men økt populisme kan også skape en økning i xenofobi og nasjonalisme, noe som gir grobunn for dominerende anti-innvandringspartier.

2.2.4 Teori om motstridende tanker

Leon Festingers (1957), teori om kognitiv dissonans gir en verdifull ramme for å forstå hvordan holdninger til innvandrere kan forandres og vedlikeholdes. Denne teorien antyder at individuelt ubehag oppstår i møte med motstridende holdninger eller tanker, en tilstand betegnet som kognitiv dissonans. Dette ubehaget oppstår når en person erkjenner å inneha motstridende ideer, eller opptrer på en måte som strider mot hans eller hennes holdninger eller verdier (Festinger, 1962). Videre argumenterer Festinger (1957), for at individet vil anstrenge seg for å redusere dette ubehaget. En slik endring kan medføre justering av holdninger, reevaluering av situasjonen eller et skifte av atferd for å bedre samsvar med egne holdninger.

Spørsmålet om sosial ønskelighet viser seg ofte i studier om innvandring. Respondenter kan gi svar de antar vil oppfattes positivt av andre, spesielt forskere eller intervjuere. Dette blir særlig aktuelt i sensitive temaer som innvandring, hvor presset for å fremstå som tolerant kan være betydelig. Adida et al. (2010), har illustrert hvordan sosial ønskelighet kan påvirke forskning om holdninger til innvandring. De observerte at noen franske respondenter hadde en tendens til å underrepresentere sin motstand mot innvandring, noe som kan tilskrives deres ønske om å opprettholde et selvforstått bilde som tolerant og ikke-diskriminerende. Dette understreker nødvendigheten av å ta høyde for potensielle effekter av sosial ønskelighet i innvandringsstudier for å sikre pålitelige konklusjoner. Zaller (1995), har kritisert meningsmålinger ved å hevde at de ikke nødvendigvis avdekker respondentenes "sanne preferanser" eller fanger opp deres eksisterende meninger. Isteden, hevder han at de måler balansen mellom forskjellige hensyn som er mest fremtredende for respondenten på det tidspunktet undersøkelsen blir gjennomført. Dette kan bidra til å forklare hvorfor den offentlige meningen, slik den fremstår i meningsmålinger, ofte kan virke mer stabil og konsistent enn den faktisk er.³

³ Ved å ha svaralternativ "Vet ikke" er det mindre sannsynlighet for at systematiske målefeil gir vesentlige feilaktige resultater, da respondenten har et alternativ om vedkommende opplever en form for kognitiv dissonans over spørsmålet.

Teorien om kognitiv dissonans kan anvendes på hvordan holdninger mot mennesker av annen etnisitet, særlig mørkhudede, dannes og opprettholdes. Negative holdninger kan oppstå når mennesker har motstridende tanker eller holdninger. For eksempel kan individer anerkjenne at mørkhudede er like "akseptable" som hvite, men de ønsker likevel ikke at de skal bosette seg i deres nabolag (Festinger, 1957). Deutsch og Collins (1951), henviser til en studie som undersøker endringer i holdninger mot mørkhudede individer. Studien konsentrerer seg om hvite individer som bor i et ikke-segregert samfunn, hvor de er i direkte kontakt med mørkhudede naboer gjennom en tvungen, geografisk sosialisering. Til tross for denne direkte interaksjonen, står denne sameksistensen i skarp kontrast til den behandling av mørkhudede individer som samfunnet, og spesielt myndighetene, oppfordrer til. Dette resulterer i en tilstand av kognitiv dissonans, hvor de hvite beboernes oppførsel og holdninger ikke samstemmer. Over tid viser studien at holdningene til de hvite beboerne endrer seg for å redusere dissonansen. Dette kan innebære at individene endrer sin oppfatning av innvandrere, eller eventuelt forsøker å unngå eller endre informasjonskilden som gir dem negative fordommer eller stereotyper. Ved å forstå hvordan kognitiv dissonans fungerer, er det mulig å oppnå en verdifull innsikt i hvordan holdninger og atferd endres og opprettholdes over tid (Festinger, 1962).

3.0 Metodiske strategier

Dette kapitlet presenterer de metodiske strategiene som er benyttet i denne kvantitative masteroppgaven. Målet med dette kapitlet er å gi en detaljert beskrivelse av forskningsdesignet, utvalget, analysemetoden, variablene inkludert, og de statistiske testene som er benyttet for kvalitetssikring. Først vil forskningsdesignet som er benyttet i studien bli presentert. Dette inkluderer en beskrivelse av oppgavens overordnede tilnærming, samt en begrunnelse for valget av dette spesifikke forskningsdesignet. Deretter vil utvalget som er brukt i studien bli diskutert. Dette vil omfatte informasjon om populasjonen av interesse, utvalgsmetoden og utvalgsstørrelsen. Videre vil representativiteten av utvalget bli vurdert, sammen med eventuelle begrensninger knyttet til generalisering av funnene.

Et sentralt element i dette kapitlet er analysemetoden, som i denne oppgaven er binær logistisk regresjonsanalyse. Det vil bli gitt en grundig beskrivelse av denne analysen og konseptene bak logistisk regresjon, samt hvordan den brukes til å undersøke sammenhenger mellom variabler. Det vil også bli diskutert de statistiske modellene og variablene som er inkludert i analysen. Videre vil informasjon om variablene, deres definisjoner og operasjonalisering, bli presentert. Dette vil bidra til å tydeliggjøre hvilke aspekter av fenomenet som er målt, og hvordan variablene er konseptualisert. Relevansen av hver variabel til forskningsspørsmålene vil også bli vurdert, før en presentasjon av teoretiske begrunnelser for inkludering av disse variablene i analysen. Til slutt vil oppgaven adressere kvalitetssikring av dataene ved å diskutere reliabilitet og validitet.

3.1 Forskningsdesign

Formålet med dette forskningsprosjektet er å undersøke de viktigste faktorene som påvirker folks syn på innvandring basert på etnisitet ved hjelp av surveydata fra Eurobarometer 92.3 (European Commission, 2019a). Studien benytter en kvantitativ tilnærming for å analysere dataene som er samlet inn gjennom en surveyundersøkelse. Forskningsdesignet er eksplorerende og deskriptivt, med målet om å identifisere og analysere sammenhenger og relasjoner mellom variablene av interesse.

Det er inkludert variabler som kjønn, alder, utdanningsnivå, klassebakgrunn, tillit til myndigheter, demokratitilfredshet, internettbruk og politiske interesser som potensielle påvirkningsfaktorer på folks syn på etnisitetsbasert innvandring. Disse variablene er valgt

basert på tidligere forskning og teoretiske forventninger om deres potensielle innvirkning på holdninger til innvandring. Ved å inkludere disse variablene i analysen, søker studien å identifisere og vurdere deres betydning for å forstå holdninger til innvandring. Resultatene av analysen vil bli presentert i form av tabeller og grafiske figurer for å gi en oversiktlig presentasjon av funnene. Tolkningen av funnene vil fokusere på å belyse og forklare eventuelle sammenhenger og mønstre som oppstår mellom variablene. Studien vil også utforske og sammenligne eventuelle forskjeller mellom respondentene fra Frankrike, Sverige og Polen for å undersøke landspesifikke eller kulturelle faktorer, som kan påvirke holdninger til etnisitetsbasert innvandring.

Konklusjonen av studien vil oppsummere de viktigste funnene og trekke konklusjoner om de sentrale faktorene som påvirker folks syn på etnisitetsbasert innvandring basert på analysen av surveydataene. Videre er målet at konklusjonen skal bidra til å øke forståelsen av folks holdninger til europeiske og ikke-europeiske innvandrere og identifisere sentrale faktorer som kan påvirke slike holdninger. Gjennom bruk av en kvantitativ tilnærming og en omfattende analyse av variablene av interesse, søker forskningsdesignet i denne studien å bidra til en systematisk forståelse av holdninger til etnisitetsbasert innvandring og identifisere viktige faktorer som kan påvirke disse holdningene i europeiske land.

3.2 Utvalg

Dette delkapittelet gir en detaljert beskrivelse av utvalget som er benyttet i studien, basert på data fra Eurobarometer 92.3, en representativ surveyundersøkelse av innbyggere i EU-landene. Eurobarometer er en serie med surveyundersøkelser utført av European Commission, og den inneholder omfattende data om holdninger, oppfatninger og atferd blant innbyggere i Europa (European Commission, 2019a). Med mindre noe annet er eksplisitt angitt, er alle modellene og analysene basert på disse dataene. Eurobarometer er en anerkjent kilde for å forstå offentlige meninger i Europa og gir omfattende data om holdninger, oppfatninger og atferd blant innbyggere. Opprinnelsen til Eurobarometer kan spores tilbake til 1974, da den første undersøkelsen ble utført. Gjennom årene har Eurobarometer utviklet seg til å bli en anerkjent og viktig kilde for å forstå offentlige meninger i de europeiske landene (European Parliament, 2019). Utvalget som ble samlet inn til Eurobarometer 92.3 er innhentet ved bruk av en kombinasjon av ansikt-til-ansikt intervjuer og telefonintervjuer - avhengig av landets preferanser. Det er viktig å merke seg at webbaserte undersøkelser ikke ble brukt i denne spesifikke utgaven av Eurobarometer (European Commission, 2019b).

Eurobarometer følger strenge etiske retningslinjer i datainnsamlingen, inkludert personvern og konfidensialitet. Intervjuene utføres i samsvar med nøye prosedyrer for å sikre pålitelighet og nøyaktighet i de innsamlede dataene. Informasjonen som samles inn fra deltakerne, behandles anonymt og konfidensielt, slik at personvernet til respondentene ivaretas. Ved å benytte data fra Eurobarometer 92.3, drar studien nytte av den representative naturen til utvalget, som gir muligheten til å generalisere funnene til den bredere befolkningen i EU-landene. Denne representativiteten støtter opp om validiteten og påliteligheten til resultatene og gir et solid grunnlag for å undersøke faktorer som påvirker folks syn på etnisitetsbasert innvandring på en bred skala (European Union, u.å.).

Antall respondenter som opprinnelig ble inkludert før omkoding i hvert analyseland var 1 014 fra Frankrike, 1 023 fra Sverige og 1 008 fra Polen. Disse tallene er basert på antall respondenter som opprinnelig var med i analysen før omkodingene ble utført og vil bli grundig beskrevet og diskutert senere i variabelbeskrivelsen for å sikre en omfattende og nøyaktig rapportering av resultatene. Etter omkodingene resulterte regresjonsanalysen for Frankrike i en total på 897 respondenter for holdninger mot ikke-europeiske innvandrere og et utvalg på 914 respondenter for holdninger mot europeiske innvandrere. For Sverige viste regresjonsanalysen at det var 986 respondenter inkludert i utvalget for holdninger mot europeiske innvandrere, etter omkodingene. Polens utvalg etter omkodinger inkluderte 886 respondenter for analysen av holdninger mot europeiske innvandrere. Det var 989 respondenter i utvalget for analysen av holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. For holdninger mot ikke-europeiske innvandrere var utvalget på 976 respondenter. Justeringer og beskrivelse av variabler vil bli presentert senere for å sikre en nøyaktig forståelse av analysene.

3.3 Analysemetode

I dette kapittelet presenteres analysemetoden som er benyttet i denne masteroppgaven for å undersøke sammenhengen mellom en avhengig variabel og en rekke uavhengige variabler. Spesifikt er det benyttet binær logistisk regresjonsanalyse, som er en passende metode for å undersøke sammenhengen mellom en binær avhengig variabel og flere kontinuerlige, eller kategoriske uavhengige variabler (Hosmer & Lemeshow, 2000). Analysemetoden involverte bruk av statistikkprogramvaren STATA, som er spesifikt utviklet for å analysere komplekse data. Før analysen ble utført, gjennomgikk dataene en grundig rensing og kvalitetssikring for

å sikre at de var av høy kvalitet og egnet for analysen. Sikkerhetstester ble også gjennomført fortløpende i analysen for kvalitetssikring.

Logistisk regresjonsanalyse ble utført ved å inkludere den binære avhengige variabelen og alle relevante uavhengige variabler som var tilgjengelige i datasettet. Deretter ble en multivariat modell konstruert ved hjelp av en stegvis tilnærming for å identifisere de mest signifikante variablene, deres effekter på den avhengige variabelen og de mest optimale modellsammensetningene. Dette trinnet ble utført for å sikre robustheten i resultatene. Samlet sett gir logistisk regresjonsanalyse en grundig og robust analyse av sammenhengen mellom valgt avhengig variabel og de uavhengige variablene. Denne metoden gir muligheten til å vurdere styrken og retningen av sammenhengen, samt å kontrollere for potensielle forstyrrende variabler gjennom statistiske tester (Hosmer & Lemeshow, 2000). Ved å benytte STATA som statistikkprogramvare, ble analysen gjennomført på en pålitelig og effektiv plattform. Logistisk regresjonsanalyse vil dermed bli brukt for å undersøke sammenhengen mellom respondentenes demografiske egenskaper og deres positive følelser mot immigrasjon fra land utenfor og innenfor EU. Analysemetoden vil gi oss en grundig og pålitelig modell som kan hjelpe oss med å forstå hva som påvirker folks holdninger mot immigrasjon fra land utenfor EU i sammenligning mot innvandrere fra Europa.

Det neste delkapittel vil vi utforske valgprosessen for den spesifikke modellen som ble benyttet i analysen. Dette vil inkludere en grundig drøfting av valget av variabler, inkludering av andregradsledd og eventuelle justeringer som ble gjort for å oppnå en mest mulig optimal modell. Gjennom denne prosessen sikres en grundig og pålitelig analyse av sammenhengen mellom variablene og den binære avhengige variabelen.

3.3.1 Valg av binær logistisk regresjonsmodell

For å avgjøre om modellen var mest tilpasset ordinal eller binær logistisk regresjonsanalyse, ble det anvendt to metoder: grafisk representasjon og sammenligning av AIC- og BIC-verdier. En visuell inspeksjon av dataene ble utført for å undersøke fordelingen av den avhengige variabelen i ulike nivåer av den uavhengige variabelen. Dette ga en indikasjon på om det var en jevn fordeling eller et tydelig trinnvis mønster, som kunne tyde på at en ordinal logistisk regresjonsmodell var mer hensiktsmessig. Etter en grundig visuell inspeksjon kunne det ikke observeres noe tydelig trinnvis mønster i dataene, og det ble konkludert med at en binær logistisk regresjonsmodell var mest passende.

AIC (Akaike Information Criterion) og BIC (Bayesian Information Criterion) er informasjonskriterier som brukes til å sammenligne ulike modeller basert på deres evne til å forklare variasjonen i den avhengige variabelen. Lavere verdier av AIC og BIC indikerer bedre tilpasning mellom modellen og dataene. For å sammenligne den ordinale logistiske regresjonsmodellen med den binære logistiske regresjonsmodellen, ble AIC- og BIC-verdiene for begge modellene vurdert. Dersom AIC- og BIC-verdiene for den binære modellen var lavere enn de tilsvarende verdiene for den ordinale modellen, indikerte dette en bedre tilpasning til dataene (Liu, 2009). Sammenligningen av AIC- og BIC-verdiene viste at verdiene var høyere for den ordinale logistiske regresjonen enn for den binære logistiske regresjonen. Dette tydet på at den binære modellen ga en mer passende tilpasning til datasettet.

Når det gjelder Brant-testen, kan en signifikant test indikere at forutsetningen om parallelle linjer (proporsjonalitetsantagelsen), ikke blir oppfylt i modellen og er en av de vanligere grunnene til at ordinal logistiske modeller brukes i mindre grad. Dette betyr at effektene av de uavhengige variablene kan være forskjellige for ulike kategorier av den avhengige variabelen. Dersom proporsjonalitetsantagelsen ikke er oppfylt, bør alternative modeller vurderes, for eksempel en "proportional odds" modell eller en "generalized ordinal logistic regression" modell (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017). Dersom det ikke er mulig å finne en modell som oppfylder proporsjonalitetsantagelsen, kan en binær logistisk regresjonsmodell være et alternativ. I dette tilfellet, hvor tre av de uavhengige variablene kunne utelates uten å miste verdifulle bidrag til analysen, og en variabel ikke kunne utelates på grunn av Brant-testen, var det hensiktsmessig å benytte en binær logistisk regresjonsmodell. Dette resulterte i en enklere og mer passende modell for analysen, samtidig som det også tok hensyn til manglende proporsjonalitet. Basert på disse funnene konkluderes det med at den binære logistiske regresjonsmodellen var mest egnet for analysen av datasettet.

Ved å benytte den binære logistiske regresjonsmodellen, kunne vi undersøke sammenhengen mellom den avhengige variabelen og de uavhengige variablene på en mer presis og forståelig måte. Modellen gir oss muligheten til å vurdere effekten av hver uavhengig variabel på sannsynligheten for utfallet av den avhengige variabelen, samtidig som det tar hensyn til eventuelle andre variabler i modellen. Det er viktig å merke seg at analysen av en binær logistisk regresjonsmodell har visse forutsetninger og begrensninger. Modellen forutsetter at det er en logistisk sammenheng mellom de uavhengige variablene og sannsynligheten for

utfallet av den avhengige variabelen. Videre forutsetter den også at det ikke er perfekt kollinearitet mellom de uavhengige variablene, det vil si at variablene ikke er fullstendig korrelert (Hosmer & Lemeshow, 2000; Ringdal, 2018). Disse forutsetningene ble vurdert og tatt hensyn til under modellutviklingen. Samlet sett gir valget av den binære logistiske regresjonsmodellen et solid analytisk grunnlag for å undersøke sammenhengen mellom den avhengige variabelen og de uavhengige variablene. Dette bidrar til å oppnå målet med studien og gir innsikt i faktorene som påvirker det undersøkte fenomenet.

I denne studien har vi brukt oddsforhold (OR) for å kvantifisere og sammenligne holdninger mot europeisk kontra ikke-europeisk innvandring innad i hvert av analyselandene: Frankrike, Sverige og Polen. Jeg ønsker å bruke variabelen *Utdanningsnivå* som eksempel for å forklare hvordan resultatene blir tolket. OR gir oss et mål på hvor mye mer sannsynlig det er at en person med høyere utdanning vil ha positive holdninger mot innvandring (utfallet), gitt eksponeringen (i dette tilfellet, å være en europeisk eller ikke-europeisk innvandrer), sammenlignet med oddsene for positive holdninger blant de med lavere utdanning (Mood, 2010). For eksempel, hvis OR for europeiske innvandrere sammenlignet med ikke-innvandrere er 1,5 i Frankrike, betyr det at personer med høyere utdanning er 1,5 ganger mer sannsynlig å ha positive holdninger mot europeiske innvandrere enn de med lavere utdanning, gitt at alle andre faktorer er like. Det er viktig å merke seg at dette ikke betyr at 1,5 av personer med høyere utdanning vil ha positive holdninger, men snarere at oddsene for positive holdninger er 1,5 ganger høyere blant de med høyere utdanning.

Når det er ønskelig å sammenligne OR på tvers av analyselandene, er det vesentlig å ta hensyn til forskjeller i befolkningen, utdanningssystemer, innvandringspolitikk, og andre faktorer som kan påvirke både eksponering og utfall. For eksempel, hvis OR for europeiske innvandrere er høyere i Sverige enn i Frankrike, kan dette reflektere forskjeller i hvordan innvandrere integreres i samfunnet, tilgang til utdanning, eller andre landspesifikke faktorer. Det er viktig å merke seg at tolkning av OR krever forsiktighet, da OR kan overvurdere styrken av assosiasjonen mellom eksponering og utfall (Norton et al., 2018).

3.4 Variabler

I dette delkapittelet vil denne studien fokusere på variabler som utgjør grunnlaget for vår kvantitative analyse. Variabler er fundamentale elementer i forskningen vår, og de spiller en avgjørende rolle i å forstå sammenhenger og trekke konklusjoner basert på dataene benyttet.

Studien vil utforske ulike typer variabler og deres egenskaper, samt presentere hvordan de ble definert og operasjonalisert til min modell. For å begynne er det verdt å nevne en generell definisjon på variabler i forskningskontekst, som er egenskaper eller fenomener som kan variere og ha forskjellige verdier innenfor en populasjon eller et utvalg. Det er viktig å identifisere og definere variabler klart for å sikre at våre forskningsfunn er nøyaktig, pålitelige (Ringdal, 2018), og ikke minst forståelige. Nedenfor vil de ulike variablene som er inkludert i min studie, bli presentert med tilhørende valg og grunnlag for omkoding. Ved å grundig presentere variabler og deres egenskaper vil dette delkapittelet danne et solid grunnlag for analysen og tolkningen av dataene.

3.4.1 Avhengig variabel

Den avhengige variabelen i analysen tar for seg respondentenes generelle følelser mot immigrasjon fra land både fra og utenfor EU sine medlemsland. Surveyspørsmålene spurte respondentene om de hadde positive eller negative følelser mot immigrasjon fra land i EU og om de hadde positive eller negative følelser mot immigrasjon utenfra EU. De avhengige variablene gjennomgår to separate regresjonsanalyser, er identiske i utforming når det gjelder svaralternativer.

Det er et bevisst valg å beskrive oppgaven som holdninger mot ikke-europeiske og europeiske innvandrere, til tross for at forskningsspørsmålet i undersøkelsen tar for seg utenfor og innenfor EU. Dette stammer fra en generell oppfatning om at deltakende land i EU er europeiske land (Kaina & Karolewski, 2013). Ved å kategorisere forskningsspørsmålet i termer av europeisk og ikke-europeisk innvandring, i stedet for innenfor og utenfor EU, er det derfor mulig å forenkle analysen og diskusjonen - samtidig som det gir en meningsfull og relevant kontekst for leserne. Forklarende tabell av variablene er presentert nedenfor.

Tabell 1: Oversikt over de avhengige variablene i analysen og tilhørende svaralternativer.

“Vennligst fortell om hver av de følgende utsagnene skaper positive eller negative følelser hos deg”					
	Veldig positiv	Litt positiv	Litt negativ	Veldig negativ	Vet ikke (DK)
Innvandring fra mennesker utenfor EU	1	2	3	4	5
Innvandring fra mennesker fra EU	1	2	3	4	5

Dette avsnittet vil videre utforske omkodningen av den valgte avhengige variabelen som tar for seg ikke-europeiske innvandrere, og den samme prosedyren er utført med variabelen som inneholder europeiske innvandrere. For å gjøre analysen mer egnet for en logistisk regresjonsanalyse, ble den avhengige variabelen oppdelt i en dikotom variabel med verdi 1 og 2 ble kodet til 1 og verdi 3 og 4 ble kodet til 0. Verdien 1 representerer "positive følelser mot innvandring fra land utenfor EU", og verdi 0 representerer "negative følelser mot immigrasjon fra land utenfor EU". Med andre ord ble den avhengige variabelen omgjort til en binær variabel for å kunne benyttes i en logistisk regresjonsanalyse. Nedenfor blir for de avhengige variablene i analysen (Modell 1 og Modell 2), presentert i prosent for hvert analyseland.

Tabell 2: Fordeling av positiv og negativ holdning mot europeiske innvandrere basert på land (Modell 1).

Land	Positiv (målt i prosent)	Negativ (målt i prosent)	DK (målt i prosent)
Frankrike	60.16	31.07	8.77
Sverige	84.75	12.61	2.64
Polen	72.03	19.64	8.33

Tabell 3: Fordeling av positiv og negativ holdning mot ikke-europeiske innvandrere basert på land (Modell 2).

Land	Positiv (målt i prosent)	Negativ (målt i prosent)	DK (målt i prosent)
Frankrike	40.93	48.62	10.45
Sverige	61.88	34.51	3.61
Polen	39.89	52.78	7.34

Etter omkodning til dikotome avhengige variabler er statistikken for spørsmålet om holdninger mot europeiske immigranter, ble svaralternativet "DK" deklarerert som missing for samtlige av analyselandene. Svaralternativet "DK" er dermed ikke inkludert i hverken positive eller negative holdninger til innvandring, da det ikke finnes et teoretisk grunnlag for å inkludere svaralternativet der respondenten ikke vet hva de ønsker å svare. Dette kan skyldes mangel på kunnskap om temaet, manglende ønske om å ta stilling til innvandringsspørsmålet eller en form for sosial ønskelighet der respondenten ikke ønsker å uttrykke sine egentlige meninger i frykt for å avvike fra intervjuerens synspunkt (Zaller, 1995). Kognitiv dissonans oppstår også ved at respondenten er klar over at negative følelser mot innvandrere, ikke er fullstendig sosialt akseptert og velger svaret deretter (Festinger, 1957). Denne vurderingen gjelder for

begge de parallelle regresjonsanalysene, men kan være fremtredende i forhold til variabelen for holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Ved å ekskludere svaralternativet “DK” oppnås en mindre sannsynlighet for systematiske målefeil, der respondenten svarer basert på hva de tror intervjueren ønsker å høre. Hvis dette skulle skje, kan det oppstå systematiske målefeil - noe som kan svekke dataens validitet (Ringdal, 2018).

Selv om det er ordet “følelser” som blir brukt i variabelen av forskningsinteresse, vil jeg analysere følelsene i forhold til holdningene basert på dette. I Bourdieus (1977) teori om sosial praksis er følelsesholdning et sentralt begrep som tar hensyn til de emosjonelle og affektive aspektene av individets forhold til visse temaer. I forbindelsen med holdning til innvandring kan følelsesholdninger spille en viktig rolle, der individets følelsesholdning formes av den sosiale konteksten de befinner seg i. Derfor vil begrepet “holdninger” bli brukt videre i teksten, til tross for at forskningsspørsmålet tar for seg “følelser”.

I en logistisk regresjonsanalyse blir logaritmen til oddsene beregnet for at den avhengige variabelen, som i dette tilfellet har den binære variabelen verdien 1. Analysen gir dermed en modell som estimerer sannsynligheten for at et individ har positive følelser mot innvandring fra land utenfor EU og innenfor EU sine stater, gitt en rekke uavhengige variabler som for eksempel kjønn, alder, utdanningsnivå og sosioøkonomisk status. På denne måten kan vi undersøke hvilke faktorer som påvirker folks holdninger mot innvandrere fra land utenfor EU mot innenfor EU, og hvor mye de påvirker sannsynligheten for å ha positive holdninger.

3.4.2 Uavhengige variabler på individnivå

Variabelen for utdanning spør respondentene “Hvor gammel var du da du stoppet fulltidsutdanningen?”. Problemet med dette spørsmålet, sett i lys av mitt forskningsspørsmål, er utformingen av spørsmålet om utdanning. Selv om intervjueren blir bedt om å minne respondenten om at spørsmålet gjelder fulltidsutdanning, er det flere som har svart med en alder yngre enn 6 år - en alder før skolegangen begynner i noen av analyselandene. På grunn av mangelen på et bedre utformet spørsmål om utdanning, har jeg inkludert variabelen med en omkoding til navnet *Utdanningsnivå* for å utnytte mest mulig informasjon fra dataene.

På grunn av noen systematiske feil i variabelen *Utdanningsnivå*, har jeg valgt å omkode verdien 1 for fullført grunnskole, verdi 2 for fullført videregående, og verdien 3 for høyere utdanning/videreutdanning. Svaralternativet “refusal” og “DK” er deklarerert som missing og kunne ikke inkluderes forsvarlig i de andre variabelkategoriene. I Frankrike og Polen har

skolesystemene samme alderstrinn for skolestart, derfor er omkodningen lik for begge landene. Verdiene fra 2 år til 15 år er omkodet til kategori 1 “grunnskole”, i tillegg til dataene for “ingen fulltidsutdanning”. Verdiene fra 16 år til 18 år, er omkodet til kategori 2 “videregående skole”. Kategori 3 “videre/høyere utdanning” inkluderer verdiene fra 19 til 92 år, i tillegg til verdiene for “fortsatt studerer”. Valget falt naturlig å inkludere “ingen fulltidsutdanning” som kategorien for “grunnskole”, da denne variabelkategorien er ment for de som har fullført grunnskolen eller mindre. I Sverige begynner ungdomsskolen ett år senere, derfor er verdiene fra 2 til 16 år og “ingen fulltidsutdanning”, omkodet til kategori 1 “grunnskole”. Verdiene fra 17 til 19 og inkludert “ingen fulltidsutdanning”, er omkodet til kategori 2 “videregående skole” og verdiene fra 20 til 92 år i tillegg til “studerer fortsatt”, er omkodet kategori 3. Selv om denne variabelen kanskje ikke gir like klar skillelinje mellom høyere og lavere utdanning, gir det en indikasjon på om det er forskjeller i holdning mot immigranter mellom personer med ulike utdanningsnivåer. For å vise fordelingen av nivået av utdanning blant respondentene, presenteres nedenfor en tabell for oversikt.

Tabell 4: Fordeling av utdanningsnivå blant respondentene.

Analyselands	1 “grunnskole”	2 “videregående”	3 “høyere/videreutdanning”
Frankrike	126	333	550
Sverige	96	167	751
Polen	91	339	540

Selv om denne variabelen ikke er optimal for å estimere sammenhengen mellom utdanningsnivå og holdninger mot innvandrere fra land utenfor EU, er den av analyseverdi for mitt forskningsspørsmål. Studier har vist at en lengre utdanning øker sannsynligheten for positive holdninger til innvandrere (Quillian, 1995). Utdanning er også knyttet til Bourdieus (2006), begrep om kulturell kapital og har dermed større forutsetninger for kommunikasjon og forståelse av mennesker fra ulike kulturer.

Jeg har også inkludert en variabel for *Boområde*, med tilhørende surveysspørsmål “Vil du si du bor i en ...?”. For å illustrere fordelingen av respondentenes bosted, presenteres en oversiktlig tabell nedenfor som viser hvor mange respondenter som rapporterte å bo i rurale områder, i små/medium byer eller storbyer.

Tabell 5: Fordeling av respondentenes bosted.

Analyseland	1 “rurale områder”	2 “liten/medium by”	3 “storby”
Frankrike	212	628	174
Sverige	128	586	319
Polen	412	317	278

Denne variabelen gir en indikasjon på forskjeller i holdninger mot immigranter basert på befolkningstettheten i respondentenes nærmiljø. Omkodningen ble gjort til en dummyvariabel, der verdien 3 “storby” ble valgt som referansekategori. Dette valget er basert på eksponerings- og kontaktteori, som viser at mennesker har høyere toleranse for innvandring generelt når de bor i større byer. Eksponering for flere mennesker og ulike kulturer samlet på ett sted, har en positiv innvirkning på holdninger til innvandring (Schneider, 2007)). Blumers (1958), gruppeteori støtter også dette perspektivet da dominerende grupper ofte nedvurderer innvandrere og kan derfor oppfatte dem som en trussel mot samfunnet og kulturen. Variabel for *Klasse* er også inkludert i analysen og har følgende surveysspørsmål: “Ser du deg selv og din husholdning tilhøre ...?”. Opprinnelige verdier for variabelen er 1 for “arbeiderklassen”, 2 for “nedre middelklassen”, 3 for “middelklassen”, 4 for “øvre middelklassen”, 5 for “øvre klassen”, 6 for “andre”, 7 for “ingen”, 8 for “refusal” og 9 for “DK”. Variabelen ble dummykodet, hvor verdien 1 ble tilordnet “arbeiderklassen” og ble satt som referansekategori, verdiene 2, 3, 4 og 5 ble inkludert i kategori 2 “middelklassen og øvre klassen” og verdiene 6, 7, 8, og 9 ble satt til verdi 3 som indikerer “manglende informasjon”. Ved en vesentlig andel av “manglende informasjon” i variabelen er det nyttig å unngå deklarerer av missingverdiene, for å ikke miste en betydelig andel av observasjonene. For å gi en klarere forståelse av sammensetningen av respondentenes sosioøkonomiske bakgrunn i hvert analyseland, presenteres en tabell under som viser respondentenes selvrapporterte klassetilhørighet.

Tabell 6: Fordeling av respondentenes bosted.

Analyseland	1 “arbeiderklassen”	2 “middeklassen og øvre klassen”	3 “manglende informasjon”
Frankrike	237	761	16
Sverige	160	845	18
Polen	344	592	72

Det er av analytisk verdi å se på holdninger mot innvandring i klasser, sammenlignet opp mot de i arbeiderklassen. Teorier knappe ressurser og realistisk konfliktteori er mest relevant for arbeiderklassen (Coenders, 2001). I tillegg opplever ofte immigranter en nedadgående sosial mobilitet og automatisk plasseres i mottakerlandets laveste klasse. Det er også verdt å undersøke forskjellene i holdninger mot innvandrere mellom arbeiderklassen og høyere klasser, da innvandrere kan bidra til økt press på arbeidsmarkedet (Hainmueller & Hiscox, 2007, s. 436). En interessant tilnærming å vurdere er intergruppe-kontaktteorien i klassekonteksten og hvem er i nærmiljøet. Denne teorien er relevant for situasjonen der yrkesarbeidere i arbeiderklassen i land med høy innvandringsandel, og deres deltakelse i yrkeslivet har gitt dem erfaringer med flere kulturer og innvandrere. Disse erfaringene kan potensielt påvirke holdningene deres til innvandrere, med en mulig sterkere effekt for holdninger mot ikke-europeiske i land med høy andel av ikke-europeiske innvandrere - og motsatt (Pettigrew, 1998).

Variabelen som viser respondentenes politiske ståsted, er også inkludert i analysen og er navngitt *Politiskskala*. Surveypørsmålet er formulert som følger: "*I en politisk sammenheng nevnes begrepene 'venstre' og 'høyre'. Hvor vil du plassere dine synspunkter på denne skalaen?*". Svaralternativet er en numerisk skala fra 1 (venstre) til 10 (høyre). Hvis respondenten er usikker på sin politiske plassering, er "refusal" eller "DK" mulig. Ettersom det er et relativt høyt antall svar utenfor skalaen, ble variabelen omkodet til en dummyvariabel. Verdien 1-3 ble tildelt verdi 1 "venstre", verdien 2 ble tilordnet "sentrum" for svaralternativene 4 til 7, og "høyre" tilordnet for de gjenværende verdiene på skalaen, 8 til 10 med ny verdi 3. Dataen for "refusal" og "DK" ble kategorisert som 4 "manglende informasjon", for å unngå å miste en stor del av utvalget. For å fremheve politisk orientering blant respondentene, blir det også presentert en tabell nedenfor under denne variabelen. Den illustrerer fordelingen av respondentenes selvrapporterte plassering på den politiske skalaen.

Tabell 7: Fordeling av respondentenes plassering på den politiske skalaen.

Analyseland	1 "venstre"	2 "sentrum"	3 "høyre"	4 "manglende informasjon"
Frankrike	216	473	88	237
Sverige	294	580	135	14
Polen	344	436	259	212

Denne variabelen hadde en høy prosentandel respondenter som ikke viste sin politiske orientering av ulike årsaker i Frankrike og Polen. Når det kommer til det teoretiske grunnlaget for å inkludere variabel om politiskorientering, er det spesielt gruppetrussel-teorier som utnevner seg. Som nevnt tidligere, i henhold til Blumers (1958), gruppeteori har dominante grupper i samfunnet stor makt og kan motsette seg innvandring og støtte politiske partier med anti-innvandringsagenda. Med økende popularitet for anti-immigrasjonspartier som har innvandring som en av hovedsakene sine, er det uten tvil at høyreorienterte politiske partier i maktposisjoner er skadelige for holdningene mot innvandring (Mudde, 1999).

Spørsmålet for variabelen *Arbeidsledighetssituasjonen* er: *Hvordan vil du vurdere den nåværende arbeidsledighetssituasjonen i landet?*. De opprinnelige svaralternativene til dette surveysspørsmålet er: 1 for "veldig bra", 2 for "relativt bra", 3 for "relativt dårlig", 4 for "veldig dårlig" og 5 for "DK". Variabelen ble omkodet til en dikotom variabel, der verdien 1 ble tilordnet "dårlig situasjon" og verdien 2 ble tilordnet "bra situasjon" med hensyn til arbeidsledigheten i analyselandet. Referansekategorien ble satt til verdien 1, "dårlig situasjon". Det var bare 7 observasjoner for verdien "veldig bra" i de franske dataene, i tillegg til en høy fordeling av observasjoner for "relativt bra" og "relativt dårlig". Dette var grunnlaget for valg av omkodning, da 7 observasjoner ikke er tilstrekkelig mengde data. For å belyse respondentenes syn på den aktuelle arbeidsledighetssituasjonen i landet, presenteres en tabell under som viser hvordan de har vurdert denne situasjonen.

Tabell 8: Fordeling av respondentenes syn på arbeidsledighetssituasjonen i landet.

Analyseland	1 "dårlig situasjon"	2 "bra situasjon"	3 "manglende informasjon"
Frankrike	767	213	34
Sverige	315	677	31
Polen	269	658	81

For å undersøke sammenhengen mellom synet på arbeidsledigheten i landet og holdningene mot innvandring, har jeg valgt å bruke realistisk konfliktteori som et teoretisk rammeverk. Ifølge realistisk konfliktteori hevdes det at personer med begrensede ressurser har større sannsynlighet for å ha negative holdninger, da de opplever en konkurranse om disse ressursene med innvandrergrupper (Coenders, 2001). Dette er individualistisk teori for å dekke individer som ser på situasjonen med arbeidsledigheten i landet som dårlig. Når det gjelder trussel på gruppenivå er det vesentlig å trekke inn Blumers (1986), gruppeteori som

sier at holdninger og oppfatninger om innvandrere kan bli påvirket av sosiale rammer og klassetilhørigheten innvandrere får tildelt i samfunnet. Der innvandrere kan bli sett på som trussel mot arbeidsplasser eller som en potensiell økonomisk byrde for samfunnet med behov for å benytte seg av landets offentlige velferdstjenester og dermed innbyggernes skattepenger. Derfor har jeg valgt å sette "dårlig situasjon" som referansekategori i den dikotome variabelen som måler synet på arbeidsledigheten.

Variabelen *Tillit til myndighetene* tar for seg respondentenes tillit til den nasjonale regjeringen. Spørsmålet i undersøkelsen lyder som følger: "Jeg ønsker å spørre deg et spørsmål om hvor mye tillit du har i visse medier og institusjoner. For hver av de følgende media/institusjoner, fortell hvilke du har tendens til å stole på (verdi 1) eller ikke (verdi 2)". Jeg valgte å fokusere på "Den (Nasjonale) Regjeringen". Det er verdt å merke seg at dette kan variere for hvem som sitter i regjeringen på det tidspunktet, og denne studien tar for seg de aktuelle styresmaktene i Frankrike, Sverge og Polen i 2019. Variabelen ble omkodet med verdien 1 for "tendens til å ikke stole på", verdien 2 for "tendens til å stole på" og verdien 3 for "manglende informasjon". Valget om å ikke deklare missing av "DK" (vet ikke) og heller inkludere det i analysen, var for å ikke miste en relevant andel av utvalget. Det var tilstrekkelig med respondenter i dette svaralternativet for Frankrike (57), Sverige (22) og Polen (79). Variabelen ble dummykodet med "tendens til å ikke stole på" som referansekategori, da dette ga de mest signifikante p-verdiene gjennom taster. For å illustrere respondentenes tillit til myndighetene, fremlegges en tabell under som viser deres vurdering av tillit til myndighetene.

Tabell 9: Fordeling av respondentenes tillit til myndighetene.

Analyselands	1 "stoler ikke på"	2 "stoler på"	3 "manglende informasjon"
Frankrike	704	253	57
Sverige	425	576	22
Polen	576	353	76

Selv om effekten av velferdsregimer ikke er hovedfokus i oppgaven, ønsker jeg å vise relevansen av variabelen for tillit til myndighetene. Søkelyset rettes mot oppbygd habitus i en velferdsstats befolkning og hvordan en slik habitus er bygd opp i henhold til kollektive erfaringer som er gjentakende i landet. Dette fenomenet kalles *velferdshabitus*, og jeg ønsker jeg å vise relevansen til variabelen for tillit til myndigheten. Velferdsstater som den

sosialdemokratiske (for eksempel Sverige) med høy tillit til staten kan vise mer positive holdninger til immigranter uavhengige av nasjonalitet. Det kan også gi en betryggende følelse å være positiv til immigrasjon når velferdsstaten “tar vare på” befolkningen (Esping-Andersen, 1990).

En annen faktor av analytisk verdi er tilfredshet med demokratiet og hvordan det fungerer. Variabelen *Demokratitilfredshet* tar for seg respondentenes tilfredshet med måten demokratiet fungerer i deres land. Svaralternativene inkluderer “veldig tilfredsstilt” (verdi 1), “litt tilfredsstilt” (verdi 2), “ikke særlig tilfredsstilt” (verdi 3), “ikke i det hele tatt tilfredsstilt” (verdi 4) og “vet ikke” (verdi 5). Tilfredshet med demokratiet ble dummykodet med verdien 1 for “ikke tilfredsstilt”, verdien 2 for “tilfredsstilt” og verdien 3 for “manglende informasjon”. På samme måte som tidligere ble “DK” som svaralternativ omkodet til “manglende informasjon”. Med kun 2 observasjoner i Sverige for verdien “manglende informasjon”, vil denne bli droppet i analysen på grunn manglende analysegrunnlag.

Tabell 10: Fordeling av respondentenes tilfredshet med demokratiet i landet.

Analyselands	1 “ikke tilfredsstilt”	2 “tilfredsstilt”	3 “manglende informasjon”
Frankrike	501	488	25
Sverige	195	826	2
Polen	344	613	51

Den teoretiske begrunnelsen for denne variabelen har likhetstrekk til variabelen *Tillit til myndigheter*. Mennesker som opplever generelt negative holdninger mot utgrupper og misnøye med demokratiet, har større sannsynlighet for å stemme på høyreorienterte politiske partier (Lubbers et al., 2002). Dette kan forsterke fremmedfrykt og bidra til mer negative holdninger mot innvandrere, hvor denne frykten ser ut til å vokse proporsjonalt med hvor tydelig innvandrene skiller seg ut. Med andre ord, jo mer “synlig” en innvandrer er i forhold til majoritetskulturen, desto mer sannsynlig er det at personen vil oppleve fremmedfrykt og potensielt negativ respons fra samfunnet (kognitiv dissonans) (Deutsch & Collins, 1961, Yuval-Davis, 2006)

Det er også inkludert en sammensatt skala kalt *Internettbruk*, som består av variablene *bruk av internett* og *bruk av sosiale medier*. Spørsmålet om bruk av internett, lyder som følger: “Kan du si til hvilken grad du bruker internettet?” med svaralternativene fra 1= Hver

dag/nesten hver dag, 2= To eller tre ganger i uken, 3= Ca. En gang i uken, 4= To til tre ganger i måneden, 5= Ikke så ofte, 6= Aldri, 7= Ikke tilgang til dette mediet, 8= DK (Vet ikke). Spørsmålet om bruk av sosiale medier er tilsvarende. Skalaen *Internettbruk* er sammensatt ved å beregne gjennomsnittet av variablene for *bruk av sosiale medier* og *bruk av internett*. Etter omkodningen har skalaen *Internettbruk* et verdiintervall fra 0 til 10, der lavest internettbruk har verdien 1 og høyest internettbruk har verdi 10. For å vise respondentenes bruk av internett og bruk av sosiale medier, presenteres den sammensatte skalaen i en tabell nedenfor.

Tabell 11: Fordeling av sammensatt skala for respondentenes internettbruk.

Analyselands	0 (lite brukt)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (mye brukt)
Frankrike	152	15	9	21	45	164	40	15	30	65	447
Sverige	47	8	11	10	34	151	50	22	68	94	52
Polen	274	8	19	10	48	64	26	44	90	89	332

Før sammensetningen av skalaen så ble det gjennomført tre ulike tester for å undersøke om variablene har de nødvendige forutsetningene for å bli slått sammen til en skala. Først ble korrelasjonen mellom de ulike indikatorene målt ved hjelp av Pearsons r-verdier, for å se at det er en positiv og sterk korrelasjon mellom variablene. Deretter ble den interne konsistensen gjennom Cronbachs alpha for å vurdere skalaens pålitelighet. Til slutt ble faktoranalyse utført for å sjekke om indikatorene ligger på en eller flere faktorer (Ringdal, 2018).⁴

Bruken av internett som variabel i en analyse om holdning mot internett, kan gi betydelig innsikter i sammenheng med kontakt- eller eksponeringsteorien – i tillegg til gruppeteorier. En økt eksponering for og interaksjon med individer og grupper fra forskjellige kulturer og bakgrunner, kan bidra til mer positive holdninger mot innvandring. Internett gir en unik plattform for slik eksponering, ettersom det gir mulighet for direkte og indirekte kontakt med innvandrere, samt tilgang til et mangfold av informasjon og perspektiver om emnet. Internett gir en enkel tilgang for dannelsen av krysskategoriske vennskap også (Pettigrew, 1998; Blumer, 1958; Allport, 1954).

⁴ Se vedlegg Vedlegg nr. 1 for korrelasjonsanalyse, reliabilitetskoeffisient og Vedlegg nr. 2 for faktoranalyse for skalaen Internettbruk.

3.4.3 Kontrollvariablene Alder og Mann

For denne analysen har jeg valgt *Mann* og *Alder* som grunnleggende kontrollvariabler for de uavhengige variablene i undersøkelsen min. Variabelen *Mann* er inkludert i analysen for å skille mellom mannlige og kvinnelige respondenter. Respondenter skal registrere om de er mann eller kvinne. Det er opprinnelig 556 kvinner og 458 menn med i undersøkelsen fra Frankrike, Sverige har 456 kvinner og 567 menn, og Polen har 618 kvinner og 390 menn. Denne variabelen er dikotom og “mann” er satt som referansekategori. Resultatene for kvinner blir dermed sammenlignet med resultatene for menn, da teorien antyder at kvinner er mer negative mot innvandring enn menn (Strabac et al., 2011). Derfor har jeg inkludert en variabel som tar med kjønnsforskjeller og statistikkfordelingen presenteres i tabell nedenfor.

Tabell 12: Fordeling av kjønn i landet.

Analyseland	0 “kvinne”	1 “mann”
Frankrike	556	458
Sverige	456	567
Polen	390	618

Survey spørsmålet knyttet til variabelen *Alder* spør respondenten om alderen deres, og de kan skrive inn alderen eller velge “99” for “refusal”. I Frankrike spenner aldersgruppen fra 15 til 94 år, i Sverige fra 17 til 96 år, og i Polen fra 15 til 93 år. Ingen av respondentene valgte “refusal”, så det var ingen manglende verdier for denne variabelen. Tidligere forskning viser en negativ sammenheng mellom alder og innvandring i Europa, der unge mennesker og spesielt barn er mer støttende til innvandring generelt (Quillian, 1995).

I analysen er det også inkludert ikke-lineære effekter av alder, spesifikt en kurvelineær effekt, ettersom tidligere forskning indikerer at eldre mennesker har større tendens til å ha negative holdninger til innvandring sammenlignet med yngre mennesker (Strabac & Listhaug, 2007).

3.5 Kvalitetssikring

Dette kapitlet gir en kort innføring i kvalitetssikring av data i forbindelse med analysen av en masteroppgave. Fokus rettes mot sentrale begreper som reliabilitet og validitet, samt vektingen av valgt data for analysen

3.5.1 Reliabilitet og validitet

Som en del av kvalitetssikring for en kvantitativ masteroppgave er det viktig å vurdere både reliabilitet og validitet. Disse to begrepene refererer til hvor pålitelige og nøyaktige resultatene av studien er. Reliabilitet handler om hvor pålitelige resultatene er, det vil si hvor mye de kan stoles på. Reliabilitet er knyttet til hvor mye variasjon det er i resultatene når studien gjentas. Hvis resultatene er stabile og konsistente over tid, kan vi si at studien har høy reliabilitet. Det er flere måter å måle reliabilitet på, for eksempel test-retest-metoden, der den samme testen gjennomføres to ganger med samme gruppe mennesker eller enheter med et gitt tidsintervall mellom. Hvis resultatene fra begge testene er sammenlignbare og gir omtrent samme resultat, kan man si at testen og modellen har høy reliabilitet. Validitet handler om hvor nøyaktige resultatene er, det vil si om de faktisk måler det de skal måle. Validitet er viktig for å kunne trekke pålitelige konklusjoner fra studien. Det er flere typer validitet, for eksempel indre validitet, som handler om hvor godt studien faktisk måler det den skal, og ytre validitet – som handler om hvor godt resultatene kan generaliseres til andre populasjoner eller situasjoner (Ringdal, 2018),

For å sikre reliabilitet og validitet i en kvantitativ masteroppgave kan det være lurt å bruke validerte og pålitelige instrumenter og metoder for å samle inn data. I denne oppgaven er det brukt det validerte statistikkprogrammet STATA for dataanalysen. Det er viktig å sørge for at utvalget er representativt for den populasjonen du ønsker å studere. Dette betyr at utvalget må inkludere personer fra alle medlemslandene i analysen, i riktig forhold til antall innbyggere i hvert land. Det gjør det også enklere å generalisere undersøkelsen til en større mengde mennesker. Dersom kriteriet om representativt utvalg i forhold til befolkningen ikke er oppfylt, er det også mulig å inkludere vekting. I min undersøkelse er det inkludert post-stratifisering vekting. Det gjøres for å sikre at utvalget i undersøkelsen er representativt for den faktiske befolkningen i hvert land og korrigere for eventuelle skjevheter i utvalget for mer pålitelige estimater (European Commission, 2020). Eurobarometeret surveyundersøkelser blir gjennomført av The European Commission og stiller seg sterkt i

representasjonen av den europeiske befolkningen. Det er viktig at studien har en tilstrekkelig styrke, det vil si at den har tilstrekkelig antall deltakere, noe surveyundersøkelsen fra Eurobarometer 92.3 inneholder for analyselandene (European Commission, 2019a). Det ble brukt statistiske metoder for å analysere dataene på en nøyaktig og pålitelig måte.

Ved å ta hensyn til reliabilitet og validitet i en kvantitativ masteroppgave, kan man være sikker på at resultatene er pålitelige og nøyaktige og at konklusjonene som trekkes fra studien er gyldige og kan brukes til å informere videre forskning og eventuelle praksiser (Ringdal, 2018).

3.5.2 Vekting

Den logistiske regresjonsanalysen inkluderte post-stratifikasjonsvekting for å justere skjevfordeling i surveyundersøkelser. Post-stratifikasjonsvekting ble anvendt for å oppnå en mer balansert representasjon av variablene som for eksempel kjønn. Dette sikrer at dataene fra yngre respondenter veier tyngre i analysen enn dataene fra eldre respondenter, med tanke på den relative andelen i populasjonen. Post-stratifikasjonsvekting tok spesielt hensyn til skjevfordelingen av variablene alder, kjønn og utdanningsnivå (European Commission, 2020).

Denne tilnærmingen ble valgt av tradisjonelle grunner, da post-stratifikasjonsvekting har vist seg å være en passende metode for å korrigere for skjevfordeling i datasettet, var det ikke nødvendig å inkludere design-vekting i analysen. Det ble også verifisert at vektingsvariabelen ikke hadde manglende verdier, og derfor kunne den inkluderes i analysen for hvert av analyselandene.

4.0 Analyse

I dette kapitlet vil jeg presentere statistikken for resultatet til de uavhengige variablene som tar for seg holdning mot europeisk innvandring og holdning mot ikke-europeisk innvandring. Tallene blir tolket i forhold til landene, i tillegg til forholdene mellom analyselandene Frankrike, Sverige og Polen. Kontinuerlig vil jeg sammenligne Modell 1 for europeiske innvandrere og Modell 2 for ikke-europeiske innvandrere. Dette vil gi en oversikt over andelen respondenter som uttrykker positive eller negative holdninger i hvert av de valgte landene. Deretter vil jeg presentere resultatene fra regresjonsanalysene for hvert land, der jeg vil kommentere kort statistikken fra analysen og utelater de ikke-signifikante variablene. Så vil verdiene av Pseudo R^2 sammenlignes mellom hver av analysene. Tall med desimaler vil bli rundet av til nærmeste heltall under den beskrivende statistikken, dette gjøres for enklere oversikt.

4.1 Regresjonsmodellene for Frankrike

Denne delen viser resultatene fra de to parallelle regresjonsanalysene for den franske befolkningen. Modell 1 tar for seg holdning mot europeisk innvandring og holdning mot ikke-europeiske innvandrere er Modell 2. Forklarende tabell er på neste side.

Tabell 13: Binær logistisk regresjonsanalyse av holdninger mot europeisk og ikke-europeisk innvandring i Frankrike.

	Modell 1			Modell 2			
	B	Seb	OR	B	Seb	OR	
Mann (Kvinne=0 Mann=1)		0.277	0.024	1.319	-0.015	0.164	0.985
Alder (Antall år)		-0.044	0.168	0.957	-0.043	0.023	0.957
Alder2		0.000	0.000	1.000	0.000	0.000	1.000
Utdanningsnivå (høyere/videreutdanning som ref.)							
Grunnskole		-0.753	0.302	0.471*	-0.186	0.309	0.830
Videregående		-0.819	0.193	0.441**	-0.614	0.197	0.541**
Boområde (storby som ref.)							
Rurale områder		-0.218	0.269	0.804	-0.320	0.259	0.725
Medium/liten by		-0.114	0.236	0.892	-0.365	0.214	0.694
Klasse (arbeiderklassen som ref.)							
Middelklassen og øvre klassen		0.329	0.209	1.390	0.377	0.214	1.458
Manglende info.		-0.505	0.779	0.604	0.679	0.564	1.972
Politiskorientering (høyreorientert som ref.)							
Venstre		1.899	0.340	6.682***	3.866	0.554	47.757**
Sentrum		1.089	0.311	2.972***	2.898	0.537	18.137***
Manglende info.		0.788	0.329	2.200*	2.574	0.548	13.123***
Arbeidsledighetssituasjonen (brasituasjon som ref.)							
Dårlig situasjon		-0.519	0.247	0.594*	-0.336	0.217	0.714
Manglende info		-0.640	0.533	0.527	-0.194	0.567	0.824
Tillit til myndigheter (stoler ikke på som ref.)							
Stoler på		0.092	0.247	1.096	0.209	0.217	1.232
Manglende info.		1.522	3.096	4.585*	1.256	0.477	3.512**
Demokratitilfredshet (tilfredsstilt som ref.)							
Ikke tilfredsstilt		-0.852	0.201	0.427***	-0.812	0.197	0.444
Manglende info		-1.793	0.603	0.166**	-1.148	0.727	0.317***
Bruk av internett (aldri=0, hver dag=10)		-0.033	0.060	1.664	0.087	0.064	1.090
Konstant		6.188	4.796	6.188*	-0.992	0.843	0.371
(N)=		914			897		
Pseudo R ²		0.163			0.205		
*=-0.05, **=-0.01, ***=0.001							

Resultatene fra *Modell 1* peker på flere signifikante faktorer som påvirker holdningene til europeiske innvandrere i Frankrike. *Utdanningsnivå* viser seg å være en signifikant variabel, der individer med fullført videregående skole er ca. 56 prosent mindre odds for å ha positive følelser til europeiske innvandrere sammenlignet med de som har gjennomført høyere eller videreutdanning. De som har gått grunnskolen har også en signifikant verdi med en negativ effekt på ca. 53 prosent. Politisk orientering har også en betydelig innflytelse på holdninger til europeisk innvandring i Frankrike. Venstreorienterte og sentrumsorienterte individer viser seg å ha mer positiv holdning til europeiske innvandrere enn de som er høyreorienterte. Politisk venstreorienterte individer har ca. 568 prosent sterkere odds for å ha positive holdninger mot europeiske innvandrere, enn de som er høyreorienterte. Og de som er politisk sentrumsorienterte, har ca. 197 prosent større odds for å ha positive holdninger enn de som er venstreorienterte. Når det kommer til variabelen Resultatet for variabelen *Arbeidsledighetssituasjon* viser en ca. 41 prosent mindre odds at de som anser situasjonen med arbeidsledigheten i landet som dårlig, vil ha positive holdninger til europeisk innvandring. Videre indikerer undersøkelsen at tilfredshet med demokratiet har en negativ effekt: de som er utilfredse med demokratiet har en lavere odds (57,33 %), til å ha positive holdninger til europeisk innvandring sammenlignet med de som er tilfredse med demokratiet.

Når det kommer til *Modell 2*, som fokuserer på holdninger til ikke-europeiske innvandrere, observeres både likheter og forskjeller fra *Modell 1*. Utdanning er fortsatt en signifikant variabel, og viser en negativ effekt i variabelen kun fullført videregående skole mot referansekategori som tar for seg høyere eller videreutdanning. De som har fullført videregående skole, har en ca. 46 prosent svakere odds for å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med de som har fullført høyere- eller videreutdanning. Resultatet viste ikke en signifikant verdi for de med kun fullført grunnskole, opp mot respondenter av høyere- eller videreutdanning. Dette står i kontrast til *Modell 1*, hvor de med fullført grunnskole har ca. 53 prosent svakere odds til å ha positive holdninger til europeisk innvandring. Det er verdt å bemerke seg at variabelen *Utdanningsnivå* tar for seg et surveysspørsmål som var mulig å mistolke og kan ha resultert i et mindre klart skille mellom variabelverdiene “grunnskole” og “videregående”. Dette vil bli analysert videre i diskusjonsdelen. Politisk orientering følger et lignende mønster som *Modell 1*, men har en betydelig større effekt. Både politisk venstreorienterte og sentrumorienterte individer har en positiv effekt på holdningene til ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med en odds på henholdsvis ca. 4676 prosent og ca. 1714 prosent høyere enn for høyreorienterte.

Til slutt ser vi at tilfredshet med demokratiet igjen har en negativ effekt på positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere. De som er utilfredse med demokratiet i landet, har ca. 56 prosent høyere odds for å ha negative holdninger mot ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med de som er tilfredse med demokratiet. Dette gjelder imidlertid ikke for holdninger til europeiske innvandrere, da analysen viste en ikke-signifikant effekt for denne variabelen.

4.2 Regresjonsmodellene for Sverige

Denne delen viser resultatene fra de to parallelle regresjonsanalysene for den svenske befolkningen. Modell 1 tar for seg holdning mot europeisk innvandring og holdning mot ikke-europeiske innvandrere er Modell 2. Du vil finne beskrivende tabell for resultatet til regresjonsanalysen for Sverige på neste side.

Tabell 14: Binær logistisk regresjonsanalyse av holdninger mot europeisk og ikke-europeisk innvandring i Sverige.

	Modell 1			Modell 2			
	B	Seb	OR	B	Seb	OR	
Mann (Kvinne=0 Mann=1)		0.037	0.254	1.037	-0.768	0.202	0.464***
Alder (Antall år)		-0.052	0.047	0.949	-0.081	0.038	0.922*
Alder2		0.000	0.000	1.000	0.001	0.000	1.000*
Utdanningsnivå (høyere/videreutdanning som ref.)							
Grunnskole		-1.083	0.398	0.339**	-0.701	0.406	0.496
Videregående		-0.409	0.331	0.664	-0.861	0.251	0.423***
Boområde (storby som ref.)							
Rurale områder		-0.485	0.412	0.615	-0.084	0.327	0.920
Medium/liten by		-0.120	0.305	0.887	0.069	0.228	1.072
Klasse (arbeiderklassen som ref.)							
Middelklassen og øvre klassen		0.438	0.316	1.550	0.623	0.288	1.864
Manglende info.		1.363	0.896	3.909	0.788	0.665	2.200
Politiskorientering (høyreorientert som ref.)							
Venstre		0.395	0.462	1.485	2.451	0.363	11.604***
Sentrum		-0.324	0.363	0.723	1.030	0.273	2.802***
Manglende info.		0.995	1.158	2.704	1.585	0.668	4.880*
Arbeidsledighetssituasjonen (dårlig situasjon som ref.)							
Bra situasjon		-0.245	0.283	0.783	-0.559	0.232	0.572*
Manglende info		0.220	0.591	1.245	-0.537	0.515	0.584
Tillit til myndigheter (stoler ikke på som ref.)							
Stoler på		1.041	0.365	2.831**	1.017	0.224	2.765***
Manglende info.		2.080	1.121	7.923	0.678	0.790	1.969
Demokratitilfredshet (tilfredsstilt som ref.)							
Ikke tilfredsstilt		-0.878	0.330	0.415**	-1.346	0.275	0.260***
Manglende info							
Bruk av internett (aldri=0, hver dag=10)		0.093	0.118	1.097	0.249	0.089	1.283***
Konstant		2.655	1.327	14.220	0.536	1.070	1.710
(N)=		986			976		
Pseudo R ²		0.146			0.312		
*=0.05, **=0.01, ***=0.001							

I Modell 1 viser at utdanningsnivået til respondentene en signifikant effekt. De med kun grunnskoleutdanning har en negativ effekt på positive holdninger mot europeisk innvandring, ca. 66 prosent lavere enn de med høyere utdanning. Tillit til myndighetene og Demokratitilfredshet er også signifikante variabler, begge med høy effekt. Tillit til myndighetene øker oddsen for positive holdninger mot europeisk innvandring med hele ca. 183 prosent. Tilsvarende, de som er misfornøyde med demokratiet har ca. 58 prosent lavere odds til å ha positive holdninger til europeisk innvandring.

Modell 2, som fokuserer på holdninger til ikke-europeiske innvandrere, viser noen forskjeller. Kjønn og alder viser signifikante effekter, der kvinner har ca. 54 prosent lavere odds til å ha positive følelser mot ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med menn. Alder viser en kurvilinear effekt, der oddsene går ned med ca. 8 prosent for hvert år og en svak positiv effekt for andregradsleddet Alder².⁵ Interessant å se at både variabelen Alder og Mann er signifikante i Modell 2, men ikke Modell 1. Utdanningsnivået viser også en signifikant effekt, der de med videregående skole har ca. 58 prosent svakere odds for å ha positive holdninger sammenlignet med de med høyere eller videreutdanning. Tillit til myndighetene og Demokratitilfredshet viser signifikante resultater i begge modellene. Førstnevnte viser en stabil høy positiv effekt av å ha tillit til myndigheten på holdninger mot både europeiske og ikke-europeiske innvandrere. For analysen mot europeiske innvandrere viser samme variabel ca. 183 prosent sterkere odds til å ha positive holdninger, og ca. 177 prosent sterkere odds til positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Når det kommer til *Demokratitilfredshet*, viser første modell at de som er utilfredse med demokratiet er ca. 58 prosent svakere odds for å uttrykke positive holdninger til europeiske innvandrere, mens Modell 2 øker effekten med ca. 74 prosent svakere odds

Klassetilhørighet, politisk orientering, arbeidsledighetssituasjon og internettbruk er alle signifikante variabler i Modell 2, noe som differerer fra holdninger mot europeiske innvandrere (modell 1) og er interessant å se nærmere på i diskusjonsdelen. Variabelen *Klassetilhørighet* viser ikke signifikante verdier for Modell 1, men for Modell 2 er det en positiv effekt for de som identifiserer seg som i middelklassen eller i de øvre klassene, sammenlignet med de som identifiserer seg i arbeiderklassen, på holdninger til ikke-europeiske innvandrere. Det er ca. 86 prosent høyere odds i dette tilfellet for mennesker i klasser over arbeiderklassen. Dette antyder at sosioøkonomisk status kan ha betydelig

⁵ Se grafisk fremstilling og diskusjon av andregradsleddet Alder² under seksjon 5.6.2 - Figur nr. 1.

innflytelse på holdninger til ikke-europeiske innvandrere i Sverige. Ved orientering på den politiske skalaen viser resultatet i Modell 2 at politisk venstreorienterte eller sentrumsorienterte har en sterkere odds til å uttrykke positive følelser til ikke-europeiske innvandrere, sammenlignet med de høyreorienterte. Politisk venstreorienterte har en ca. 1060 prosent høyere odds å ha positive holdninger, mens sentrumsorienterte har en ca. 180 prosent høyere odds – sammenlignet med høyreorienterte. Det er interessant å se at effekten av politiskorientering på innvandringsholdninger mot europeiske innvandrere, ikke er signifikans.

Hvordan situasjonen med arbeidsledighet oppleves i landet, har en signifikant effekt på ikke-europeiske holdninger. Med en ikke-signifikant resultat for Modell 1, blir variabelen *Arbeidsledighetssituasjon* imidlertid signifikant for Modell 2. Det er en negativ effekt (-42,88 %) for de som mener det er en dårlig situasjon i landet med arbeidsledigheten på ikke-europeisk innvandring, sammenlignet med de som mener situasjonen er bra. Til slutt av de variablene som differerer mellom modellene, er Internettbruk og kan antyde at bruken kan ha mer direkte effekt på holdninger til ikke-europeiske innvandrere mot europeiske. Spesielt for de som bruker sjelden internett, sammenlignet med de som aldri bruker det, er det hele ca. 28 prosent større odds for å ha mer positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere. Dette funnet vil bli interessant å diskutere videre i neste kapittel.

Det er interessant å merke seg at mens noen variabler, som utdanningsnivå, tillit til myndigheter og demokratitilfredshet, har lignende effekter i begge modellene, er det andre variabler, som kjønn, alder, og politisk orientering, som viser forskjellige effekter mellom de to modellene. Dette antyder at det kan være ulike faktorer som påvirker holdningene til europeiske og ikke-europeiske innvandrere i Sverige, og vil bli diskutert i påfølgende kapitlet.

4.3 Regresjonsmodellene for Polen

Denne delen viser resultatene fra de to parallelle regresjonsanalysene for den polske befolkningen. Modell 1 tar for seg holdning mot europeisk innvandring og holdning mot ikke-europeiske innvandrere er Modell 2. Resultatet fra regresjonsanalysene fra Polen er presentert på neste side.

Tabell 15: *Binær logistisk regresjonsanalyse av holdninger mot europeisk og ikke-europeisk innvandring i Polen.*

	Modell 1			Modell 2			
	B	Seb	OR	B	Seb	OR	
Mann (Kvinne=0 Mann=1)		0.222	0.190	1.249	-0.241	0.157	1.006
Alder (Antall år)		0.021	0.029	1.021	0.006	0.027	0.786
Alder2		0.000	0.000	1.000	-0.000	0.000	1.000
Utdanningsnivå (høyere/videreutdanning som ref.)							
Grunnskole		-0.532	0.319	0.587	-0.052	0.298	0.950
Videregående		-0.286	0.223	0.752	-0.232	0.189	0.793
Boområde (storby som ref.)							
Rurale områder		-0.107	0.233	0.899	-0.518	0.194	0.596**
Medium/liten by		-0.282	0.246	0.754	-0.222	0.205	0.801
Klasse (arbeiderklassen som ref.)							
Middelklassen og øvre klassen		0.016	0.217	1.016	-0.184	0.195	0.832
Manglende info.		-0.345	0.406	0.708	-0.350	0.349	0.705
Politiskorientering (høyreorientert som ref.)							
Venstre		0.845	0.374	2.329*	0.277	0.292	1.319
Sentrum		0.131	0.251	1.140	0.447	0.199	1.562*
Manglende info.		-0.398	0.358	0.672	-0.072	0.253	0.930
Arbeidsledighets situasjonen (bra situasjon som ref.)							
Dårlig situasjon		-0.673	0.208	0.510*	-0.093	0.188	0.9112
Manglende info		-0.413	0.358	0.662	-0.434	0.346	0.648***
Tillit til myndigheter (stoler ikke på som ref.)							
Stoler på		-0.180	0.225	0.982	-0.095	0.190	0.910
Manglende info.		0.191	0.424	1.210	-1.505	0.424	0.222
Demokratitilfredshet (tilfredsstilt som ref.)							
Ikke tilfredsstilt		-0.195	0.214	0.822	-0.616	0.190	0.540***
Manglende info		0.968	0.566	2.632	-0.499	0.445	0.607
Bruk av internett (aldri=0, hver dag=10)		0.203	0.605	1.225**	0.088	0.050	1.092
Konstant		0.923	0.889	2.529	0.350	0.737	1.420
(N)=		886			898		
Pseudo R ²		0.103			0.073		
*=0.05, **=0.01, ***=0.001							

For Modell 1 som tar for seg holdninger mot europeiske innvandrere viser *Politisk orientering* et signifikant resultat, med venstreorienterte respondenter med ca. 133 prosent sterkere odds for å ha positive holdninger mot europeisk innvandring, sammenlignet med høyreorienterte respondenter. Situasjonen med arbeidsledighet i landet viser også et signifikant resultat, med de som ser på situasjonen som dårlig viser en negativ effekt på positive holdninger mot europeisk innvandring (-48,98 %). Til sist av de signifikante variablene i Modell 1 er Internettbruken til respondenten, med en positiv effekt på positive holdninger mot europeisk innvandring på ca. 23 prosent for desto mer vedkommende bruker internett.

For modell 2 viser bostedsområdet en signifikant negativ effekt på positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere (-40,41 %) for de som bor i rurale områder, sammenlignet med de som bor i storbyer. På politisk orienteringsskalaen er sentrumsorienterte mer sannsynlig til å uttrykke positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere, med en ca. 56 prosent sterkere odds sammenlignet med høyreorienterte. Det er ikke signifikante resultater for venstreorienterte i denne modellen. Demokratitilfredshet er også en signifikant variabel, der de som ikke er tilfredse med demokratiet har en ca. 46 prosent svakere odds for å ha positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere, sammenlignet med de som føler tilfredshet.

Interessant nok, i motsetning til funnene i Sverige, er det noen variabler som politisk orientering og demokratitilfredshet som viser lignende effekter i begge modellene i Polen, mens det er andre variabler, som alder, kjønn, utdanningsnivå og tillit til myndighetene, som ikke er signifikante i noen av modellene. Dette antyder at det kan være ulike faktorer som påvirker holdningene til europeiske og ikke-europeiske innvandrere i Polen, som også vil bli vurdert i diskusjonskapittelet.

5.0 Diskusjon

Denne delen av avhandlingen presenterer analysen av de innsamlede dataene. Gjennom bruk av to parallelle multiple logistiske regresjonsanalyser, søker studien å avdekke og sammenligne holdninger til europeiske og ikke-europeiske innvandrere i Frankrike, Sverige og Polen. Analysen er strukturert for å gi en detaljert forståelse av innvandringsholdninger i hvert land, før det gjøres en sammenligning på tvers av landene.

Først undersøkes holdninger til europeiske innvandrere og viser signifikante resultater fra analysene, med fortløpende sammenligninger mellom landene. Det teoretiske grunnlaget blir inkludert i diskusjonen av forklaringsfaktorer for resultatet. Deretter blir holdninger mot ikke-europeiske innvandring diskutert på lik måte. Så sammenlignes holdningene til europeiske kontra ikke-europeiske innvandrere i hvert land, i henhold til relevant teori. Til slutt sammenlignes forklaringseffekten modellen har til hvert land, som gjøres med å evaluere pseudo R^2 for de parallelle analysene. De argumentene som er fremlagt i dette kapitlet, vil bli oppsummert og diskutert videre i den påfølgende konklusjonen. Ved å benytte denne strukturen, håper studien å kunne gi en omfattende og sammenhengende analyse som svarer på forskningsspørsmålene og hypoteser. Med dette som utgangspunkt, begynner nå den detaljerte analysen av holdninger til innvandring i Frankrike, Sverige og Polen.

5.1 Evaluering av resultater til surveysspørsmålene

Dette kapitlet presenterer resultatene fra en surveyundersøkelse om holdninger til europeisk og ikke-europeisk innvandring i Frankrike, Sverige og Polen. Vi diskuterer også relevant teori og utforsker forskjeller mellom landene. Målet er å gi innsikt i faktorer som påvirker holdninger til innvandring i dagens Europa.

5.1.1 For hvert analyseland

Denne delen viser statistikken presentert i tabeller for hvert land. Oppgaven ønsker å samle både fremvisning av resultater fra surveyundersøkelsen og diskusjonen i samme kapittel, for en mer oversiktighet og optimal utnyttelse av plass.

Tabell 16: Fordeling av respondentenes holdninger til innvandring fra EU og utenfor EU, Frankrike (målt i prosent).

Analyseland	Fra EU		Utenfor EU	
	Positiv holdning	Negativ holdning	Positiv holdning	Negativ holdning

Frankrike	65.95	34.05	45.70	54.30
-----------	-------	-------	-------	-------

Statistikken indikerer en tydeligere positiv holdning i Frankrike mot europeisk innvandring sammenlignet med ikke-europeisk innvandring. Dette kan delvis forklares ved den betydelige innvandringen fra Afrika, spesielt fra de tidligere koloniene til Frankrike; Algerie, Marokko og Tunisia (Insee, 2022). Historisk sett har Frankrike opplevd økende innvandring fra tidligere kolonier og andre deler av verden, noe som har skapt utfordringer knyttet til integrering. Disse faktorene kan bidra til å forstå de mer negative følelsene mot ikke-europeisk innvandring.

Frankrike har en lang historie med innvandring fra tidligere kolonier og ikke-europeiske land, noe som blir forsterket av innvandringslovgivningene som har blitt kritisert for å være for streng. Sosiale faktorer som bosettingen i “banlieue”-områder og oppfatninger om avhengighet av velferdstøtte spiller også en vesentlig rolle i holdningsdannelsen. Det er en utbredt oppfatning om at ikke-europeiske innvandrere har lavere utdanningsnivå enn majoritetsbefolkningen, og Macron-regjeringen har aktivt innført lover for å begrense tilstrømmingen av lavkvalifiserte arbeidere ((Loi Sarkozy, 2003, n° 2003-1119; Noiriell 2011; Facchini & Lodigiani, 2014). Disse faktorene kan bidra til å forsterke negative holdninger mot ikke-europeiske innvandrere i Frankrike.

Dette skillet i holdninger basert på innvandrernes geografiske opprinnelse kan delvis skyldes kulturelle likheter mellom den franske befolkningen og andre europeiske nasjoner, som igjen kan bidra til større aksept av europeiske innvandrere. Effekten av interseksjonale faktorer og “synlige innvandrere” blir redusert (Crenshaw, 1991; Yuval-Davis, 2006). Politiske tiltak kan også fokusere mer på problemstillinger knyttet til ikke-europeiske innvandrere. Nedenfor

Tabell 17: Fordeling av respondentenes holdninger til innvandring fra EU og utenfor EU, Sverige (målt i prosent).

Analyseland	Fra EU		Utenfor EU	
	Positiv holdning	Negativ holdning	Positiv holdning	Negativ holdning
Sverige	87.05	12.95	64.20	35.80

Sverige viser betydelig positiv holdning til europeisk innvandring og en mer moderat, men fortsatt overveiende positiv holdning til ikke-europeisk innvandring. Dette er til tross for at Sverige har en betydelig innvandrerbefolkning, som utgjør ca. 20 prosent av

totalbefolkningen (SCB, 2018). Dette kan tilskrives Sveriges historiske åpne innvandringspolitikk og et velutviklet velferdssystem. Selv om det er utfordringer knyttet til integrasjon og sosial inkludering på grunn av store mengder innvandrere på kort tid, spesielt blant ikke-europeiske innvandrere, har Sverige generelt positive holdninger til innvandring (Dahlström & Esaiasson, 2011; Saukkonen, 2014)

Sverige er kjent for sitt sosialdemokratiske velferdsregime som fremmer like muligheter for alle, og dette kan påvirke holdningene til innvandring i landet. Individuer med høy kulturell kapital, som oppnås gjennom utdanning, språkkunnskaper og sosioøkonomisk status, har tendens til å ha mer positive holdninger til innvandring (Hello et al., 2002). Sverige tilbyr enklere tilgang til utdanning og omfattende offentlige støtte- og velferdsordninger, noe som kan bidra til å øke den kulturelle kapitalen blant innbyggerne. Dette kan ha ført til en endring over tid i den internaliserte habitus knyttet til velferd (Bourdieu, 1977), blant svensker. I tillegg har Sverige en høy grad av tillit til staten, noe som er karakteristisk for sosialdemokratiske velferdsregimer (Esping-Andersen, 1990). Denne tilliten kan bidra til mer positive holdninger til innvandring, da innbyggerne stoler på at staten vil håndtere innvandring på en rettferdig og effektiv måte. Videre kan en oppfatning blant befolkningen om at landet tar imot flere innvandrere enn andre land føre til økt motstand mot innvandring (Quillian, 1995).

Tabell 18: Fordeling av respondentenes holdninger til innvandring fra EU og utenfor EU, Polen (målt i prosent).

Analyseland	Fra EU		Utenfor EU	
	Positiv holdning	Negativ holdning	Positiv holdning	Negativ holdning
Frankrike	78.57	21.43	43.04	56.96

Statistikken fra Polen viser en mer positiv holdning til europeisk innvandring, sammenlignet med ikke-europeisk innvandring. Dette kan knyttes til Polens historie med europeisk innvandring, deres behov for arbeidsmigranter og deres innvandringspolitikk, som har vært mer restriktiv overfor ikke-europeiske innvandrere siden 2015. Landet har vært motstander av EUs felles asyl- og migrasjonspolitikk og har avvist å akseptere kvotefordeling av flyktninger fra Midtøsten og Nord-Afrika (Esping-Andersen, 1990; Golinowska, 2009; Jaskulowski, 2019; Witkowska, 2022). Disse faktorene har sannsynligvis bidratt til den høyere prosentandelen av negative følelser mot ikke-europeisk innvandring.

I Polen er det en betydelig forskjell i holdninger til europeiske og ikke-europeiske innvandrere. Omtrent 79 prosent av polakkene har positive holdninger til europeiske innvandrere, noe som kan tilskrives deres mindre synlige forskjeller. Mange av disse innvandrerne er arbeidere fra nabolandene og deres likhet med den etniske polske befolkningen i form av hudfarge, klesdrakt, språk og/eller kultur, kan bidra til en lavere opplevd følelse av fremmedhet. Derimot er holdningene til ikke-europeiske innvandrere mindre positive, med bare ca. 43 prosent som uttrykker positive holdninger. Dette kan være knyttet til deres mer synlige forskjeller. Disse individene kan oppleve mer diskriminering på grunn av deres mer tydelige forskjeller i forhold til majoritetsbefolkningen, noe som kan føre til en høyere opplevd følelse av fremmedhet og dermed mer negative holdninger (Yuval-Davis, 2006).

5.1.2 Mellom analyselandene

I denne delen vil de varierte holdningene til innvandring i Frankrike, Sverige og Polen, bli presentert og diskutert opp mot hverandre sammen med relevant teori. Gjennom statistikken av svaralternativene fra surveyundersøkelsen, gis et innblikk i hvordan disse holdningene kan varierer betydelig mellom analyselandene, samtidig som det søker å forstå hvorfor dette er tilfellet.

Tabell 19: Fordeling målt i prosent av positive og negative holdninger mot europeiske og ikke-europeiske innvandrere basert på land (målt i prosent).

Analyseland	Fra EU		Utenfor EU	
	Positiv holdning	Negativ holdning	Positiv holdning	Negativ holdning
Frankrike	65.95	34.05	45.70	54.30
Sverige	87.05	12.95	64.20	35.80
Polen	78.57	21.43	43.04	56.96

Dataene viser at holdningene til innvandring varierer betydelig mellom Frankrike, Sverige og Polen. For europeisk innvandring er det en overveiende positiv holdning blant respondentene i alle tre landene, med Sverige som viser den sterkeste positive holdningen, etterfulgt av Polen, mens Frankrike har den svakeste positive holdningen. Dette kan indikere at europeisk innvandring generelt er mer akseptert og sett på som mindre problematisk på grunn av kulturelle og økonomiske likheter. Når det gjelder ikke-europeisk innvandring, er bildet mer sammensatt. Frankrike viser en mer negativ enn positiv holdning til ikke-europeisk innvandring. Sverige, til tross for en overvekt av positive holdninger, har også en betydelig

andel negative holdninger. Polen viser den sterkeste negative holdningen til ikke-europeisk innvandring, med en større andel negative enn positive holdninger.

Disse forskjellene kan delvis forklares ved hjelp av Bourdieu (1977), sitt konsept habitus. Det er en form for internaliserte disposisjoner som blir til gjennom sosialisering og livserfaring, og som kan påvirke individets persepsjoner, handlinger og preferanser. Individuelle holdninger mot innvandrere kan bli påvirket av deres individuelle habitus, som er sterkt formet av deres kulturelle normer og verdier. Sverige skiller seg ut med sin velferdsstat, som kan påvirke holdningene til innvandring. Dette kan delvis forklare den høyere andelen positive holdninger til både europeisk og ikke-europeisk innvandring i Sverige, sammenlignet med Frankrike og Polen. Det svenske velferdsregimet har en tendens til å fremme mer like muligheter for alle, noe som kan påvirke holdningene til innvandring i landet. Individer med høy kulturell kapital, som er oppnådd gjennom utdanning, språkkunnskaper og sosioøkonomisk status, har en tendens til å fremvise mer positive holdninger til innvandring (Hello et al., 2002). Dette står i kontrast til tilgjengeligheten hos Frankrike eller Polen, hvor utdanningsmuligheter og offentlige støtte- og velferdsordninger kan være mer begrenset.

Interseksjonalitet, beskrevet av Crenshaw (1991), tar hensyn til samspillet mellom ulike former for undertrykkelse, kan også være relevant her. Dette gjelder spesielt i Polen med høy positiv prosent mot europeiske innvandrere, som hovedsakelig er arbeidere fra nabolandene og som skiller seg minimalt fra den etniske polske befolkningen. Dette kan være med å forklare en lavere opplevd følelse av fremmedhet for den polske befolkningen mot europeiske innvandrere.

5.2 Holdninger mot europeiske innvandrere

Da starter diskusjonen som tar for seg resultatene fra regresjonsanalysene og viser til relevante forklaringsfaktorer fra det teoretiske grunnlaget, lagt for denne oppgaven. Denne delen diskuterer resultatene presentert i forrige kapittel for Modell 1 – holdning mot europeisk innvandring. Først i analysen blir effekter på innvandringsholdninger innad i landene diskutert og effekter mellom land på synet på europeiske innvandrere, før neste del tar for seg den parallelle analysen om holdning mot ikke-europeisk innvandring. Følgende delkapitlene vil bli seksjonert etter de mest gjengående signifikante effektene på innvandringsholdninger i Frankrike, Sverige og Polen.

5.2.1 Effekt av utdanning på holdning til europeiske innvandrere

I begynnelsen av dette kapittelet, der det blir analysert effekten av utdanning på holdninger til europeisk innvandring, er det viktig å anerkjenne variasjonen mellom landene vi analyserer. For eksempel viser dataene at det ikke er noen signifikant sammenheng mellom utdanning og holdninger til europeisk innvandring i Polen. Dette kan skyldes ulike faktorer, men kan også være vanskelig å forklare. Spekulasjoner om dette temaet inkluderer Polens relative etniske og religiøse homogenitet, sammen med landets historiske erfaringer, kan ha skapt en kulturell kontekst der holdninger til innvandring ikke varierer betydelig etter utdanningsnivå. I tillegg kan holdninger til innvandring i det polske samfunnet være jevnt fordelt på tvers av utdanningsgruppene, noe som gjør det vanskelig å identifisere signifikante forskjeller. Strabac et al. (2011), argumenterer for at utdanning fremmer toleranse og kunnskap som kan føre til mer aksept for minoriteter, men det generelle nivået av intoleranse er høyere i østeuropeiske land. Videre er Polen det landet i analysen med kortest økonomisk vekst i samfunnet, og ifølge moderniseringsteorier kan effekten av utdanning på holdninger til europeisk innvandring kan være mindre uttalt i slike sammenhenger. Moderniseringsteorier foreslår at økonomisk utvikling og økt utdanningsnivå generelt fører til mer liberale holdninger, men i Polen hvor økonomisk vekst har vært mer begrenset - kan denne effekten være svakere. Studier har også vist at rikere individer har høyere utdanningsnivå enn fattigere mennesker (Facchini & Mayda, 2009), noe som kan påvirke utslagseffekten av variabelen i et land med færre rike individer enn de andre analyselandene.

For Frankrike viser dataene at det er en signifikant negativ effekt av utdanningsnivå på holdninger til europeisk innvandring, sammenlignet med høyere eller videreutdanning. Dette betyr at individer med lavere utdanning, sammenlignet med de som har høyere eller videreutdanning, har en mer negativ holdning til europeisk innvandring. Dette er i tråd med teorien til Rourke og Sinnott (2006), Massey et al. (1999) og Quillian (1995). Disse forfatterne peker på at de med høyere utdanning er mer positive til innvandring, og de plasserer større verdi på kulturelt mangfold. Dette skyldes trolig at de med høyere utdanning har mer kunnskap om andre kulturer og er mer åpne for forskjeller. På en annen side opplever individer med lavere utdanning økonomisk press fra innvandring, ettersom de er mer utsatt for arbeidsmarkedskonkurransen som innvandring skaper. Dessuten som Facchini og Mayda (2009) og Massey et al. (1999), har bemerket er de med lavere utdanning mindre tolerante overfor innvandring. Slike holdninger kan delvis oppstå fordi lavere utdannede har mindre

mulighet til å dra nytte av fordelene ved kulturelt mangfold (Alesina & Ferrera, 2005), og har opparbeidet seg en lavere kunnskap og toleranse overfor andre kulturer

Dataene for Sverige viser også en signifikant negativ effekt av utdanningsnivå på holdninger til europeisk innvandring, om vedkommende har lavere utdanning enn høyere og/eller videreutdanning. Dette gjelder spesielt blant de med grunnskoleutdanning (-66,14 %). Dette er også i tråd med de teoretiske rammene som er nevnt ovenfor. Sverige har opplevd betydelige endringer i innvandringsmønstrene over tid, noe som kan ha påvirket holdningene til innvandring i befolkningen. Som i Frankrike, viser funnene at individer med lavere utdanning har mer negative holdninger til europeisk innvandring, muligens på grunn av økonomisk press og mindre toleranse for kulturelt mangfold. Det er også interessant å merke seg Bourdieus (2006), konsept om kulturell kapital i denne konteksten. Dette kan også overføres til argumentene for Sverige. Individer med høyere utdanning har ofte større kulturell kapital, som inkluderer kunnskap om og forståelse for andre kulturer (Bourdieu, 1977; Hello et al., 2002). Dette kan bidra til en reduksjon i fordommer og fremmedfrykt.

Det er også viktig å merke seg at det kan være systematiske målefeil forbundet med survey-spørsmålet om holdninger til europeisk innvandring. Slike målefeil kan skyldes manglende klarhet eller tvetydighet i spørsmålets formulering, som kan føre til misforståelser eller feiltolkninger blant respondentene. Som nevnt tidligere, inneholder dette survey-spørsmålet muligheter for nettopp det. Dette kan potensielt påvirke funnene, ikke bare for Polen, men også for Sveriges resultat som ble en ikke-signifikant effekt for variabelverdien "videregående" sammenlignet med "høyere/videreutdanning".

5.2.2 Effekt av politisk orientering på holdninger til europeiske innvandrere

olitiske holdninger til innvandring varierer kraftig mellom venstre- og høyreorienterte partier i europeiske land. For politiske holdninger mot innvandring kan det sies at venstreorienterte partier har en mer positiv holdning til innvandring sammenlignet med høyreorienterte partier. Dette er tydelig i Frankrike der de som stemmer venstre er ca. 568 prosent mer sannsynlig for å ha positive holdninger mot europeiske innvandrere, sammenlignet med de som stemmer høyreorienterte partier. Polen viser også et lignende mønster der venstreorienterte stemmegivere har ca. 113 prosent mer positive holdninger til innvandring enn høyreorienterte. Det er mye svakere odds i Polen (-133,47 %), enn i Frankrike (-568,33 %) for venstreorientert plassering på holdning til europeisk innvandring, sammenlignet med høyreorienterte. Innsikten til Hainmueller og Hiscox (2007), bidrar med viten om at anti-

innvandringsholdninger er sterkere assosiert med kulturelle verdier og forestillinger om nasjonal identitet mer enn økonomiske bekymringer. Anti-innvandringspartier, som ofte er fremtredende innen høyreorientert politikk, er assosiert med å ha negative holdninger mot innvandring. Dette er relevant for Frankrike mot ikke-europeisk innvandring, hvor innvandrerbefolkningen er ca. 10 prosent av totalbefolkningen og hovedsakelig bestående av ikke-europeiske innvandrere. Likt for Sverige som har en innvandrerbefolkning på ca. 20 prosent av totalbefolkningen, med en stor andel av ikke-europeiske etnisiteter.

Teorien om gruppetrussel og fordommer kan også være relevant i denne sammenhengen. Quillian (1995), sin studie understreker viktigheten av gruppetrussel-teori og viser hvordan det er en sterk sammenheng mellom oppfattet trussel og graden av fordommer i et land. Dette indikerer at størrelsen på innvandrergruppen og landets økonomiske situasjon kan påvirke graden av fordommer. Slike oppfatninger kan føre til at anti-innvandringspartier trekker til seg flere velgere, og nasjonalistiske verdier slår frem. Dette kan være særlig relevant i land som Frankrike og Sverige, hvor det er en betydelig andel av ikke-europeiske innvandrere. En mulig løsning for slik dynamikk er gjennom økt støtte fra autoriteter og institusjoner, som kan dempe disse fordommene. Når det gjelder den polske befolkningen, er det en høyere grad av europeisk innvandring sammenlignet med ikke-europeisk, og derfor kan den politiske orienteringen være mindre polarisert når det gjelder innvandringsholdninger. Som et hovedsakelig emigrasjonsland, kan Polen ha mindre konflikt rundt innvandring enn andre europeiske land, selv om innvandringen har økt betydelig etter landets inntreden i EU i 2004 (Jaskulowski, 2019). Men med en høyere grad av europeisk innvandring, kan det være økt konkurranse om arbeidsmarkedet, noe som kan føre til negative holdninger til innvandring, spesielt blant de med lavere blant de med lavere utdanningsnivå eller de som jobber i yrker med høyere konkurranse. Dette kan bidra til å forklare de mindre positive holdningene til europeisk innvandring blant høyreorienterte velgere i Polen. Det kan være økt frykt for at europeiske innvandrere kan ta jobbene deres, noe som kan bidra til større motstand mot innvandring blant høyreorienterte velgere.

Det er bemerkelsesverdig at analysen fra Sverige indikerer at det ikke foreligger en statistisk signifikant forskjell i holdninger til europeisk innvandring blant velgere med høyreorienterte politiske preferanser. Dette kan delvis forklares med at høyrepolitiske partier ofte tiltrekker seg individer som er lavere utdannede og/eller yrkesutdannede (Mudde, 1999). En forklaringsfaktor for at denne variabelen ikke ga utslag, kan være det relativt lave antallet

europiske innvandrerne i Sverige, som opererer på en måte som ikke utgjør en gruppetrussel mot den dominerende majoritetsbefolkningen. Det er derfor også naturlig at anti-immigrasjonspartier som Sverigedemokraterne, med sin restriktive innvandringspolitikk, har rettet søkelyset på ikke-europiske innvandrere. Det er også disse som kan oppfattes som en trussel for tilhørere av slike partier.

5.2.3 Arbeidsledighetssituasjon på holdning til europeiske innvandrere

Data viser at både Frankrike og Polen indikerer at en generell misnøye med arbeidsledighetssituasjonen, sammenlignet med de som er tilfredse, kan være knyttet til europeisk innvandring. Det er en negativ effekt på ca. 41 prosent for Frankrike og ca. 49 prosent for Polen. Selv om forskning har vist at effekten av innvandring på arbeidsledighet generelt er liten, er det spesielle situasjoner som kan forvrengte denne oppfatningen blant befolkningen. I Frankrike er arbeidsledigheten blant befolkningen en bekymring og kan være en faktor som bidrar til negative holdninger mot europeiske innvandrere. På liknende vis kan Polens historiske erfaring som et utvandringsland, hvor mange polske arbeidstakere emigrerte til andre europeiske land på grunn av mangel på arbeidsmuligheter, være med på å forme negativ holdning til innvandring i forbindelse med arbeidsledighet (Jaskulowski, 2019). Det er også interessant at Scheepers et al. (2002), ikke har funnet en slik effekt av arbeidsledighet i øst-europeiske land når det kommer til eksklusjonisme.

Resultatet kan også bli støttet opp av realistisk konfliktteori, som foreslår at konkurranse om knappe ressurser som arbeidsmuligheter kan skape negative holdninger mot innvandrergupper. I denne konteksten kan europeiske innvandrere bli sett på som en trussel mot det lokale arbeidsmarkedet, spesielt i økonomiske tider hvor jobbmulighetene er knappe (Sherif & Hovland, 1961). Fretzer (2000, s. 22) argumenterer at for Frankrike, Tyskland og USA viste ikke individuelle økonomiske indikatorer seg å være sterke predikasjoner av innvandringsholdninger. De som har ikke har en økonomisk stabilitet er ut til å vise mer empatiske følelser mot innvandring, og en slik effekt kan overskygge oppfattet trussel av konkurransen på arbeidsmarkedet.

Det er interessant å observere at Sverige ikke utmerket seg betydelig. Dette skiller seg fra funnene i Frankrike og Polen. En mulig forklaring på dette fenomenet kan ligge i ulikheter i de sosiale og økonomiske rammene i disse landene. Sverige er kjent som en sosialdemokratisk velferdsstat med sterke og omfattende offentlige ordninger. Denne typen velferdsstat har ofte lavere nivåer av frykt for arbeidsledighet og trangere tider, da det er et

solid sikkerhetsnett som støtter innbyggerne økonomisk og sosialt. Dette kan resultere i en mer avslappet holdning til europeisk innvandring, der bekymringene knyttet til økt konkurranse om arbeidsplasser og ressurser er dempet. På den annen side har både Polen og Frankrike en mer konservativ/liberal og konservativ velferdsstat. Disse landene har ikke like trygge rammer for sine innbyggere når det gjelder økonomisk sikkerhet og sosiale ordninger. Dette kan føre til en høyere grad av bekymring for arbeidsledighet og mer restriktive holdninger mot europeisk innvandring, da det oppfattes som en potensiell trussel mot arbeidsmuligheter og den allerede begrensede ressursfordelingen (Esping-Andersen, 1990; Bucker et al., 2002).

5.2.4 Tilfredshet med demokratiet på holdning til europeiske innvandrere

Basert på tilgjengelig statistikk og teorien gitt, er det mulig å analysere hvordan individers tilfredshet med demokratiet påvirker holdningene til europeisk innvandring i forskjellige land. Med hensyn til Frankrike ser vi de som er misnøye med demokratiet har ca. 57 prosent svakere odds til å ha positive holdninger, sammenlignet med de som er tilfredsstilte. Dette kan indikere at det er en sammenheng mellom politisk misnøye og anti-innvandringsholdninger, noe som er i tråd med forskningen av Rourke og Sinnott (2006), som finner en forbindelse mellom nasjonalistiske følelser og innvandringsholdninger. På en annen siden indikerer svenske data en betydelig negativ effekt på 58 prosent, som ligner på den som er observert i Frankrike. Dette antyder en invers korrelasjon mellom demokratisk misnøye og anti-innvandringsholdninger i den svenske konteksten. Årsakgrunnet står i kontrast til funnene fra Frankrike, og peker mot en potensiell innflytelse av habitus og velferdshabitus på effekten av anti-innvandringsholdninger i politisk kontekst. Habitus og velferdshabitus er begreper som er formet av en rekke faktorer, inkludert det nasjonale velferdsregimet (Esping-Andersen, 1990), og individets sosiale og økonomiske forhold (Bourdieu, 1977).

Når det gjelder Polen, blir det ikke observert signifikante resultater for effekt av arbeidsledighetssituasjonen i landet. Dette kan skyldes flere faktorer. For eksempel kan det være at den politiske og kulturelle konteksten i Polen, samt landets innvandringspolitikk, påvirker sammenhengen mellom demokratisk tilfredshet og holdninger til innvandring på forskjellige måter. Innflytelsen av den økonomiske situasjonen på holdninger til innvandring, som fremhevet av Quillian (1995) og Borjas (2003), kan også være relevant i denne sammenhengen. Det er mulig at økonomisk press og oppfattede trusler mot velferdsstaten

bidrar til negative holdninger til innvandring, spesielt blant de som allerede er misfornøyde med demokratiet. Dette kan være spesielt relevant i land hvor innvandrerbefolkningen er relativt stor, som Frankrike og Sverige når det gjelder den neste analysen for ikke-europeiske innvandrere.

5.4 Holdninger mot ikke-europeiske innvandrere

I denne delen resultatene fra regresjonsanalysen for holdning til ikke-europeiske innvandrere bli presentert, og diskutert i henhold til teorien tidligere fremlagt. Hvert avsnitt viser til forklaringsfaktorer for holdninger til innvandrere utenfor Europa, der utdanning, politiskorientering, tilfredshet med demokratiet og synet på arbeidsledighetssituasjonen i landet, som de mest fremtredende resultatene.

5.4.1 Utdanningsnivået på holdning til ikke-europeiske innvandrere

I dette kapittelet som omhandler utdanningsnivåets innflytelse på holdninger til ikke-europeisk innvandring, observerer vi at noen av de tidligere identifiserte dynamikkene er bevart og andre nye mønstre kommer til syne. Som det var tilfellet for holdninger til europeisk innvandring, er det også her signifikante forskjeller mellom land og utdanningsgrupper. Dette er noe som støtter Strabac et al. (2011), og deres teori om 'innvandringspreferanser'.

Spesifikt for Frankrike og Sverige, opplever de med videregående utdanning henholdsvis ca. 45 prosent og ca. 58 prosent svakere odds for å ha positive holdninger til ikke-europeisk innvandring, sammenlignet med de med høyere utdanning. Dette forsterker observasjonen for europeisk innvandring tidligere, inspirert av teorien til Hello et al. (2002) om utdanning som en viktig predikasjon for innvandringsholdninger, men også om de varierende dynamikkene på tvers av forskjellige kontekster og utdanningsgrupper.

I Polen, som i analysen av holdninger til europeisk innvandring, identifiserte ikke noen signifikant sammenheng mellom utdanning og holdninger til ikke-europeisk innvandring. Dette kan skyldes både kulturelle og metodologiske faktorer likt som for holdning mot europeisk innvandring, samt eventuelle systematiske målefeil knyttet til undersøkelsesspørsmålene.

5.4.2 Politisk orientering på holdning til ikke-europeiske innvandrere

I dette avsnittet vil vi se nærmere på effekten av politisk orientering på holdningene til ikke-europeisk innvandring. I Frankrike viser dataene at venstreorienterte har en svært positiv holdning til ikke-europeisk innvandring, på omtrent 4676 prosent. Blant de som definerer seg i sentrum av det politiske spekteret, viser positiv effekt på omtrent 1714 prosent. Dette er store forskjeller i odds mellom holdninger til ikke-europeiske innvandrere, så det er mulig å spekulere om at holdning til innvandring bestemmer politiske preferanser. Dette kan også tyde på at de mer progressive politiske ideologiene kan være mer åpne for mangfold og innvandring, kanskje som et resultat av en sterkere tro på multikulturalisme og global solidaritet.

I Sverige viser venstreorienterte en positiv effekt på ca. 1060 prosent, mens de i sentrum viser en positiv effekt på 180 prosent. Interseksjonalitet og synlige forskjeller kan spille en rolle her, og kan føre til sterkere motstand mot denne gruppen innvandrere i form av deres fremmedhet (Crenshaw, 1991; Yuval-Davis, 2006). Dette kan være en viktig faktor i Sverige med sin betydelige mengde av ikke-europeiske innvandrere i landet. Når det gjelder sammenligning av effekter i Frankrike og Sverige, er det en betydelig sterkere negativ odds for høyrepolitiske orienterte individer i Frankrike til å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Årsaker til dette kan mulig relateres til den store mengden ikke-europeiske innvandrere som befinner seg i Frankrike (Insee, 2022), og en sterkere agenda blant høyreorienterte partier.

Til slutt, i Polen, ser vi at de i sentrum av det politiske spekteret har en positiv effekt på holdningene til ikke-europeisk innvandring på ca. 56 prosent, sammenlignet med høyreorienterte velgere. Denne oddsen er betydelig lavere enn i både Sverige og Frankrike. Mangelen på signifikant forskjell i holdninger til ikke-europeisk innvandring blant venstreorienterte velgere, kan skyldes flere faktorer. En mulig forklaring kan være Polens generelle innvandringspolitikk og historiske bakgrunn. Polen har en relativt homogen befolkning sammenlignet med andre europeiske land, og har hatt lavere nivåer av ikke-europeisk innvandring (Sas, 2022).

5.4.3 Tilfredshet med demokratiet på holdning til ikke-europeiske innvandrere

Dataene viser at det er en negativ sammenheng mellom tilfredshet med demokratiet og negative holdninger til ikke-europeisk innvandring i alle de tre analyserte landene. I Frankrike ser vi en nedgang på omtrent 55 prosent i negative holdninger til ikke-europeisk innvandring blant de som er misfornøyde med demokratiet, noe som reflekterer en lignende

trend observert for holdninger til europeisk innvandring. I Sverige er nedgangen enda mer markant, med ca. 74 prosent færre negative holdninger til ikke-europeisk innvandring blant de som er misfornøyde med demokratiet.

Interessant nok ser vi at i Polen, i motsetning til analysen for europeisk innvandring, er det en signifikant negativ sammenheng mellom demokratisk misnøye og negative holdninger til ikke-europeisk innvandring, med en nedgang på ca. 46 prosent. Dette kan indikere at det er forskjellige grupper som er misfornøyde i Polen, i likhet med de to vestlige landene Frankrike og Sverige. En mulighet kan være at det er de liberale og vestlig-orienterte i Polen som er misfornøyde og gir utslag i analysen. En annen faktor er interseksjonale faktorer som utgjør mer synlige innvandrere av de kommende utenfor Europa, der grad av fremmedfrykt spiller en rolle (Crenshaw, 1991; Yuval-Davis, 2006).

Polens tidligere regjering har også blitt styrt med en restriktiv innvandringspolitikk som prioriterte strengte grensekontroller (Jaskulowski, 2019). Dette kan, sammen med interseksjonale faktorer som synlig skiller ikke-europeiske mot europeiske mennesker, bidra til høyere fremmedfrykt i landet. De polske beboernes velferdshabitus kan over tid ha blitt påvirket av flere faktorer, der Polens restriktive innvandringspolitikk er et av dem.

5.5 Særegent for Polen

Dette avsnittet tar for seg de effektene analysen viste hadde signifikant effekt kun for den polske befolkningen, som var effekt av bostedsområde hos individer til holdning mot ikke-europeiske innvandrere.

5.5.1 Bostedsområde i Polen

Polen gir en unik innsikt i forholdet mellom bostedsområde og holdninger til ikke-europeisk innvandring. Statistiske data indikerer at de som bor i rurale områder i Polen har 40,41 % svakere odds for å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med de som bor i storbyer. Denne forskjellen kan forstås ved å se på en rekke teoretiske perspektiver og Polens spesielle sosioøkonomiske og politiske kontekst. Her er det interessant å se at det er et mye høyere antall av beboere i rurale områder som har vært med i undersøkelsen fra Polen (412 stk.), enn både Sverige (128 stk.) og Frankrike (212). Dette kan tyde på at det er respondenter av større kulturell eksponering og toleranse i Frankrike og Sverige på befolkningsbasis, sammenlignet med Polen.

Ifølge Scheepers et al. (2002) og Carter et al. (2005), blir det vist at innbyggere i urbane områder generelt har mindre fordommer mot innvandrere. Dette kan være på grunn av en større eksponering for innvandrere og et mangfold av kulturer i byene, noe som gjør "fremmedhet" mindre fremmed og mer akseptert. I denne konteksten blir Deutsch og Collins (1951), studie om holdningsendringer i hvite samfunn med mørkhudede individer særlig relevant. De så på hvordan hvite menneskers holdninger endres i samfunn der de bor tett med mørkhudede individer. I disse samfunnene kan det være konflikter mellom hvordan folk oppfører seg på et personlig nivå og hvordan oppførsel samfunnet forventer. Hvite mennesker kan kjenne seg forvirret eller usikre – en følelse kalt "kognitiv dissonans" (Sherif & Hovland, 1961). For å løse denne forvirringen, endret hvite mennesker gradvis sine holdninger over tid, selv om det var i strid med det samfunnet generelt forventet. På samme måte forklarer Blumers (1986), teori om symbolsk interaksjonisme at mennesker skaper meningsfulle og symbolske forståelser av verden rundt dem gjennom interaksjon med andre. I byområder, hvor det er mer sannsynlig å ha interaksjoner med mennesker fra forskjellige etniske grupper, kan det oppstå en mer positiv holdning til ikke-europeiske innvandrere. I rurale områder er både befolkningstettheten og grad av mangfold er lavere, noe som resulterer i mindre direkte kontakt med minoriteter og mindre eksponering av andre kulturer (Pettigrew, 1998; Pettigrew & Tropp, 2006). Dette kan gjøre at symbolske interaksjoner av Blumer (1986), og holdningsendring av opplevd kognitiv dissonans mellom egne meninger og myndigheters forventninger (Deutsch & Collins, 1951; Sherif & Hovland, 1961), kan bidra til et skifte i holdning mot andre kulturer.

Mens forskningen indikerer at beboere i urbane områder viser lavere nivåer av fordommer enn de som bor i rurale områder (Scheepers et al., 2002; Carter et al., 2005), ser det ut til at dette mønsteret kan variere betydelig mellom ulike land og innvandrergrupper. I tilfellet med Polen, viser vår data en sammenheng mellom bostedsområde og holdninger til ikke-europeiske innvandrere, med innbyggere i rurale områder som viser betydelig svakere odds for positive holdninger sammenlignet med dem i større byer. Dette kan delvis forklares av eksponeringsteorien, som antyder at folk i mer urbane områder er mer sannsynlig å være eksponert for forskjellige kulturer og etnisiteter, noe som kan bidra til å redusere fremmedfrykt (Blumer, 1986).

I kontrast til dette, i land som Frankrike og Sverige, som har en høyere andel av ikke-europeiske innvandrere, ser det ikke ut til å være en signifikant forskjell i holdninger til

innvandring mellom urbane og rurale områder. Dette kan muligens forklares ved at disse landene har en mer heterogen befolkningssammensetning, som gjør at mennesker i både urbane og rurale områder blir eksponert for et bredt spekter av etniske og kulturelle grupper (Jaskulowski, 2019; Sas, 2022). Dette kan være med på å utfordre og revidere stereotypiske oppfatninger (Pettigrew, 1998), som igjen kan føre til mer aksepterende holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Videre kan forskjeller i politiske, sosiale og økonomiske forhold mellom landene bidra til å forme holdninger til innvandring. Tidligere forskning har vist at det er større tendenser til etnisk intoleranse i øst-europeiske land sammenlignet med vest-europeiske land (Strabac et al., 2011). Moderniseringsteorier foreslår at økonomisk utvikling fører til endring i sosiale strukturer og verdier, der det ofte kobles med at fattigere land er mindre rustet til å ta imot innvandrere. I tillegg viser teorien koblingen mellom hvordan en økonomisk utvikling og sosial endring fører til en overgang fra tradisjonelle verdier (Dzieglewski, 2016). Da brytes et samfunn som verdsetter familie, religion og nasjonalitet. Mennesker som er mindre bundet av tradisjonelle holdninger, kan være mer åpne for innvandring.

Frankrike og Sverige har begge mer utviklede velferdssystemer sammenlignet med Polen (Esping-Andersen, 1990), som kan påvirke folks holdninger til innvandring. Disse funnene illustrerer at holdninger til innvandring er påvirket av en rekke faktorer, inkludert bostedsområde, sosiale og politiske forhold, og sammensetningen av innvandrerbefolkningen. Dermed, gitt Polens historiske og politiske kontekst og de beskrevne teoretiske perspektivene, er det klart at bostedsområdet har en betydelig innvirkning på holdningene til ikke-europeiske innvandrere.

5.6 Særegent for Sverige

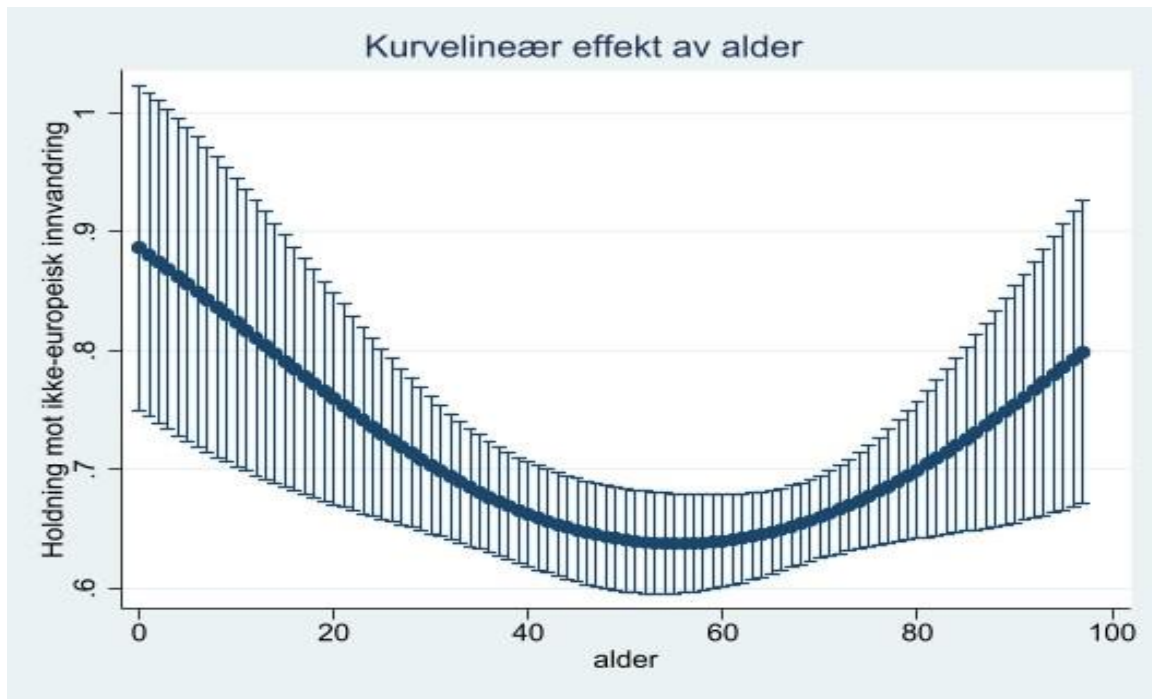
Dette avsnittet tar for seg de effektene analysen viste hadde signifikant effekt for kun den svenske befolkningen. Det er valgt å sammenligne Modell 1 og 2 fortløpende i dette avsnittet, istedenfor å påpeke forskjellene på en gjentakende måte i neste kapittel. Av resultatet jeg ønsker å fremvise, slo kontrollvariablene Kjønn og Alder ut i svensk kontekst. I tillegg viste det seg at tillitsfølelsen til myndighetene og klassetilhørighet, var to gyldige forklaringsfaktorer i dannelsen av innvandringsholdninger.

5.6.1 Kontrollvariablene Kjønn og Alder i Sverige

Når vi fokuserer på kjønn i Sverige, ser vi at det er signifikante forskjeller i holdninger til ikke-europeisk innvandring mellom menn og kvinner. Kvinner har ca. 54 % svakere odds for å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere, noe som er i tråd med tidligere forskning som viser at kvinner ofte har mer konservative holdninger til innvandring (Strabac & Listhaug, 2007). Dette kan ha sammenheng med det faktum at stereotypier om kvinners posisjon i ikke-europeiske kulturer, særlig muslimske, kan føre til en økt fremmedfrykt blant kvinner (Strabac et al., 2011). Særlig blant kvinner, kan det at trygghetsfølelsen synker ved en økt mengde minoritetsbefolkning i landet og en sterkere følelse av fremmedfrykt. Dette er konsistent med funn fra tidligere forskning som antyder at kvinner kan være mer negative mot muslimer på grunn av negative stereotypier om kvinners posisjon i muslimske familier (Strabac & Listhaug, 2007).

Videre indikerer dataene at det er en kurvelineær effekt av alder på holdninger mot ikke-europeisk innvandring i Sverige. En kurvelineær effekt betyr at sammenhengen mellom alder og holdninger til innvandring ikke er enkel eller lineær, men heller formet som en kurve (Mehmetoglu & Jacobsen, 2017). Nedenfor blir grafen som tilhører den kurvelineære effekten i Sverige for variabelen alder, mot holdning til ikke-europeisk innvandring.

Figur 1: Kurvelineær effekt av alder på innvandringsholdninger mot ikke-europeiske innvandrere i Sverige.

Kilde: European Commission, 2019.

Grafen viser en kurvelineær effekt av alder på innvandringsholdninger, som starter med en høy verdi ved 0 år og 97 år, og den høyeste verdien oppnås starten av livet. Det er tydelig at oddsen for å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere, gradvis synker helt frem til 50-60 årsalderen. Deretter øker denne oddsen med en svakere positiv akselering frem til fylte 97 år. Dette indikerer at det er svakest odds for mest negative holdningene mot ikke-europeisk innvandring, i aldersgruppen 50/60 år.

Dette mønsteret kan tyde på at yngre og eldre individer kan ha ulike holdninger til innvandring. Tidligere forskning har også funnet at eldre individer ofte er mer negative mot innvandring. Denne observasjonen kan være konsistent med det faktum at innvandrere kan føre til en økning i den gjeldende skatteandelen, noe som kan skape økonomiske bekymringer knyttet til pensjonen (Chandler & Tsai, 2001; Sinnott & Rourke, 2006)

5.6.2 Tillit til myndighetene i Sverige

Tillit til myndighetene viste seg å være en signifikant variabel i vår analyse, men bare i den svenske konteksten. For begge kategorier av innvandring, europeisk og ikke-europeisk, ble

tillit til myndighetene assosiert med en betydelig økning i positive holdninger med en positiv odds på omtrent 183 prosent for europeisk innvandring og omtrent 177 prosent for ikke-europeisk innvandring. Dette resultatet gir innsikt i den betydelige rollen tillit til myndighetene spiller i å forme holdninger til innvandring i Sverige. Myndighetene i Sverige har tradisjonelt vært uvanlig liberale når det gjelder innvandring (Saukkonen, 2014), og kan ha hatt en stor innvirkning på hvordan holdningen dannes. Tillit til myndighetene er dypt forankret i den sosiale og politiske strukturen i Sverige, som er kjent for sin omfattende velferdsstat og sterke demokratiske tradisjon. Hvorvidt vedkommende har tillit til myndighetene kan sees på som et uttrykk for "velferdshabitus" (Bourdieu, 1977; Webb et al., 2002), som en internalisert forståelse og aksept av normer og verdier forbundet med den sosialdemokratiske velferdsstaten. Sveriges velferdsregime er preget av universelle rettigheter, omfattende sosiale tjenester, og en høy grad av sosial solidaritet, som definert av Esping-Andersen (1990).

Analyse av dataene tyder på at tilliten til myndighetene i Sverige, noe som er forsterket av landets sosialdemokratiske velferdsregime og høye grad av tilfredshet med demokratiet, kan være en kritisk komponent i dannelsen av positive holdninger mot innvandring. Denne forståelsen kan gi verdifull innsikt for politiske beslutningstakere som søker å styrke aksepten for innvandring og fremme sosial integrasjon. Det er viktig å merke seg at tidligere erfaringer med større innvandring kan også spille en vesentlig rolle i holdningsdannelsen mot innvandrere (Saukkonen, 2014). Eksempelvis opplevde Sverige en betydelig befolkningsøkning som følge av den ikke-europeiske flyktningstrømmen fra 2015. Til tross for dette opprettholdt Sverige en arbeidsledighetsrate lavere enn gjennomsnittet i EU det samme året (OECD, 2018), noe som kan bidra til høyere grad av tillit til myndighetene og utøve mer positive holdninger mot gruppen ikke-europeiske innvandrere. Det ser også ut til at endringene myndighetene gjorde med flyktningstrømmingene som har kommet til landet, til tross for en noe mindre effektiv integrering (Dahlström & Esaiasson, 2011; Hellström, 2021) – er det vesentlig for gode innvandringsholdninger å stole på myndighetene.

Ved å se på andre velferdsmodeller, blir det klart at innvandringsholdningene ofte er mer negative i land som følger en liberal velferdsmodell, slik som i deler av Polen. Disse landene, med begrensede sosiale sikkerhetsnett og dermed mindre tillit til staten, kan se innvandring som en trussel mot allerede knappe ressurser (Sherif & Hovland, 1961). Samme mønster observeres også i land med en konservativ velferdsmodell, som er tilfelle i Frankrike og i deler av Polen. Begrenset tillit til staten, på grunnlag av knappe ressurser og mindre

omfattende sosial beskyttelse, kan bidra til mer restriktive holdninger mot innvandring (Esping-Andersen, 1990).

5.6.3 Klasses tilhørighet i Sverige

Når vi analyserer klasse som en variabel i forhold til holdninger til ikke-europeisk innvandring, blir betydningen mer fremtredende i Sverige. Resultatene indikerer rundt 86 prosent høyere odds for at individer fra middelklassen eller øvre klasser viser positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere, sammenlignet med de fra arbeiderklassen. Dette er konsistent med tidligere forskning som foreslår at sosioøkonomisk status kan være korrelert med holdninger til innvandring (Evans & Needs, 2002; Semyonov et al, 2004). Årsaken bak denne forskjellen kan bli belyst gjennom teorien om økonomisk konkurranse, hvor innvandring ofte blir sett på som en trussel mot arbeidsmuligheter og lønninger, spesielt blant arbeiderklassen (Quillian, 1995). Dette kan være knyttet til det faktum at Sverige har en større andel ikke-europeiske innvandrere, som kan forårsake en oppfattet trussel om konkurranse om knappe ressurser på arbeidsmarkedet (realistisk konfliktteori), spesielt for de i arbeiderklassen (Muzafer, 1961).

Dataene indikerer imidlertid ingen betydelige effekter av klassevariabler i Polen eller Frankrike. Dette kan være i samsvar med forskning som har vist utfordringer med å isolere direkte økonomiske faktorer i innvandringsholdninger. Det er tidligere foreslått at de faktiske effektene av innvandring på inntekt, sysselsetting og arbeidsledighet kan være relativt små (Hainmueller & Hiscox, 2007). Dette tyder på at det er et komplekst samspill mellom økonomiske og sosiale forhold i både opprinnelseslandet for innvandringsgruppen og mottakerlandet. Med andre ord, den økonomiske og sosiale dynamikken knyttet til innvandring kan variere betydelig basert på en rekke variabler. Det indikerer også at skillet mellom klassene når det gjelder innvandringsholdninger, kan være mer intrikat enn tidligere antatt og at disse holdningene ikke nødvendigvis er drevet utelukkende av direkte økonomiske faktorer. Det betyr at forståelsen av innvandringsholdninger kan kreve en mer nyansert tilnærming som tar hensyn til både økonomiske og sosiale faktorer.

5.7 Særegent for Sverige og Polen

Analyser av den svenske konteksten har vist en signifikant sammenheng mellom internettbruk og positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere. Dataene indikerer at med hver økning i enhet for internettbruk, er det en forventet økning i sterkere odds på ca. 30

prosent i positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Denne sammenhengen kan forstås gjennom eksponeringsteorien. Ifølge denne teorien kan økt eksponering for mangfoldige kulturer og etnisiteter gjennom internett bidra til en utvikling av mer positive holdninger (Blumer, 1986). I tillegg til eksponeringsteorien understøttes denne forståelsen av Pettigrews teori (1998) om holdningsendring og gruppedynamikk, som antyder at utdypende kontakt med utgrupper kan føre til en forbedret forståelse og aksept. Internett, som en global og tilgjengelig informasjonsplattform, tilbyr en unik mulighet for å oppnå slik kontakt og eksponering, særlig for de som kanskje ikke har direkte kontakt med ikke-europeiske innvandrere i det daglige livet (Theorin og Strömbäcks, 2020). Således kan internettbruk i Sverige være et verktøy for å øke kunnskap og forståelse for ikke-europeiske kulturer, og dermed bidra til å redusere fordommer og fremme positive holdninger.

I Polen har dataanalysene også vist en signifikant sammenheng mellom internettbruk og positive holdninger mot europeiske innvandrere. Med hver enhets økning i internettbruk, er det en forventet økning på ca. 23 prosent i positive holdninger mot europeiske innvandrere. Gitt Polens høyere antall europeiske innvandrere (Sas, 2022), fungerer internett som en viktig plattform for utveksling og forståelse som bidrar til å bryte ned etniske og kulturelle barrierer (Theorin & Strömbäck, 2020). Dette understøttes av eksponeringsteorien (Blumer, 1986), som antyder at økt eksponering for ulike kulturer kan bidra til mer positive holdninger.

I tillegg støtter Pettigrews (1998), teori om holdningsendring dette funnet. Teorien fremhever verdien av kontakt og kjennskap til utgrupper for å redusere fordommer og fremme positive holdninger. Med internett som en tilgjengelig og omfattende plattform for informasjonsutveksling, kan polakker bli bedre kjent med kulturene og livsstilene til europeiske innvandrere, noe som kan bidra til mer positive holdninger og en større aksept for innvandring.

5.8 Europeisk vs. ikke-europeisk innvandring

Etter å ha nettopp dybdeanalysert holdningene til både europeisk og ikke-europeisk innvandring, er det nå tid for en sammenlignende analyse mellom Modell 1 (holdning mot europeiske innvandrere) og Modell 2 (holdning mot ikke-europeiske innvandrere). I denne analysen skal det vurderes hvordan spesifikke variabler påvirker holdninger mot bestemte grupper. Dette henger sammen med Duckitt (1992), sitt synspunkt hvor han argumenterer for at individer ikke nødvendigvis er fordomsfulle mot alle utgrupper. I enkelte tilfeller kan det

være en distinkt variabel som har en unik innflytelse på fordommer rettet mot en spesifikk gruppe. Hainmueller og Hiscox (2007) og Quillian (1995) sine studier viser at fordommer ofte er sterkere mot ikke-europeiske innvandrere enn europeiske innvandrere. Dette kan forklare hvorfor det er større polarisering når det gjelder holdninger til ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med europeiske innvandrere. Den større aksepten av europeiske innvandrere kan også være på grunn av kulturell likhet og den oppfattede evnen til å assimilere seg lettere i samfunnet.

Denne delen vil ta for oss de spesifikke nasjonale kontekstene i Frankrike, Sverige og Polen, og sette lys på likheter og forskjeller i synet på innvandring, med utgangspunkt i faktorer som utdanningsnivå, politisk orientering og tilfredshet med demokratiet. Dette er de variablene som hadde analytisk verdi i sammenligningen av i holdninger til europeisk kontra ikke-europeisk innvandring. I denne analysen, observerer vi noen markante forskjeller som gir en dypere innsikt i hvordan menneskers holdninger til innvandring er formet, og fremhever kompleksiteten i dette fenomenet. Først vil jeg vise til fellestrekk mellom analyselandene i begge modellene, der variablene som jeg ønsker å utrede er *Utdanningsnivå*, *Politiskorientering* og *Demokratitilfredshet* og *Arbeidsledighetssituasjonen*. Kapittelet blir deretter delt opp i hvert analyseland for å diskutere effektene av variablene opp mot Modell 1 og Modell 2.

Utdanningsnivå er en av faktorene som viser tydelig forskjell mellom landene. I Frankrike og Sverige undersøkte, er det klart at personer med lavere utdanning generelt har mer negative holdninger til innvandring, både til europeisk og ikke-europeisk innvandring. For videregående nivå har Frankrike ca. 56 prosent og Sverige ca. 66 prosent svakere odds, enn de med høyere og/eller videreutdanning for europeisk innvandring. For ikke-europeisk innvandring viser Frankrike ca. 53 prosent og Sverige ca. 58 prosent svakere odds, sammenlignet de med høyere/videreutdanning. Det er ikke mulig å si en vesentlig differanse mellom landene, men det er tydelig at i både Frankrike og Sverige har høyere og/eller videreutdanning en positiv effekt på innvandringsholdninger generelt. Denne effekten er enda sterkere mot ikke-europeiske innvandrere. Noe som er i tråd med Hainmueller og Hiscox (2007) og Hello et al. (2002), om at utdanning kan ha en enda mer fremtredende rolle i å forme holdninger til innvandringsgrupper som oppfattes som mer "fremmede" eller "annen". Dette er særlig relevant for Sverige og Frankrikes høye andel av ikke-europeiske innvandrere i motsetning til europeiske.

I tråd med Bourdieus (2006), teori om kulturell kapital – blir det foreslått at individer med høyere utdanning, som innehar en større mengde av det som blir kalt “kulturell kapital”, kan gi dypere forståelse og kunnskap om andre kulturer. Denne kulturelle kapitalen, som kan være resultat av utdanning, reise eller eksponering av forskjellige kulturer og ideer, kan bidra til å forme mer positive holdninger til innvandring. Dette er fordi den kulturelle kapitalen kan gi individer et bredere perspektiv, en større evne til å forstå og verdsette kulturelt mangfold, og en større motstand mot xenofobiske og etnosentriske synspunkter. Den kulturelle kapitalen kan også bli med å minske effekten av “synlige” innvandrere (Yuval-Davis, 2006), da interseksjonale faktorer ikke fremtrer skremmende gjennom eksponering og toleranse for andre minoriteter (Crenshaw, 1991)

Politisk orientering er en annen viktig faktor som påvirker holdningene til innvandring. Venstreorienterte individer i Frankrike og Polen, og både venstre- og sentrumsorienterte i Sverige, har mer positive holdninger til innvandring. Denne trenden er mer uttalt for ikke-europeisk innvandring, noe som antyder at politiske holdninger kan spille en sterkere rolle i formingen av holdninger til innvandrere kommende fra utenfor Europa. Hainmueller og Hiscox (2007) og Quillian (1995), sine studier viser at fordommer ofte er sterkere mot ikke-europeiske innvandrere enn europeiske innvandrere. Dette kan forklare hvorfor det er større polarisering når det gjelder holdninger til ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med europeiske innvandrere. Den større aksepten av europeiske innvandrere kan også være på grunn av kulturell likhet og den oppfattede evnen til å assimilere seg lettere i samfunnet.

Arbeidsledighetssituasjonen har også noen interessante forskjeller. I motsetning til trendene som ble observert i Polen og Frankrike, viser dataene fra Sverige en signifikant negativ sammenheng mellom misnøye med arbeidsledighetssituasjonen og holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Realistisk konfliktteori (Sherif & Hovland., 1961) gir et mulig teoretisk grunnlag for å forstå dette fenomenet. I henhold til denne teorien kan det å se på ikke-europeiske innvandrere som konkurrenter om knappe ressurser, som arbeidsmuligheter, føre til negative holdninger mot disse gruppene. I Sverige kan dette være mer relevant for ikke-europeiske innvandrere, da det er en større andel av disse innvandrerne i landet. I tillegg kan en større del av den svenske arbeiderklassen potensielt se seg selv i direkte konkurranse med ikke-europeiske innvandrere om begrensede jobbmuligheter, noe som kan forsterke den negative effekten av misnøye med arbeidsledighetssituasjonen på holdninger til denne gruppen. Dette blir støttet opp av Blumer's (1958) gruppetrusselteori, som antyder at

holdninger til innvandring kan bli påvirket av oppfatningen av en trussel fra innvandregrupper.

I Polen og Frankrike fremstår europeiske innvandrere potensielt som en mer umiddelbar trussel, spesielt gitt de økonomiske utfordringene disse nasjonene har navigert gjennom, med særlig hensyn til Polen. Dette perspektivet kan være forsterket av mediarepresentasjon og politiske diskurser som fokuserer på innvandringsrelaterte bekymringer, noe som bidrar til å intensivere oppfatningen av trussel og konkurranse (Hainmueller & Hopkins, 2014). Polen, som har den høyeste andelen europeiske innvandrere i sin befolkning (Jaskulowski, 2019), viser en tydelig indikasjon på denne effekten i analysen. På den annen side, i Frankrike, hvor det er en høyere andel av ikke-europeiske innvandrere, påvirker synet på landets arbeidsledighetssituasjon likevel holdninger til europeiske innvandrere. En mulig forklaring kan være at europeiske innvandrere i Frankrike oppfattes som mer kvalifiserte sammenlignet med andre innvandringsgrupper, noe som kan fremme en sterkere følelse av trussel på arbeidsmarkedet (Facchini & Lodigiani, 2014).

I Polen og Frankrike, derimot, kan europeiske innvandrere bli sett på som en mer direkte trussel, spesielt i lys av de økonomiske utfordringene disse landene har stått overfor – da spesielt rettet mot Polen. Denne oppfatningen kan forsterkes av media og politiske diskurser som fremhever innvandringsrelaterte problemer, noe som ytterligere bidrar til en følelse av trussel og konkurransedyktighet. For Polen med flest europeiske innvandrere i befolkningen (Jaskulowski, 2019), er det naturlig å se at nettopp analysen for denne gruppen viste effekt.

5.8.1 Frankrike

I det følgende kapittelet vil oppgaven detaljert undersøke funnene fra den franske delen av studien, organisert etter utdanningsnivå og politisk orientering. Disse seksjonene vil sammenligne holdninger til europeisk versus ikke-europeisk innvandring. Analysen vil bli komplementert med relevant teoretisk rammeverk, for å forstå sammenhengene og kontrastene i holdninger mot de forskjellige innvandringsgruppene. Diskusjonen vil gå dypere inn i utslagsfaktorene på innvandringsholdninger basert på etnisitet i Frankrike.

5.8.1.1 Tilfredshet med demokratiet i Frankrike

Analysene indikerer at tilfredshet med demokratiet blant franske borgere påvirker holdninger til både europeiske og ikke-europeiske innvandrere i omtrent samme grad. Vil bare kort gi noen årsaker til at demokratitilfredse individer viser tendenser til mer positive holdninger generelt i landet. Frankrike, som en konservativ velferdsstat (Esping-Andersen, 1990), har en viss grad av mistillit i systemet som kan fostre negative innvandringsholdninger. Her er det også relevant å nevne Frankrikes velferdshabitus, beskrevet av Bourdieu (1977) og Webb et al. (2002), som former forventninger og holdninger og kan påvirke synet på innvandring. Dette antyder at misnøye med demokratiet kan korrelere med negative holdninger mot innvandrere.

5.8.1.2 Utdanningsnivå i Frankrike

Frankrike har en distinkt innvandringshistorie og en unik demografisk sammensetning som kan være med på å forklare holdninger til europeisk versus ikke-europeisk innvandring. Våre data indikerer at de som har fullført videregående skole i Frankrike, har svakere odds for å ha positive holdninger mot europeisk innvandring sammenlignet med de som har oppnådd høyere eller videre utdanning. Det er viktig å merke seg at Frankrike har en betydelig høyere andel ikke-europeiske innvandrere sammenlignet med europeiske, hvor disse er hovedsakelig fra tidligere franske kolonier som Algerie og Marokko (Insee, 2022). Eksponering av forskjellige kulturer (eksponeringsteori) kan bidra til en mer innarbeidet forståelse og aksept av ikke-europeisk innvandring i det franske samfunnet (Schneider, 2007). Relevant for eksponering av kulturer er Bourdieus (2006), begrep om kulturell kapital. Her er utdanning et viktig element for å oppnå denne kapitalen, og personer med høyere utdanning kan derfor ha større kapasitet til å forstå og verdsette kulturell mangfoldighet. Dette kan forklare hvorfor de som har høyere utdanning har en mer positiv holdning til europeisk innvandring. Men samtidig kan det være at på grunn av den store tilstedeværelsen av ikke-europeiske innvandrere, har utdanning ikke den samme effekten på holdninger mot ikke-europeisk innvandring. Det er en økning i ca. 10 prosent for effekt av høyere utdanning mot videregående utdanning, på holdninger til europeiske innvandrere sammenlignet mot ikke-europeiske. Teorier rundt kryss-kategoriske relasjoner spiller en betydelig rolle i denne sammenhengen (Pettigrew, 1998; Dovidio et al., 2003). Frankrikes multikulturelle samfunn har skapt et miljø for etableringen av flerkulturelle relasjoner, noe som kan bidra til å redusere fordommer mot innvandrere. Quillians (1995) teori om stereotyper og fordommer

gir en ramme for å forstå denne dynamikken; han foreslår at fordommer oppstår fra en underliggende frykt for 'det andre'. Med en betydelig ikke-europeisk innvandring i Frankrike, kan denne 'andre' gruppen til en viss grad bli representert av europeiske innvandrere. Disse faktorene kan scenarioet kan svekke effekten lavere utdanningsnivåer på holdninger til ikke-europeisk innvandring, gitt at denne gruppen ikke utgjør en like stor minoritet i landet som europeiske. I denne sammenhengen kan teorier om intergruppekontakt og krysskulturelle relasjoner gi innsikt i hvorfor utdanning har mindre effekt på holdninger til ikke-europeisk innvandring i Frankrike. Begge teoriene foreslår at fordommer og intoleranse kan avta ved økt interaksjon mellom ulike grupper (Allports, 1954, Pettigrew, 1998; Pettigrew & Tropp, 2006). Med det betydelige innslaget av ikke-europeisk innvandring i Frankrike, har det sannsynligvis vært mange muligheter for slik intergruppekontakt, noe som kan ha dempet effekten av manglende utdanning på holdninger til ikke-europeisk innvandring.

I stedet for å se på dette utelukkende gjennom linsen av oppfattet gruppetrussel, kan det være mer nyttig å vurdere hvordan den historiske og sosiale konteksten i Frankrike har formet holdninger til innvandring. Som vi har sett, har Frankrike implementert en rekke strenge innvandringslover mot ikke-europeiske innvandrere de siste tiårene, noe som reflekterer og potensielt forsterker negative holdninger til denne gruppen. Dette kan være en forklaringsfaktor på hvorfor effekten av utdanning i et grunnskole-nivå, ikke ble signifikant i analysen mot ikke-europeisk innvandring. Dette, kombinert med faktorer som økonomiske forhold, arbeidsledighet og velferdsavhengighet, kan alle spille en rolle i å forme innvandringsholdninger basert på etnisitet. Et eksempel på økonomiske forhold er scenarioer teorien om realistiske konfliktteorien viser til en ramme for å forstå hvordan konkurranse om ressurser kan påvirke holdninger til innvandring (Bobo, 1983). Ettersom det er mange ikke-europeiske innvandrere i Frankrike, mange av dem direkte i arbeiderklassen, kan det være mer motstand blant lavere utdannede individer mot disse gruppene på grunn av frykten for ressurskonkurranse (Sherif & Hovland, 1961).

Konklusjonen er at utdanning kan spille en viktig rolle i formingen av innvandringsholdninger i Frankrike, men denne rollen kan bli påvirket av mange faktorer som inkluderer omfanget av innvandring og kulturell heterogenitet i landet, samt individets kulturelle kapital og mulighet for intergruppekontakt. I Frankrike, hvor ikke-europeisk innvandring er omfattende, spiller utdanningsnivået en mindre rolle i å forme holdninger til ikke-europeisk innvandring, mens det har større innvirkning på holdninger til europeisk innvandring.

5.8.1.3 Politisk orientering i Frankrike

Dataene viser at i Frankrike er både sentrum- og venstreorienterte mer tilbøyelige til å ha positive holdninger mot både europeiske og ikke-europeiske innvandre sammenlignet med høyreorienterte. Dette mønsteret er definitivt sterkest for holdninger mot ikke-europeisk innvandring. Det er flere potensielle forklaringer på denne trenden. Ettersom Frankrike har en stor befolkning av ikke-europeiske innvandrere, spesielt fra Afrika (Insee, 2022), kan det være en økt følelse av konkurranse i arbeidsmarkedet og om offentlige ressurser. Et argument av Fretzer (2000), er at individuelle økonomiske faktorer har lite å si på holdningsbyggingen mot innvandring i Frankrike. I tillegg har Frankrike et konservativt velferdssystem (Esping-Andersen, 1990; Facchini & Mayda, 2009), noe som kan bidra til en oppfatning av at det er færre offentlige goder tilgjengelig for alle. Dette kan føre til en økt opplevelse av trussel, spesielt blant de høyreorienterte som kan være mer økonomisk konservative (Mudde, 1999). Høyreorienterte politiske partier i Frankrike hatt en klar agenda mot ikke-europeiske innvandrere. Sarkozy-loven (Loi Sarkozy, 2003, n° 2003-1119), for eksempel, introduserte et system for "kvalifisert innvandring" som kan ha bidratt til å forsterke oppfatninger om at ikke-europeiske innvandrere er mindre kvalifiserte og dermed mindre ønskelige (Facchini & Lodigiani, 2014).

Integreringsproblemer kan også påvirke holdningene til innvandring. Den historiske innvandringen til Frankrike har variert betydelig, med tidlige bølger av europeiske innvandrere fra Italia, Spania og Portugal, etterfulgt av innvandrere fra tidligere franske kolonier som Algerie, Marokko og Tunisia (Insee, 2022; Noiriël, 2011). Disse forskjellige bølgene av innvandring kan ha ført til forskjellige utfordringer med integrering, som igjen kan påvirke offentlige holdninger.

Denne diskusjonen støttes av gruppetrussel-teorien (Blumer, 1958), som hevder at fordommer oppstår når grupper utvikler en følelse av deres sosiale posisjon i forhold til hverandre. Høyreorienterte i Frankrike kan føle at deres sosiale posisjon trues av den store befolkningen av ikke-europeiske innvandrere, noe som resulterer i sterkere negative holdninger. Pettigrews teori om intergruppekontakt (Pettigrew, 1998; Mudde, 1999) foreslår at kontakt mellom grupper kan redusere fordommer og øke toleransen. Hvis dette gjelder, kan det være at venstre- og sentrumorienterte i Frankrike har mer kontakt med innvandrere, noe som bidrar til deres mer positive holdninger. Alt i alt tyder dataene på at politisk orientering, sammen med økonomiske, sosiale og demografiske faktorer, kan ha en betydelig innvirkning

på holdninger til innvandring i Frankrike. En annen potensiell forklaring kan være relatert til de kulturelle normene og verdiene som er forbundet med forskjellige politiske orienteringer. For eksempel har forskning vist at høyreorienterte individer ofte verdsetter konformitet og tradisjon mer enn venstreorienterte individer, som kan være mer åpne for endring og mangfold (Mudde, 1999). Derfor kan disse kulturelle ulikheter bidra til forskjellene i holdninger til innvandring.

5.8.2 Sverige

I det følgende kapittelet vil oppgaven gå dypere i utslagsfaktorene på innvandringsholdninger mot europeiske og ikke-europeiske individer. Hver seksjon vil diskutere effektene som har vist seg å være av analyseverdi, før faktorene blir sammenlignet mellom holdning til europeisk versus ikke-europeisk innvandring. Analysen vil bli komplementert med relevant teoretisk rammeverk, for å forstå sammenhengene og kontrastene i holdninger mot de forskjellige innvandringsgruppene.

5.8.2.1 Tillit til myndighetene i Sverige

I analysen av Sveriges holdninger til innvandring står tillit til myndighetene frem som en betydelig faktor. Det viser seg at denne tilliten korrelerer med positive holdninger til både europeiske og ikke-europeiske innvandrere, med en tilnærmet lik økning i positiv odds. Sveriges sosialdemokratiske velferdsmodell, kjent for å prioritere omsorg for sine innbyggere, spiller en nøkkelrolle i denne sammenhengen (Esping-Andersen, 1990). Tilliten til myndighetene, forankret i landets sterke demokratiske tradisjon og omfattende velferdsstat, kan ses som et uttrykk for en "velferdshabitus" (Bourdieu, 1977; Webb et al., 2002). Dette innebærer en internalisert aksept av normer og verdier forbundet med statens sosialdemokratiske karakter. Med dette bakteppet, blir det klart at tillit til myndighetene i Sverige er en kritisk komponent i dannelsen av positive holdninger mot innvandring fra europeiske og ikke-europeiske individer. Dette forsterkes av landets tidligere erfaringer med omfattende innvandring, som ikke har ført til vesentlige negative økonomiske konsekvenser (OECD, 2018), og dermed kan bidra til fortsatt høy grad av tillit til myndighetene.

5.8.2.2 Klassetilhørighet i Sverige

Når det gjelder klasse som en variabel i forhold til holdninger til innvandring i Sverige, viser dataene en betydelig effekt på holdninger til ikke-europeiske innvandrere. Denne effekten slo ikke ut i analysen for europeiske innvandrere, hvor en slik forskjell kan forstås i lys av

økonomisk konkurranseteori, som antyder at innvandring kan oppleves som en trussel mot jobbmuligheter og lønninger, spesielt blant arbeiderklassen (Quillian, 1995). Med en betydelig andel ikke-europeiske innvandrere i Sverige, kan det oppstå en oppfattelse om økt konkurranse om begrensede ressurser på arbeidsmarkedet, særlig blant arbeiderklassen (Muzaffer, 1961). Derimot viser data ingen signifikante klasseeffekter på holdninger til europeiske innvandrere i Sverige. Dette tyder på et mer komplekst samspill mellom økonomiske og sosiale forhold, hvor europeiske innvandrere ikke nødvendigvis oppfattes som en direkte trussel mot arbeidsmarkedet for arbeiderklassen. En slik tolkning støttes av tidligere forskning som antyder at de faktiske effektene av innvandring på inntekt, sysselsetting og arbeidsledighet kan være relativt små (Hainmueller & Hiscox, 2007).

5.8.2.3 Internettbruken i Sverige

Bruken av internett ga en effekt mot holdning til ikke-europeiske innvandrere, men ikke i holdninger til europeiske. Dette kan komme av flere grunner, der internetts fremvekst som en kritisk plattform for kommunikasjon, læring og interaksjon har betydning for hvordan samfunnet forstår og responderer på innvandring. Analysen vår indikerer at økt internettbruk i Sverige er assosiert med en signifikant økning på ca. 30 prosent i positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere. Internett gir muligheter for eksponering og interaksjon mellom forskjellige kulturelle grupper på en måte som tidligere var mindre tilgjengelig. Dette kan spille en viktig rolle i å bryte ned fordommer og utvikle en større forståelse og aksept av kulturell forskjellighet. Slik eksponering kan være særlig relevant gitt den interseksjonale naturen av diskriminering og fordommer, og hvordan disse kan manifestere seg på tvers av forskjellige sosiale og identitetsfaktorer (Crenshaw, 1991; Berg, 2015). I svensk kontekst, ikke-europeiske nasjonaliteter som majoritetsbefolkningen av innvandrerne, er eksponeringseffekten betydelig høyere enn mot europeiske innvandrere.

Nøkkelen her er prosessen av kontakthypotesen som foreslått av Pettigrew (1998) og Schneider (2007), og beskriver hvordan eksponering og interaksjon kan føre til en endring i holdninger og atferd. Ved å lære mer om utgruppen gjennom digitale interaksjoner, kan individer begynne å revidere egne oppfatninger og forståelser, og i prosessen bygge affektive bånd. Deretter kan denne nye informasjonen gi en dypere forståelse av egne inngrupperns normer og dynamikk, noe som fører til en holdningsendring. Dette kan i sin tur føre til økt aksept og respekt for medlemmer av forskjellige kulturelle grupper. Internettbruk har derfor potensialet til å fungere som en mekanisme for endring, en digital brobygger som kan bidra

til å redusere spenninger og forbedre holdninger til innvandring, særlig i forhold til ikke-europeiske grupper.

5.8.2.4 Utdanningsnivå i Sverige

Basert på den presenterte statistikken for Sverige, ser vi en interessant trend når det gjelder holdninger til innvandring. Det ble funnet signifikante resultater for grunnskoleutdanning mot holdning til europeisk innvandring (-65,21 %) og for videregående utdanning når det gjelder holdninger mot ikke-europeisk innvandring (-58,26 %) - sammenlignet med de med høyere utdanning. Med omtrent like effekter for holdning til europeisk innvandring og ikke-europeisk, er det ingen vesentlige forskjeller i effekten av innvandring når det gjelder utdanning. Nedenfor vil jeg likevel gi en forklaring på faktorer ved utdanning som kan påvirke holdningsdannelsen mot både europeisk og ikke-europeisk innvandring. Historisk sett har Sverige sett en betydelig tilstrømning av ikke-europeiske innvandrere, spesielt fra land som Iran, Jugoslavia og mer nylig, Syria. Til tross for denne innvandringen, utgjør ikke-europeiske innvandrere en minoritetsgruppe i den svenske befolkningen. Dette kan ha innvirkning på befolkningens holdninger til denne gruppen og kan delvis forklare den observerte effekten av utdanning på holdninger til innvandring.

I henhold til grunnlaget for statistikken for Frankrike, kan dette også overføres til Sverige. Gruppetrussel-teorien (Blumer, 1958) og teorien om effekten av en høy kulturell kapital (Bourdieu, 2006), er relevant på lik måte som for Frankrike. I dette tilfellet kan det være at svensker med lavere utdanningsnivå føler seg mer truet av europeiske innvandrere, ettersom de representerer en 'ny' gruppe, mens de som har videregående utdanning kan oppleve en lignende trussel fra ikke-europeiske innvandrere. Der personer med høyere utdanning kan ha mer kulturell kapital, som kan gi dem større kapasitet til å forstå og verdsette forskjellige kulturer og etnisiteter. Dermed kan de være mindre sannsynlig å ha negative holdninger mot både europeiske og ikke-europeiske innvandrere. Videre, gitt Sveriges historiske innvandringspolitikk og dens sosialdemokratiske velferdsstat, kan det være at de med høyere utdanning er mer tilbøyelige til å støtte innvandring, gitt at de er mer sannsynlig å være i stand til å dra nytte av de potensielle økonomiske og kulturelle fordelene som innvandring kan bringe (Alesina & La Ferrara, 2005). Det er også verdt å merke seg at den svenske offentlige holdningen rundt innvandring har endret seg over tid, spesielt etter den store flyktningkrisen fra Midtøsten til Europa, samt økt popularitet for høyreorienterte politiske

partier som "Sverigedemokraterna". Disse endringene kan også ha påvirket den observerte effekten av utdanning på holdninger til innvandring.

5.8.2.5 Politisk orientering i Sverige

Statistikken viser en tydelig politisk polarisering i holdninger til ikke-europeisk innvandring i Sverige, med venstre- og sentrumsorienterte respondenter (1060,60 % og 180,22 %) som viser en mer positiv holdning, sammenlignet med høyreorienterte. Denne sterke effekten av politisk orientering tyder på at holdninger til ikke-europeiske innvandrere er sterkt påvirket av politiske overbevisninger. Den økende populariteten til Sverigedemokraterna, et parti kjent for sin anti-innvandringspolitikk, er et eksempel på denne trenden. Gruppe-trusselteori (Blumer, 1958), kan gi et rammeverk for å forstå en slik trend. Hvis innfødte svensker ser de ikke-europeiske innvandrerne som en trussel mot deres privilegier og ressurser, kan det føre til fordommer og fiendtlighet mot denne gruppen. Dette kan være spesielt uttalt gitt det høye antallet ikke-europeiske innvandrere i Sverige, som kan oppleves som en direkte konkurrent om knappe ressurser og arbeidsplasser, spesielt innen yrkesfaglige jobber. Realistisk konfliktteori kan også anvendes her, idet den fremhever den materielle trusselen som innvandring kan utgjøre for den dominerende gruppen (Bobo, 1983). Denne teorien vil påpeke at bekymringer rundt arbeidsmuligheter, og presset på velferdstjenester kan forklare den fiendtlige holdningen mot ikke-europeiske innvandrere.

Synligheten til disse innvandrerne kan også spille en rolle. I henhold til Yuval-Davis (2006) kan synlige innvandrere - de som skiller seg fra majoritetsbefolkningen gjennom faktorer som hudfarge, klesdrakt, språk og/eller kultur - oppleve mer diskriminering. Dette kan forklare den sterkere motstanden mot ikke-europeiske innvandrere i Sverige, siden disse innvandrerne er mer sannsynlig å være 'synlige' og dermed mer utsatt for fordommer og eksklusjon. Samtidig, gitt den sterke venstresidens støtte til ikke-europeisk innvandring i Sverige, er det også klart at mange svensker er åpne for innvandring og mangfold. Dette kan også være et uttrykk for landets sosialdemokratiske velferdsstat og integrerende politikk, som kan bidra til å dempe noen av spenningene og konfliktene som oppstår fra innvandring.

5.8.3 Polen

Det neste kapitlet vil ta for seg resultatene fra den polske delen av studien, inndelt etter politisk orientering og effekten av internettbruk. Her vil sammenligningen av holdninger til europeisk og ikke-europeisk innvandring stå sentralt. Ved å anvende en relevant teoretisk

ramme vil oppgaven forsøke å avdekke og forstå særegenheter og kontraster i polakkenes holdninger til forskjellige innvandringsgrupper. Diskusjonen vil fokusere på de mest markante faktorene som påvirker holdninger til innvandring basert på etnisitet i Polen, som er politisk orientering.

5.8.3.1 Boområde i Polen

Det viser seg at variabelen *Boområde* har signifikante effekter kun på holdninger til ikke-europeiske innvandrere, noe som kan være relatert til interseksjonale faktorer som skiller innvandrergupper. Bostedsområdets befolkningstetthet og mangfold kan påvirke innbyggernes kontakt og erfaringer med innvandrere, og dermed deres holdninger. Ifølge interseksjonalitetsteorien kan individuelle holdninger til etniske grupper være påvirket av komplekse sammensettinger av flere identitetsfaktorer, inkludert etnisitet, kjønn, klasse og sted (Crenshaw, 1991; Berg, 2015). Synlige innvandrere, som klart skiller seg fra majoritetsbefolkningen gjennom fysiske og kulturelle trekk, kan møte mer fremmedfrykt, spesielt i områder med lav befolkningstetthet og lite mangfold (Yuval-Davis, 2006). Denne fremmedfrykten kan være mer utpreget på landsbygda, hvor kontakt med etniske minoriteter kan være mer begrenset, noe som kan styrke eksisterende fordommer og misforståelser. Gruppeteorier understreker betydningen av disse sosiale dynamikkene og hvordan de formes av individuelle og kollektive erfaringer og holdninger (Duckitt, 1992). Samlet sett er dette faktorer som kan være med å forklare skillet i analyseresultatene, med kun effekt mot innvandrere kommende utenfor Europas grenser.

5.8.3.2 Internettbruk i Polen

Dataene fra Polen gir interessante innsikter i forholdet mellom internettbruk og holdninger til europeisk innvandring. For hver enhets økning i internettbruk er det en forventet økning på ca. 23 prosent i positive holdninger mot europeisk innvandring. Vesentlig for denne diskusjonen er hvordan Polens overvekt av innvandrere fra andre europeiske land, tilbyr et unikt miljø for å vurdere effekten av internettbruk på holdninger til innvandring. Internett kan fungere som en virtuell møteplass som gir en mulighet for utveksling av ideer og kunnskap, bidrar til en bedre forståelse av forskjellighet, og dermed bidrar til å bryte ned etniske og kulturelle barrierer. Denne dynamikken reflekteres i våre data, som viser en signifikant positiv effekt av internettbruk på holdninger til europeisk innvandring i Polen.

Kontakthypotesen, slik Pettigrew (1998) foreslår, kan også spille en rolle i denne sammenhengen. Gjennom virtuelle interaksjoner og læring om utgruppen, kan individer

begynne å revidere og endre sine egne oppfatninger og atferd. Dette kan føre til utvikling av affektive bånd og en revurdering av inngruppens normer og kultur. Slik digital eksponering kan føre til en endring i holdningene, som igjen fører til økt aksept og respekt for medlemmer av forskjellige kulturelle grupper. Dette viser seg å ha sterkest effekt mot europeiske innvandrere i Polen, som er naturlig med landets høye andel øst-europeiske innvandrere (Sas, 2022).

5.8.3.3 Politisk orientering i Polen

De teoretiske modellene til Blumer (1958) og Bobo (1983), fremhever gruppekonfliktens og symbolsk rasismens vesentlighet i forståelsen av innvandringsholdninger. I den polske konteksten er det observert en tendens blant politiske grupperinger, med en betydelig andel på ca. 113 prosent av venstreorienterte individer som støtter europeisk innvandring, og en moderat andel på ca. 56 prosent av sentrumspartiet som støtter ikke-europeisk innvandring, i forhold til de høyreorienterte gruppene.

Den betydelige støtten til europeisk innvandring blant de venstreorienterte kan delvis tolkes ut fra deres generelle tilbøyelighet mot mer inkluderende og liberale holdninger. Dette samsvarer med Pettigrews (1998) teori om intergruppekontakt. I tillegg kan det moderate nivået av støtte til ikke-europeisk innvandring blant sentrumspartiet tolkes innenfor disse teoretiske rammene. Støtten kan være et resultat av realistisk gruppekonflikt (Blumer, 1958; Bobo, 1983), drevet av bekymringer om økonomiske ressurser, sikkerhet og kulturell homogenitet. I denne sammenheng kan også Blalock's (1967), teori om minoritetsgruppe-relasjoner være relevant. Det med tanke på at støtten kan være påvirket av opplevd trussel fra ikke-europeiske innvandrere, spesielt etter politiske forandringer etter 2015. For å videre analysere innvandringsholdningene i Polen, er Mudde (1999) og Yuval-Davis (2006), sine innsikter om nasjonalistiske strømninger og tilhørighetspolitikk av stor relevans. Disse teoriene knytter Polens innvandringspolitikk og holdninger til nasjonal identitet, nasjonalisme, og den politiske konteksten. Høyreorienterte partiers tilbøyelighet til velgere med lavere kulturell kapital og mindre kulturrelativistiske holdninger viser seg som en interessant dynamikk i det polske landskapet. Dette fenomenet er relatert til Kinder og Kam (2009), sine teorier om etnosentrisme er i denne sammenheng særlig nyttige, da de belyser hvordan etnosentriske holdninger former offentlige meninger. Etnosentriske holdninger i den polske befolkningen, definert som tendensen til å vurdere og sammenligne andre samfunn, kulturer, verdier, normer og praksiser fra ens egen kulturelle referanseramme, spiller en

vesentlig rolle i forståelsen av de observerte innvandringsholdningene i Polen. Siden Polen har en høy mengde europeiske innvandrere i landet, er det også naturlig at politiske anti-innvandringspartier har større fokus på den aktuelle trusselen – som er de europeiske innvandrerne i dette tilfellet (Golinowska, 2009; Jaskulowski, 2019).

5.9 Sammenligning av Pseudo R²

I avslutningen av diskusjonsdelen ønsker jeg å fokusere på de observerte forskjellene i pseudo R²-verdiene som er resultatene av regresjonsanalyser. I forhold til Frankrike, observeres det at pseudo R²-verdien er på ca. 16 prosent for europeisk innvandring, og på ca. 20 prosent for ikke-europeisk innvandring. Det indikeres altså at modellen for ikke-europeisk innvandring forklarer en større proporsjon av variansen i holdninger til innvandrere enn den for europeisk innvandring. Dette kan delvis tilskrives det høye antallet ikke-europeiske innvandrere i Frankrike, som kan være et resultat av landets geografiske posisjonering i Europa (Insee, 2022).

Den mest markante observasjonen finner vi i de svenske dataene, der pseudo R²-verdiene er henholdsvis om lag 15 prosent for europeisk innvandring og om lag 31 prosent for ikke-europeisk innvandring. Denne betydelige forskjellen indikerer at modellen for ikke-europeisk innvandring forklarer mer enn det dobbelte av variansen i holdninger til innvandrere, sammenlignet med modellen for europeisk innvandring. Det er viktig å merke seg at Sverige har en betydelig høyere andel ikke-europeiske innvandrere i forhold til europeiske innvandrere. Denne demografiske faktoren kan i stor grad bidra til de observerte forskjellene i pseudo R²-verdiene. Analysen synes dermed å være mer tilpasset og gir en mer nyansert forståelse av holdningene til denne spesifikke innvandrerguppen i Sverige.

For Polen er Pseudo R²-verdien omtrent 10 prosent for europeisk innvandring og ca. 7 prosent for ikke-europeisk innvandring. I kontrast til både Frankrike og Sverige, forklarer modellen for europeisk innvandring en større andel av variansen i holdninger til europeiske innvandrere enn modellen for ikke-europeisk innvandring. At Polen har en lav prosentandel i forhold til Frankrike og Sverige kan være at det teoretiske grunnlaget for denne oppgaven, er teorier som hovedsakelig er utviklet for vestlige land.

Ved en sammenligning på tvers av landene, er det Sverige som har den høyeste pseudo R²-verdien for ikke-europeisk innvandring. Dette antyder at denne modellen forklarer en større andel av variansen i holdninger til innvandrere i Sverige sammenlignet med tilsvarende

modeller for Frankrike og Polen. For europeisk innvandring har Frankrike den høyeste pseudo R^2 -verdien, etterfulgt av Sverige og deretter Polen. Dette tyder på at sosiale, økonomiske eller politiske faktorer som påvirker folks holdninger til innvandring, kan variere mellom disse landene og mellom europeiske og ikke-europeiske innvandrere innenfor hvert land. Disse forskjellene i pseudo R^2 -verdier kan være en indikator på at samspillet mellom innvandring og holdninger er en kompleks prosess som krever videre utforskning og analyse.

6.0 Konklusjon

For å direkte adressere forskningsspørsmålet, “*Er det en vesentlig forskjell i holdninger av europeiske mot ikke-europeiske innvandrere til befolkningen i Frankrike, Sverige og Polen, og om så - hvilke?*”, er det tydelig at det eksisterer betydelige forskjeller i holdninger til europeiske og ikke-europeiske innvandrere i disse landene.

Den betydelige forskjellen i pseudo R^2 –verdier i Sverige, understreker at modellen for ikke-europeiske innvandring forklarer bedre holdningsvariansen. Det er flere faktorer som skiller seg ut for den svenske befolkningens holdninger mot ikke-europeiske innvandrere.

Klassetilhørighet har en betydning i forhold til holdninger til ikke-europeisk innvandring. Individer fra middelklassen eller øvre klasser har sterkere odds for å vise positive holdninger til ikke-europeiske innvandrere, sammenlignet med de fra arbeiderklassen. Dette er i tråd med tidligere forskning, og kan forklares med teorien om økonomisk konkurranse i vestlige land. Særlig for Sverige er også hvordan tillit til myndighetene påvirker holdningene til innvandring betydelig. Dette tyder på at det svenske "velferdshabitus" er dypt forankret i samfunnet. Undersøkelsen finner at det er markante forskjeller i holdninger til ikke-europeisk innvandring mellom menn og kvinner i Sverige, hvor kvinner har betydelig svakere odds for å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere. Dette kan være knyttet til stereotypier om kvinners posisjon i ikke-europeiske kulturer.

Utdanningsnivået er en vesentlig faktor som kan bidra til å redusere fordommer mot begge grupper av innvandrere i både Frankrike og Sverige. Dette kan være fordi utdanning kan utvide en persons perspektiver, øke deres kulturelle forståelse og forbedre deres kritiske tenkning. Dette gjør det mulig for folk å bryte ned stereotypier og utvikle mer informerte og nyanserte syn på innvandring. Politisk orientering har også en betydelig innvirkning på folks holdninger til innvandring i de undersøkte landene. Hvert land har sine egne unike mønstre som reflekterer deres politiske landskap og sosiale kontekst. For eksempel i Sverige, ble det ikke funnet noen betydelig sammenheng mellom politisk orientering og holdninger til europeiske innvandrere. Dette kan reflektere det faktum at andelen europeiske innvandrere i Sverige er relativt lav, og dermed har deres tilstedeværelse kanskje mindre innvirkning på folks politiske holdninger.

Tilfredshet med demokratiet har en negativ sammenheng med negative holdninger til ikke-europeisk innvandring i alle de tre analyserte landene, noe som indikerer at forskjellige grupper er misfornøyde i hvert land. Dette kan være spesielt relevant i Polen, hvor vestlig-orienterte individer kan være misfornøyde. Internettbruk har vist seg å ha en betydelig innvirkning på folks forståelse av og holdninger til innvandring i både Sverige og Polen. Dette kan skyldes at Internett gir tilgang til et bredt spekter av informasjon og gir folk mulighet til å bli eksponert for ulike perspektiver og kulturer. Dette konseptet støttes av eksponeringsteorien, som antyder at økt eksponering for ulike kulturer kan bidra til mer positive holdninger. I tillegg gir Internett en plattform for kontakt og samhandling mellom forskjellige sosiale grupper, noe som kan bidra til å redusere fordommer. Spesifikt i Polen, ser vi at de som bor i rurale områder har svakere odds for å ha positive holdninger mot ikke-europeiske innvandrere, muligens på grunn av flere synlige skiller mellom europeiske og ikke-europeiske mennesker, samt Polens restriktive innvandringspolitikk.

Disse funnene understreker kompleksiteten i samspillet mellom ulike sosiale, økonomiske og politiske faktorer i formingen av holdninger til europeisk og ikke-europeisk innvandring. De viser også hvordan forskjellige land kan reagere ulikt på lignende variabler, noe som peker på behovet for en kontekstspesifikk tilnærming til studiet av holdninger til innvandring.

6.1 Videre forskning

Videre forskning kan utforske flere dimensjoner av dette komplekse emnet. For eksempel, selv om vi har analysert effekten av kjønn, alder, utdanningsnivå, politisk orientering, tillit til myndigheter, internettbruk, klasse og tilfredshet med demokratiet, er det flere andre faktorer som kan spille en rolle, som religion, yrke, og mer spesifikke sosioøkonomiske indikatorer. I tillegg kan forskjellige former for innvandring - for eksempel økonomisk mot politisk eller tvungen innvandring - ha forskjellige effekter på holdninger. Ytterligere forskning kan også analysere effekten av medias rolle i å forme holdninger til innvandring, og hvilken rolle sosiale medier spiller i dette. Endelig, mens denne studien har fokusert på tre europeiske land, vil en mer global analyse gi et mer komplett bilde av holdninger til innvandring på verdensbasis.

7.0 Referanser

- Alesina, A., & La Ferrara, E. (2005). Preferences for redistribution in the land of opportunities. *Journal of Public Economics*, 89(5), 897–931.
<https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2004.05.009>
- Adida, C. L., Laitin, D. D. & Valfort, M. (2010). Identifying barriers to Muslim integration in France. *Department of Political Science*, 107(52), 22384-22390.
<https://doi.org/10.1073/pnas.1015550107>
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Anthias, F. (2006). The material and symbolic incorporation of ethnic minority migrants in Western Europe. *International Migration*, 44(4), 55-75
- Bajaj, K., & Stanford, A. (2022). The Ukrainian refugee crisis and the pathology of racism. *BMJ*, 376, 0661. <https://doi.org/10.1136/bmj.o661>
- Benedict, R. (1971). *Patterns of culture*. (6.utg.). Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Berdiyev, A. & Can, N. (2021). The revival of nationalism in Europe and the immigration challenges in France. *Internation Migration*, 60(6), 15-27.
<https://doi.org/10.1111/imig.12972>
- Berg, J. A. (2015). Explaining attitudes toward immigrants and immigration policy: A review of the theoretical literature. *Sociology Compass*, 9(1), 23-34.
<https://doi.org/10.1111/soc4.12235>
- Blumer, H. (1958). Race Prejudice as a Sense of Group Position. *The Pacific Sociological Review*, 1(1), 3-7. <https://doi.org/10.2307/1388607>
- Blumer, H. (1986). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Univeristy of California Press.
- Bobo, L. (1983). Whites' opposition to busing: Symbolic racism or realistic group conflict? *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(6), 1196–1210.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.6.1196>

- Borjas, G. J. (2003). The Labor Demand Curve is Downward Sloping: Reexamining the Impact of Immigration on the Labor Market. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(4), 1335-1374. <https://doi.org/10.1162/003355303322552810>
- Boubtane, M. (2022, 5. mai). *France Reckons with Immigration Amid Reality of Rising Far Right*. Migration Policy Institute. <https://www.migrationpolicy.org/article/france-immigration-rising-far-right>
- Bourdieu, P. (1977). *The Outline of a Theory of Practice* (R. Nice, Overs.). Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. Stanford University Press.
- Bourdieu, P. (2006). Kapitalens former (S. M. Solli, Overs.). *Agora*, 24(1-2), 5-26. <https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-02>
- Brücker, H., Epstein, G. S., McCormick, B., Saint-Paul, G., Venturini, A., & Zimmermann, K. F. (2002). Managing migration in the European welfare state. *Immigration policy and the welfare system*, 74, 1-168.
- Chamorel, P. (2019). Macron versus the yellow vests. *Journal of Democracy*, 30(4), 48-62. <https://doi.org/10.1353/jod.2019.0068>
- Chandler, C. R. & Tsai, Y. (2001). Social factors influencing immigration attitudes: an analysis of data from the General Social Survey. *The Social Science Journal*, 30, 177-188. [https://doi.org/10.1016/S0362-3319\(01\)00106-9](https://doi.org/10.1016/S0362-3319(01)00106-9)
- Coenders, M. T. A. (2001). *Nationalistic Attitudes and Ethnic Exclusionism in a Comparative Perspective: An Empirical Study of Attitudes Toward the Country and Ethnic Immigrants in 22 countries*. Radboud University Nijmegen.
- Coninck, D. D. (2022). The Refugee Paradox During Wartime in Europe: How Ukrainian and Afghan Refugees are (not) Alike. *International Migration Review*, 57(2), 578-586. <https://doi.org/10.1177/01979183221116874>
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299. <https://doi.org/10.2307/1229039>

- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989 (1), 139-167/8.
https://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8/?utm_source=chicagounbound.uchicago.edu%2
- Culcasi, K. (2017). Displacing Territory: Refugees in the Middle East. *International Journal of Middle East Studies*, 49(2), 323-326. <https://doi.org/10.1017/S0020743817000095>
- Dahlstedt, M. & Neergaard, A. (2019). Crisis of Solidarity? Changing Welfare and Migration Regimes in Sweden. *Critical Sociology*, 45(1), 121-135.
<https://doi.org/10.1177/0896920516675204>
- Dahlström, C., & Esaiasson, P. (2011). The immigration issue and anti-immigrant party success in Sweden: A comparative analysis. *Party Politics*, 19(2), 343-364.
<https://doi.org/10.1177/1354068811407600>
- Deutsch, M. & Collins, M. E. (1951). *Interracial Housing*. University of Minnesota.
- Douglas, P., Cetron, M. & Spiegel, P. (2019). Definitions matter: migrants, immigrants, asylum, seekers and refugees. *Journal of Travel Medicine*, 1-3.
<https://doi.org/10.1093/jtm/taz005>
- Dovido, J. F., Gaertner, S. & Saguy, T. (2009). Commonality and the Complexity of “We”: Social Attitudes and Social Change. *Personality and Social Psychology Review*, 13(1), 3-20. <http://dx.doi.org/10.1177/1088868308326751>
- Dzieglewski, M. (2016). Return Migration and Social Change in Poland: ‘Closures’ to Migrants’ Non-Economic Transfers. *Central and Eastern European Migration Review*, 5(2), 167-188. <http://dx.doi.org/10.17467/ceemr.2016.16>
- European Commission. (2019a). *Eurobarometer 92.3* [Dataset]. GESIS Data Archive.
<https://doi.org/10.4232/1.13564>
- European Commission. (2019b). *Eurobarometer 92.3*. GESIS Data Archive.
<https://doi.org/10.4232/1.13564>

- European Commission. (2020, 23. september). *Country Responsible for asylum application (Dublin Regulation)*. <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and>
- European Commission. (2022, 24. februar). *Migration management: Welcoming refugees from Ukraine*. <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migrat>
- European Commission. (u.å.-a). *Schengen Area*. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en
- European Social Survey. (2016). *Attitudes towards Immigration and their Antecedent: Topline Results from Round 7 of the European Social Survey (ESS Topline Result Series, Issue 7)*. https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS7_topline
- European Union. (u.å.-b). *About Eurobarometer*. <https://europa.eu/eurobarometer/about/eurobarometer>
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. John Wiley & Sons.
- Eurostat. (2019, 10. juli.). *First population estimates EU population up to over 513 million On 1 January 2019: More deaths than births (114)*. European Union. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9967985/3-10072019-BP-EN.pdf/e152399b-cb9e-4a42-a155-c5de6dfe25d1>
- European Parliament. (2019). *Eurobarometer: The EP and the expectations of European citizen*. <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/heard/eurobarometer>
- Evans, G. & Need, A. (2002). Explaining ethnic polarization over attitudes towards minority right in Eastern Europe: A multilevel analysis. *Social Science Research*, 31(4), 653-680. [https://doi.org/10.1016/S0049-089X\(02\)00018-2](https://doi.org/10.1016/S0049-089X(02)00018-2)
- Facchini, G. & Mayda, M. M. (2009). Does the welfare state affect individual attitudes toward immigrants? Evidence across countries. *The Review of Economics and Statistics*, 91(2), 295-314. <https://econpapers.repec.org/articl>

- Facchini, G. & Lodigiani, E. (2014). Attracting skilled immigrants: An overview of recent policy developments in advanced countries. *National Institute Economic Review*, 229, R3-R21. <https://doi.org/10.1177/002795011422900102>
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford University Press. <https://doi.org/10.1093/OBO/9780199828340-0156>
- Festinger, L. (1962). Cognitive Dissonance. *Scientific American*, 207(4), 93-106. <https://www.jstor.org/stable/24936719>
- Fretzer, J. S. (2000). *Public attitudes toward immigration in the United States, France, and Germany*. Cambridge University Press. <https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=B34VCejEi>
- Golinowska, S. (2009). The national model of the welfare state in Poland. Tradition and changes. In Golinowska, S., Hengstenberg, P. & Zukowski, M. (2009). *Diversity and Commonality in European Social Policies: The Forging of a European Social Model* (213-255). Wydawnictwo Naukowe Scholar. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/warschau/06223.pdf>
- Hainmueller, J. H. & Hiscox, M. J. (2007). Educated Preferences: Explaining Attitudes Toward Immigration in Europe. *International Organization*, 61, 399-442. <https://web.stanford.edu/~jhain/Paper/IO2007.pdf>
- Hainmueller, J. H. & Hopkins, D. J. (2014). *Public Attitudes Towards Immigration*. *Annual Reviews Political Science*, 40, 225-249. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-102512-194818>
- Hello, A., Scheepers, P. & Gijberts, M. (2002). Education and Ethnic Prejudice in Europe: explanations for crossnational variances in the educational effect on ethnic prejudice. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 46(1), 5-24. <https://doi.org/10.1080/00313830120115589>
- Hellström, A. (2021). How anti-immigration views were articulated in Sweden during and after 2015. *Malmö Institute of Studies of Migration, Diversity and Welfare*, 21, 1-26. <http://dx.doi.org/10.24834/isbn.9789178771936>

- Hosmer, D. W. & Lemeshow, S. (2000). *Applied Logistic Regression* (2.utg.). A Wiley-Interscience Publication. <http://dx.doi.org/10.1002/0471722146>
- Insee. (2021, 4. juli.). *En 2017, 44% de la hausse de la population provient des immigrés*. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/5351267>
- Insee. (2022, 8. oktober). *L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers*. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212#tableau-infographie>
- Jaskulowski, K. (2019). Immigration and Integration Policies in Poland: Assessing the Impact of Political Context and the Discourse of National Identity. *Journal of International Migration and Integration*, 20(1), 19-39. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-10457-3>
- Kaina, V. & Karolewski, I. P. (2013). EU governance and European identity. *Living Reviews in European Governance*, 8(1), 5-59. <https://doi.org/10.12942/lreg-2013-1>
- Keller, F. (2020). *Dublin Regulation on international protection applications: European Implementation Assessment*. European Parliament. <https://doi.org/10.2861/49145>
- Kinder, D. R. & Kam, C. D. (2009). *Us against Them: Ethnocentric Foundations of American Opinion*. The University of Chicago Press. <https://www.uvm.edu/~dguber/POLS125/articles/kinder.pdf>
- Liu, X. (2009). Ordinal Regression Analysis: Fitting the Proportional Odds model Using Stata, SAS SPSS. *Journal of Modern Applied Statistics Methods*, 8(2), 631-645. <https://doi.org/10.22237/jmasm/1257035340>
- Livingstone, F. B. & Dobzhansky, T. (1962). On the Non-Existence of Human Races. *Current Anthropology*, 3(3), 279-281. <https://www.jstor.org/stable/2739576>
- Loi Collombs. (2018). *Loi relative à pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie (LOV-2018-09-10)*. Legifrance. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT0000037>

- Loi Pasqua. (1993). *Loi relative à la maîtrise de l'immigration et aux conditions d'entrée, d'accueil et de séjour des étrangers en France* (LOV-1993-08-13). Legifrance.
<https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT00>
- Loi Sarkozy. (2003). *Loi relative à la maîtrise de l'immigration, au séjour des étrangers en France et à la nationalité* (LOV-2003-11-20). Legifrance.
<https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id>
- Lubbers, M., Gilsberts, M. & Scheepers, P. (2002). Extreme right-wing voting in Western Europe. *European Journal of Political Research*, 41, 345-378.
<https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1475-6765.00015>
- Massey, G., Hodson, R. & Sekulić, D. (1999). Ethnic Enclaves and Intolerance: The Case of Yugoslavia. *Social Forces*, 78(2), 669-691.
- Matusz, P. & Aivaliotou, E. (2020) Circular and temporary migration in Poland. *ADMIGOV 2020 Deliverable 3.2*. <http://admigov.eu/>
- Mehmetoglu, M. & Jakobsen, T. G. (2017). *Applied Statistics using Stata: A Guide for the Social Sciences*. SAGE.
- Mood, C. (2010). Logistic Regression: Why We Cannot Do What We Think We Can Do, and What We Can Do About It. *European Sociology Review*, 26(1), 67-82.
<https://doi.org/10.1093/esr/jcp006>
- MRG. (2018). *France: North Africans*. Worlds Directory of Minorities and Indigenous Peoples. <https://minorityrights.org/minorities/north-africans/>
- Mudde, C. (1999). The Single-Issue Party Thesis: Extreme Right Parties and the Immigration Issue. *West European Politics*, 22(3), 183-197.
<http://dx.doi.org/10.1080/01402389908425321>
- Nannestad, P. (2007). Immigration and welfare states: A survey of 15 years of research. *European Journal of Political Economy*, 23(2), 512-532.
<https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2006.08.007>

- Noiriel, G. (2011). Immigration, collective memory and national identity in France. *Patterns of Prejudice*, 45(5), 379-396.
<https://www.ces.uc.pt/projectos/tolerance/media/Noiriel%20-%20Immigration%20identit%E9%20nationale.pdf>
- Norton, E. C., Dowd, B. E., & Maciejewski, M. L. (2018). Odds Ratios-Current Best Practice and Use. *Jama Guide to Statistics and Methods. JAMA*, 320(1), 84-85.
<https://doi.org/10.1001/jama.2018.6971>
- OECD. (2018). *Inclusive Entrepreneurship Policies: Country Assessment Notes: Sweden, 2018*. European Commission. <https://www.oecd.org/cfe/smes/SWEDEN-IE-Country-Note-2018.pdf>
- O'Rourke, K. H. & Sinnott, R. (2006). The determinants of individual attitudes towards immigration. *European Journal of Political Economy*, 22(4), 838-861.
<https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2005.10.005>
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49, 65-85. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.65>
- Pettigrew, T. F. & Tropp, L. R. (2006). A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory. *American Psychological Association*, 90(5), 751-683.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Quillian, L. (1995). Prejudice as a Response to Perceived Group Threat: Population Composition and Anti-Immigrant and Racial Prejudice in Europe. *American Sociological Review*, 60(4), 586-611. <https://doi.org/10.2307/2096296>
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og Mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4.utg.). Fagbokforlaget.
- Sas, A. (2022, 3. februar). *Immigration to Poland for temporary stay from 2016 to 2021, by country of origin**. <https://www.statista.com/statistics/957381>
- Saukkonen, P. (2013). The Impact of Public Opinion on Immigration Policy in the Nordic Welfare States. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(2), 182-190.

- Saukkonen, P. (2014) Multiculturalism and Cultural Policy in Northern Europe. *Nordisk kulturpolitisk tidsskift*, 16(2), 178-200.
<https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2013-02-02>
- SCB. (2019). *Utrikes födda efter födelseland och antal år sedan senaste invandring. År 2000-2022*. Statistikdatabasen
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE010
- SCB. (2022, 22. februar). *Invandring till Sverige*. Statistikdatabasen.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/invandring-till-sverige/>
- SCB. (2023). *Invandring och utvandring 1970-2022 samt framskrivning 2023-2070*. Statistikdatabasen.
<https://www.scb.se/finding-statistics/statistics-by-subject>
- Scheepers, P., Gijsberts, M. & Coenders, M. (2002). Ethnic exclusionism in European countries—public opposition to civil rights for legal migrants as a response to perceived ethnic threat. *European Sociological Review*, 18(1), 17–34.
<https://doi.org/10.1093/esr/18.1.17>
- Schengenvisa. (u.å.). *Schengen Agreement*. Hentet 01. April 2022 fra
<https://www.schengenvisainfo.com/schengen-agreement/>
- Schneider, S. L. (2007). Anti-Immigrant Attitudes in Europe: Outgroup Size and Perceived Ethnic Threat. *European Sociology Review*, 42(1), 55-67.
<https://doi.org/10.1093/esr/jcm034>
- Semyonov, M., Raijman, R., Tov, A. Y. & Schimidt, P. (2004). Population size, perceived threat, and exclusion: a multiple-indicators analysis of attitudes toward foreigners in Germany. *Social Science Research*, 33(4), 681-701.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2003.11.003>
- Sherif, M. & Hovland, C. I. (1961). *Social judgement: Assimilation and contrast effects in communication and attitude change*. Yale University Press.
- Strabac, Z., Listhaug, O., & Jakobsen, T. G. (2011). Patterns of Ethnic Intolerance in Europe. *Int. Migration & Integration*. <https://doi.org/10.1007/s12134-011-0222-4>

- Strabac, Z. & Listhaug, O. (2007). Anti-Muslim prejudice in Europe: A multilevel analysis of survey data from 30 countries. *Social Science Research*, 37(1), 268-286.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2007.02.004>
- Theorin, N. & Strömbäck. (2020). Some Media Matter More Than Others: Investigating Media Effects on Attitudes toward and Perceptions of Immigration in Sweden. *International Migration Review*, 54(4), 1238-1264.
<https://doi.org/10.1177/0197918319893292>
- Yuval-Davis, N. (2006). Intersectionality and Feminist Politics. *European Journal of Women's Studies*, 13(3), 193-209. <https://www.doi.org/10.1177/1350506806065752>
- Zaller, J. (1992). *The nature and origins of mass opinion*. Cambridge University Press.
- Webb, J., Schirato, T. & Danaher, G. (2002). *Understanding Bourdieu*. Allen & Unwin.
<https://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2>
- Witkowska, J. (2022). The Immigration Policy of the European Union: Challenges and Prospects. Conclusions for Poland. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 25(2), 61-79. <https://doi.org/10.18778/1508-2008.25.13>
- Wypych, M. & Bilewicz, M. (2022). Psychological Toll of Hate Speech: The Role of Acculturation Stress in the Effects of Exposure in Ethnic Slurs on Mental Health Among Ukrainian Immigrants in Poland. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*. <https://dx.doi.org/10.1037/cdp0000522>
- Zolberg, A. & Woon, L. L. (1999). Why Islam Is Like Spanish: Cultural Incorporation in Europe and the United States. *Politics & Society*, 27(2), 5-38.
<https://doi.org/10.1177/0032329299027001002>
- Élysée. (2023, 2. januar). *Emmanuel Macron*. <https://www.elysee.fr/en/emmanuel-macron>

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Korrelasjonsanalyser og reliabilitetskoeffisient for skalavariabelen

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Internettbruk», Frankrike

Variabel	Bruk av sosiale medier	Bruk av internett
Bruk av sosiale medier	1.0000	
Bruk av internett	0.5669	1.000
Cronbachs α		0.7108

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Internettbruk», Sverige

Variabel	Bruk av sosiale medier	Bruk av internett
Bruk av sosiale medier	1.000	
Bruk av internett	0.4493	1.000
Cronbachs α		0.5499

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Internettbruk», Polen

Variabel	Bruk av sosiale medier	Bruk av internett
Bruk av sosiale medier	1.000	
Bruk av internett	0.7713	1.000
Cronbachs α		0.8708

Vedlegg 2: Faktoranalyse av skalavariabelen

Faktoranalyse for skalaen "Internettbruk", Frankrike

Variabler	Faktor 1	H2
Bruk av sosiale medier	0.6665	0.5558
Bruk av internett	0.6665	0.5558
Eigenverdi	0.88832	
Prosent forklart varians		38.20

Faktoranalyse for skalaen "Internettbruk", Sverige

Variabler	Faktor 1	H2
Bruk av sosiale medier	0.5706	0.6744
Bruk av internett	0.5706	0.6744
Eigenverdi	0.65115	
Prosent forklart varians		61.29

Faktoranalyse for skalaen "Internettbruk", Polen

Variabler	Faktor 1	H2
Bruk av sosiale medier	0.8265	0.3169
Bruk av internett	0.8265	0.3169
Eigenverdi	1.36620	
Prosent forklart varians		14.83